

Katariina Lehtola

DIPLOMAATTITULKIN ROOLI VUOROVAIKUTUKSESSA

Tarkastelussa tulkkauksen verbaalinen taso Niinistön ja
Putinin yhteisissä lehdistötilaisuuksissa (2016–2019)

TIIVISTELMÄ

Katariina Lehtola: Diplomaattitulkin rooli vuorovaikutuksessa. Tarkastelussa tulkkauksen verbaalinen taso Niinistön ja Putinin yhteisissä lehdistötilaisuuksissa (2016–2019)

Pro gradu -tutkielma

Tampereen yliopisto

Monikielisen viestinnän ja käännöstieteen maisteriohjelma, venäjän kääntämisen ja tulkkauksen opintosuunta

Elokuu 2021

Käsitykset tulkin roolista viestejä välittävänä passiivisena kanavana tai koneena elävät edelleen, vaikka niitä on pyritty kumoamaan tulkkauksen tutkimuksessa jo pitkään. Tämä pro gradu -tutkielma jatkaa aihepiirin käsittelyä ja pyrkii havainnollistamaan, minkälainen rooli diplomaattitulkeilla on vuorovaikutuksessa ja nostamaan keskusteluun tulkkien merkittävän yhteiskunnallisen roolin politiikassa.

Tutkielmassa tarkastellaan diplomaattitulkin roolia tulkkauksen verbaalisesta tasosta käsin. Alkuperäistä puhetta ja tulketta vertailemalla havainnoidaan, minkälaisia verbaalisen tason muutoksia tulkkeissa esiintyy. Muutoksia tarkastelemalla selvitetään, mitä verbaalisen tason muutokset kertovat diplomaattitulkin roolista vuorovaikutustilanteessa. Tutkimuksen hypoteesina esitetään, että tulkki vaikuttaa keskeisesti vuorovaikutustilanteeseen. Tulkkeessa esiintyvien muutosten uskotaan osoittavan tulkin olevan yksi keskustelun osallistujista. Tulkki vaikuttaa vuorovaikutustilanteeseen sanallisin keinoin siinä määrin, että hänen ei voi tulkita olevan vain äänitorvi, joka toistaa sanotun.

Tutkielman teoriataustana on eri teoreetikoiden, tulkkauksilanteen osapuolten ja median näkemykset tulkin ja diplomaattitulkin roolista. Teoriaosiossa tarkastellaan myös leksikaalisia muutoksia yleisesti sekä vuorovaikutuksen ja modaalisuuden näkökulmasta. Tutkielman aineistona toimii kolme presidentti Niinistön ja presidentti Putinin litteroitua lehdistötilaisuutta. Lisäaineistoksi haastateltiin valtioneuvoston kanslian kielenkääntäjä Maarit Paunia. Aineistosta löydetty muutokset lajiteltiin ennalta määritettyihin muutoskategorioihin, ja niiden mahdollisia syitä selvitettiin. Analyysityökaluna käytettiin Excel-taulukkolaskentaohjelmaa, jolla suodatettiin ja laskettiin aineistosta tutkimuksen kannalta relevantteja tietoja.

Tutkielman tulokset antavat viitteitä diplomaattitulkin itsenäisestä roolista vuorovaikutustilanteessa, ja häntä voi pitää yhtenä keskustelun osallistujista. Tulkki ohjaa tulkkauksilanteen vuorovaikutusta verbaaliselta tasolta. Esimerkiksi lisäyksellä tulkki voi korostaa menhenkeä ja yhteistyötä. Tai tulkki voi poistaa puhuttelun tai toistoa epäolennaisena tietona. Tällöin hän jättää enemmän tilaa puhujalle. Tai tulkki voi korvaamalla lieventää puhujan puhetta esimerkiksi kutsumalla Krimin valtausta Krimin liittämiseksi Venäjään. Tulkki voi myös vaihtaa asioiden esittämisjärjestystä ja selkeyttää näin alkuperäistä puheenvuoroa. Lisäksi aineistosta oli havaittavissa, että diplomaattitulkkien tulkkeissa on vastaavanlaisia muutoksia ja virheitä kuin muillakin tulkeilla. Vertaukset viestejä välittävistä koneista eivät vaikuta pitävän paikkaansa.

Tutkielma onnistuu kattavasti erittelemään tulkkauksessa tapahtuvia muutoksia ja avaamaan mahdollisia syitä niille. Tutkimus valottaa diplomaattitulkin roolia vuorovaikutuksessa ja nostaa valokeilaan tulkkien yhteiskunnallisen aseman. Aiheeseen jää kuitenkin vielä paljon tilaa lisätutkimukselle.

Avainsanat: diplomaattitulkkauk, diplomaattitulkki, vuorovaikutus, modaalisuus, leksikaalinen muutos

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
1.1 Tutkimusongelma.....	2
1.2 Tutkimuskysymykset ja hypoteesi	3
1.3 Aineisto ja tutkimusmetodi	4
1.4 Tutkielman rakenne.....	4
2 DIPLOMAATTITULKIN ROOLI	6
2.1 Kansainvälinen toiminta ja tulkkaus politiikassa.....	6
2.1.1 Tyypillisiä tulkaustilanteita diplomaattitulkeilla.....	7
2.1.2 Diplomaattitulkkiä tulkkauskäytännöt	8
2.2 Käsitteitä tulkkiä roolista.....	10
2.2.1 Tutkijoiden ja tulkattavien käsitteitä.....	11
2.2.2 Tulkkiä käsitteitä.....	13
2.2.3 Toimittajien käsitteitä	15
2.3 Sanallakin on väliä	16
2.3.1 Leksikaaliset muutokset tulkkauksessa	17
2.3.2 Tulkkaus vuorovaikutuksena.....	19
2.3.3 Modaalisuuden vaihtuminen tulkkeessa.....	22
3 PUTININ JA NIINISTÖN LEHDISTÖTILAISUUDET.....	24
3.1 Lehdistötilaisuuksien sisältö ja käsittely.....	24
3.1.1 Lehdistötilaisuuksien teemat	25
3.1.2 Litterointi.....	27
3.2 Annotointi ja taulukon rakentaminen.....	27
3.3 Suodattaminen ja Pivot-tilauköt	35
3.4 Maarit Paunin haastattelu.....	35

4 TULKKEIDEN ANALYSOINTI	37
4.1 Muutokset koko aineistossa	37
4.2 Tulkin roolista kertovat muutokset	38
4.2.1 Poistot.....	39
4.2.2 Lisäykset.....	46
4.2.3 Korvaukset.....	53
4.2.4 Järjestyksen muutokset.....	61
4.2.5 Ei tulkkausta	62
4.2.6 Ei muutoksia.....	64
4.2.7 Muutokset, jotka eivät kerro tulkin roolista	65
4.3 Muutokset kielisuunnittain.....	67
4.4 Muutokset tulkeittain	69
4.5 Alkupuheenvuorojen tulkkauksen vertailu vastausten tulkkaukseen	72
4.6 Analyysin yhteenveto.....	74
5 PÄÄTELMÄT.....	78
5.1 Tutkimuskysymykseen vastaaminen.....	78
5.2 Oman tutkimuksen arviointi.....	80
5.3 Jatkotutkimusmahdollisuuksia	81
LÄHTEET	83
Aineistolähteet.....	83
Kirjallisuuslähteet.....	83
LIITTEET	89
Liite 1: Lehdistötilaisuuksien kuvaukset.....	89
Vuoden 2016 lehdistötilaisuus	89
Vuoden 2017 lehdistötilaisuus	92
Vuoden 2019 lehdistötilaisuus	94

Liite 2: Esimerkkisivut lehdistötilaisuuksien taulukosta	99
Liite 3: Kysymyksiä Maarit Paunille	103
Liite 4: Presidenttien alkupuheenvuorojen ja vastausten muutosten määrät Pivot-taulukoissa	105
РЕФЕРАТ НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ.....	I

1 JOHDANTO

Suomen ja Venäjän väliset suhteet ovat tärkeitä kummallekin maalle. Maat käyvät kauppaa keskenään ja toimivat erilaisissa kulttuurillisissa yhteistyöprojekteissa. Hyviä suhteita pidetään yllä myös politiikan saralla, ja niinpä maiden presidentit tapaavat säännöllisesti ja keskustelevat erilaisista yhteistyömahdollisuuksista ja maailmanpolitiikasta (esim. Tasavallan presidentin kanslia 2017).

Globaalissa poliittisessa ympäristössä käytetään paljon työkielenä englantia. Myös ranskalla on oma vahva jalansijansa esimerkiksi Euroopan unionissa yhtenä ensimmäisistä virallisista kielistä, kun englantia on lisätty listalle vasta 15 vuotta myöhemmin. (Euroopan unioni 2020.) Lisäksi monien poliitikoiden tiedetään hallitsevan vieraita kieliä. Esimerkiksi Venäjän presidentti Vladimir Putinin tiedetään osaavan saksaa ja liittokansleri Angela Merkelin venäjää (DW na russkom 2020). Kuitenkin usein presidenttien välisissä tapaamisissa ja niiden pohjalta tehdyissä lehdistötilaisuuksissa presidentit puhuvat omaa äidinkieltään välttämällä näin mahdolliset väärinymmärrykset. Tällöin presidenttien välillä käytetään tulkkeja, jotka tulkkavat puheen toiselle osapuolelle ymmärrettävälle kielelle. (Hietanen 2008, 277.) Tulkit mahdollistavat kommunikaation ja ylittävät kulttuuriset esteet (Buri 2015).

Yleensä presidentin tulkki on jo lähtökohtaisesti niin sanotusti talossa sisällä. Suomessa ja Venäjällä presidenttien tulkit ovat tavallisesti jonkin ministeriön virkamiehiä. (Paun 2021.) Venäjällä he tulevat yleensä ulkoministeriöstä. Tällöin presidentin tulkilla on jo tätä kautta erilainen lähtökohta ja rooli kuin esimerkiksi lääkärikäynnillä potilasta ja lääkärinä tulkkavalla asioimistulkilla (ks. esim. Angelelli 2004). Usein presidenteillä on luottotulkit, jotka seuraavat heitä eri tapaamisiin kahdenvälisen suhteiden hoidossa. Tällaisessa poliittisessa työympäristössä työskenteleviä tulkkeja voidaan kutsua diplomaattitulkeiksi.

Huolimatta siitä, miten näkyvällä paikalla diplomaattitulkit ovat, heihin liitetään samoja uskomuksia kuin muihinkin tulkkeihin. Tulkkeja pidetään helposti edelleen näkymättöminä seinäruusuina, jotka vain konemaisesti kääntävät puhetta kieleltä toiselle. Tämän kyseenalaistaminen on ollut jo pitkään työn alla tulkkauksen tutkimuksessa. (ks. esim. Angelelli 2004, Torikai 2009.)

1.1 Tutkimusongelma

Tulkin ajatellaan olevan taustalla viestin välittäjänä eikä yhtenä keskustelun osapuolena, mikä sinänsä on ironista, sillä ilman tulkkia ei välttämättä ole edes koko keskustelua. Tulkki kuitenkin on yhtä läsnä vuorovaikutustilanteessa kuin muutkin osapuolet, vaikkei olisikaan fyysisesti paikalla. Onko mahdollista, että tulkilla on oma roolinsa vuorovaikutuksessa?

Tavallisesti tulkki viestii äänellään (pois lukien viittomakieli), ilmeillään, eleillään ja olemuksellaan, ja näitä kaikkia voidaan tutkia tulkkauksen tutkimuksessa. Kuitenkin esimerkiksi diplomaattitulkkauksessa tai oikeustulkkauksessa tulkin odotetaan olevan varsin vähäeleinen (ks. esim. Kopczyński 1994, Angelelli 2004). Toisaalta ilmeitä ja eleitä ei aina kuitenkaan ole mahdollista nähdä, esimerkiksi puhelintulkkauksessa tai tulkkaukopissa konferenssissa tulkki viestii vain äänellään. Entä sitten kun äänenkäyttökin suljetaan pois tarkastelusta – voiko tulkin vaikuttamista vuorovaikutukseen tutkia vain tulkkeesta?

Tulkkauksen verbaalista eli sanallista tasoa ovat aiemmin tutkineet muun muassa Barik (1971; 1975), Wadensjö (1998) ja Xin (2018). Barik on määritellyt tulkkien tekemien muutosten käsitteitä ja havainnollistanut esimerkiksi, miltä tulkkeessa ilmenevä poisto tai lisäys näyttää. Vertailun vuoksi tuon esiin myös Vehmas-Lehdon (1999) tutkimusta pragmaattisista adaptaatioista käännöstieteen puolelta. Wadensjö on tutkinut tulkkausta vuorovaikutuksena. Hän on tarkkaillut eri alojen asioimistulkkiä tekemiä tulkkauksratkaisuja ja esittänyt, miten tulkit vaikuttavat kulloiseenkin vuorovaikutustilanteeseen. Xin on tarkkaillut modaalisuuden vaihtumista tulkkauksessa: miten tulke vaikuttaa alkuperäisen puheenvuoron voimakkuuteen esimerkiksi lieventämällä tai korostamalla jotakin sanottua.

Diplomaattitulkeista ovat kirjoittaneet esimerkiksi Thiéry (2015), Torikai (2009) ja edellä mainittu Xin (2018). Tulkin roolia toimijana korkea-arvoisten henkilöiden rinnalla on siis tutkittu jonkin verran, mutta tutkimusta ei ole kovin paljon. Luultavasti on kyse paljolti siitä, onko soveltuvaa aineistoa ollut tarjolla. Diplomaattitulkkeja sitovat tiukat salassapitovelvollisuudet ja monet poliitikoiden väliset neuvottelut käydäänkin suljettujen ovien takana. Toisaalta jotkut tulkit ovat kirjoittaneet muistelmateoksia, esimerkiksi Gorbačëvia ja Ševardnadzea tulkannut Pavel Palažčenko (2020) ja muun muassa Brežneviä ja

Kekkosta tulkannut Jukka Petrov (1999), mutta heidän teoksensa ovat päiväkirjamaisia ja soveltuvat toisentyypiseen tutkimukseen paremmin.

Yleisesti tulkin roolia ovat kuitenkin tarkastelleet tutkijan ja/tai tulkattavan näkökulmasta muun muassa Anderson (1976), Wadensjö (1998; 2000), Roy (1993) ja Kopczyński (1994). Tulkin näkökulmaa ovat esitelleet muun muassa Angelelli (2004), Uljas (2012) ja haastattelussani Paun (2021). Lisäksi havainnollistan, mitä tulkin roolista on kirjoitettu mediassa. Yleisesti tulkkausviestinnästä on kirjoittanut esimerkiksi Hietanen (2008).

1.2 Tutkimuskysymykset ja hypoteesi

Lähdin rakentamaan tutkimuskysymystäni aineiston pohjalta. Katsoessani lehdistötilaisuuksien tallenteita kiinnitin huomiota tulkkien sanavalintoihin ja huomasin niiden olevan paikoin alkuperäisestä puheesta poikkeavia. Olen kiinnostunut perehtymään tulkkien tekemiin ratkaisuihin ja tulkkien rooliin presidenttien rinnalla.

Tarkastelen tutkielmassani tulkkien toimintaa presidenttien lehdistötilaisuuksissa. Tutkin vertailemalla alkuperäistä puhetta ja tulketta, minkälaisia verbaalisen tason muutoksia tulkkeissa esiintyy. Selvitän tarkastelemalla muutoksia, **mitä verbaalisen tason muutokset kertovat diplomaattitulkin roolista vuorovaikutustilanteessa**. Verbaalisella tasolla tarkoitan sanallista kommunikaatiota, josta ilmenevät tulkin aiheet vuorovaikutustilanteessa.

Hypoteesini on ensinnäkin se, että tulkki vaikuttaa keskeisesti vuorovaikutustilanteeseen. Uskon, että tulkkeessa esiintyvät muutokset osoittavat tulkin olevan yksi keskustelun osallistujista. Tulkki vaikuttaa vuorovaikutustilanteeseen sanallisoin keinoin siinä määrin, että hänen ei voi tulkita olevan vain äänitorvi, joka toistaa sanotun.

Tutkielmani sijoittuu kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen alueelle. Tutkimukseni on laadullinen, mutta se sisältää määrällisiä elementtejä. Tutkielman tarkoituksena on tuottaa lisätietoa diplomaattitulkin roolista ja tuoda yhteiskunnalliseen keskusteluun tulkkien keskeisen osallisuuden poliittisessa ympäristössä. Toisaalta haluan tuoda esiin sen, että diplomaattitulkitkin ovat vain ihmisiä, ja heidän tulkkeissaan voi olla samalla tavalla muutoksia tai jopa virheitä kuin muillakin tulkeilla.

1.3 Aineisto ja tutkimusmetodi

Tutkielmani pääaineisto koostuu Niinistön ja Putinin vuoden 2016, 2017 ja vuoden 2019 lehdistötilaisuuksien puheenvuoroista ja tulkkauksista. Valitsin kyseisen aineiston, sillä minusta on mielenkiintoista seurata tulkkien ja valtion johtajien keskinäistä vuorovaikutusta. Käytän analyysissä lehdistötilaisuuksien verbaalisten osuuksien litteraatteja. Aineiston mielenkiintoisuutta lisää se, että Putinin tulkki eli tulkki, joka tulkaa Putinin puheen suomeksi, on vaihtunut lehdistötilaisuuksien välissä. Niinistön tulkki on pysynyt samana.

Tutkielmani aineistoa täydentää valtioneuvoston kansliassa venäjän kielen kääntäjänä ja tulkkina toimivan Maarit Paunin haastattelu. Paun toimii myös tulkkina aineistoni lehdistötilaisuuksissa. Olen haastatellut Paunia diplomaattitulkkaukseen ja tulkin rooliin liittyvistä kysymyksistä. Kuvaan koko aineistoani tarkemmin luvussa neljä.

Analyysissä vertailen alkuperäisen puheen ja sen tulkkeen litteraatteja keskenään ja nostan niistä kohtia, joissa tulkki on tulkatessaan muuttanut jotenkin alkuperäistä puhetta sananvalinnoillaan niin, että tulkin roolista vuorovaikutustilanteessa on pääteltävissä jotakin. Perehdyn siihen, miksi jokin muutos tapahtuu ja mitä siitä seuraa. Toisaalta kiinnitän huomiota myös niihin kohtiin, joissa ei ole tapahtunut muutoksia tai muutokset eivät kerro tulkin roolista. Tarkkailen myös muutosten määriä ja sitä, mitä ne kertovat muutosten yleisyydestä ja tulkin tulkkaustavasta. Olen koonnut aineistoni ja havaintoni muutoksista Excel-taulukkoon, jonka suodatus- ja Pivot-toimintoja hyödyntäen teen analyysin.

Aiemmin Putinin ja Niinistön lehdistötilaisuuksia on tutkittu yhdessä pro gradussa (Haikka 2018) ja yhdessä kandidaatintutkielmassa (Leisiö 2017). Vuoden 2019 lehdistötilaisuutta ei ole vielä tiettävästi tarkasteltu tieteellisesti ainakaan sen tulkkauksen näkökulmasta.

1.4 Tutkielman rakenne

Tutkielmani teoriaosuudessa tarkastelen ensin diplomaattitulkin roolia luvussa kaksi. Esittelen diplomaattitulkkauksen käsitteen ja kerron lyhyesti kansainvälisen politiikan käytännöistä ja kuvailen, minkälaisissa tilanteissa diplomaattitulkkausta tarvitaan. Tuon esiin, millaisia

käsityksiä yleisesti tulkeista sekä diplomaattitulkeista on tutkijoilla, tulkattavilla, tulkeilla itsellään ja medially.

Sen jälkeen perehdyn tulkauksen tutkimukseen ja siinä erityisesti tulkauksen verbaalisen tason tutkimukseen. Kuvailen, minkälaisin käsittein tulkeissa tapahtuvia muutoksia on tutkittu. Esittelen lisäksi modaalisuuden ja vuorovaikutuksen tutkimusta tulkauksessa.

Luvussa kolme esittelen aineistoni ja kuvailen, minkälaisia tilaisuuksia presidenttien lehdistötilaisuudet ovat. Sen jälkeen esitän metodini presidenttien puheenvuorojen ja niiden tulkkeiden tutkimiseen. Neljännessä luvussa analysoin aineiston ja kokoan tulokset. Viidennessä luvussa esitän yhteenvedon ja ehdotan mahdollisia jatkotutkimuskohteita.

Liitteessä yksi on lehdistötilaisuuksien tarkemmat kuvaukset. Jatkossa käytän myös lehdistötilaisuuden synonyyminä tiedotustilaisuutta. Toisessa liitteessä on ote analyysitaulukostani. Kolmantena liitteenä on Maarit Paunille esittämäni haastattelukysymykset. Neljäntenä liitteenä on presidenttien alkupuheenvuorojen ja vastausten muutosten määrät Pivot-taulukoiden muodossa. Viimeisenä osiona on tutkielman venäjänkielinen lyhennelmä.

2 DIPLOMAATTITULKIN ROOLI

Thiéryn (2015, 107–108) mukaan diplomaattitulkkaus viittaa tulkkaukseen, jolla ylitetään kielimuurit valtionjohtajien tai muiden arvovaltaisten henkilöiden tapaamisissa. Erityisesti valtion tasolla tulkit tulkkaavat paljon diplomaattisia neuvottelutilanteita, jolloin heitä on luontevaa kutsua diplomaattitulkeiksi. Diplomatiassa on yksi vanhimmista asetelmista, jossa tulkkausta on harjoitettu (107–108, 2015).

Tulkin status diplomaattisissa tapaamisissa on muuttunut vuosien saatossa. Joissakin Afrikan valtioissa tulkki on ollut kuningasta seuraava ja nauttinut etuoikeutetusta asemastaan yhteiskunnassa. Tulkillla on ollut myös valtaa. (Thiéry 107–108, 2015; lainaa Bandiaa 2009.) Eurooppalaisten suurvaltojen (erityisesti Ranskan ja Habsburgin monarkian) kouluttamat tulkit kohdatessaan Ottomaanien imperiumin siirtyivät asteittain suurlähetystön tasolle, ja myös tänä päivänä monissa maissa (kuten Kiinassa) diplomaattinen henkilöstö aloittaa uransa tulkkeina (Thiéry 2015, 107–108; lainaa Bowenia 2012).

Erityisesti toisesta maailmansodasta lähtien kansainvälisiä tapaamisia ovat hoitaneet konferenssitulkit sekä kahdenvälisissä että useiden maiden välisissä kohtaamisissa (Thiéry 2015, 107–108). Erityisen käännteentekeväenä pidetään Nürnbergin sota-oikeudenkäyntiä, jolloin ensimmäistä kertaa käytettiin konsekutiivitulkkauksen sijasta simultaanitulkkausta (Baigorri-Jalón & Mikkelsen & Olsen Slaughter 2014, 211). Kahden- ja monenvälisissä tulkkaustilanteissa tarvitaan samanlaisia taitoja. Nykypäivän diplomaattitulkkausta voisi jopa kutsua konferenssitulkkaukseksi diplomaattisessa asetelmassa. (Thiéry 2015, 107–108.)

Tässä luvussa tarkastelen diplomaattitulkkauksen taustaa. Tarkastelen ensin, minkälaista kansainvälistä toimintaa politiikassa on ja sitten tutkin lähemmin, minkälaisia tilanteita diplomaattitulkit tulkkaavat. Tämän jälkeen keskityn käsityksiin diplomaattitulkkien roolista.

2.1 Kansainvälinen toiminta ja tulkkaus politiikassa

Maan ulkopolitiikan hoitaminen on suuri osa politiikkaa. Ulkopolitiikalla maat määrittävät omaa asemaansa muiden valtioiden rinnalla. Joillakin valtioilla on suurvalta-asema, kuten Yhdysvalloilla ja Venäjällä. Ne määrittävät monien muiden valtioiden marssijärjestyksen.

Poliitikoilla saattaa olla yhteinen kieli, jolla he keskusteleivat. Se voi olla yhteinen äidinkieli tai saman kielen kielivariantti. Esimerkiksi Intian ja Iso-Britannian edustajien on luontevaa keskustella keskenään englanniksi ja Venäjän ja jonkin entisen Neuvostoliiton maan keskustella venäjäksi. Toisaalta esimerkiksi Putin on esiintynyt Saksan liittopäivillä sujuvalla saksan kielellä (Kremlin.ru, 2001).

Samoin joskus tulkattavat osaavat toisen maan kieltä ainakin jonkin verran. Esimerkiksi YouTubessa on meemin lailla kiertänyt video Putinin tulkeista (Rossiâ 24 2020). Videolla on pätkä Putinin ja Ruotsin pääministeri Stefan Löfvenin tapaamisesta, jossa Putin moittii tulkkia sanalla *бандум* (roisto). Putin oli käyttänyt sanaa *ystävät*, ja tulkki oli tulkannut tämän *yhteistyökumppaneiksi*. Putin halusi tarkoituksella kutsua ruotsalaisia yhtä läheisiksi kuin ystävät ja siksi antoi tulkille tästä palautetta.

Vaikka diplomaattitulkkaus on muuttanut muotoaan vuosien saatossa esimerkiksi teknologian kehityksen myötä, tulkkauksen perusidea kahden tai useamman osapuolen kommunikaation mahdollistamisesta ei ole kadonnut mihinkään (esim. Hietanen 2008, Wadensjö 1998). Edelleen diplomaattisissa suhteissa on tarvetta tulkkaukselle, vaikka englantia onkin saanut jo lähes lingua francan aseman. Tulkkien käytöllä diplomatiassa on pitkät perinteet (esim. Baigorri-Jalón, 2015). Presidenttien väliset neuvottelut käydään kahdella kielellä tulkkien välityksellä, mikä antaa maille tasa-arvoisen aseman. Tästä syystä myös tärkeät asiakirjat ja sopimukset käännetään kummankin maan kielelle. Vastaavalla tavalla toimitaan myös Euroopan unionissa (Euroopan unioni 2020). Lisäksi presidenttien työryhmissä on ihmisiä, jotka eivät osaa toisen valtion kieltä.

Tavallisesti arvovaltaisten poliitikkojen tulkit ovat maan ulkoministeriön palkkaamaa vakituista henkilöstöä tai freelance-tulkkeja. Myös Euroopan unionilla ja YK:lla on omia tulkkeja ja freelancereita (Buri 2015). Suomessa korkean tason tulkkausta hoitavat valtioneuvoston kanslian kielenkääntäjät (Paun 2021).

2.1.1 Tyypillisiä tulkkaustilanteita diplomaattitulkeilla

Tulkin käyttö edistää sitä, ettei tulkattava, esimerkiksi presidentti, voi tahattomasti sanoa mitään harhaanjohtavaa, mikäli hänen kielitaitonsa toisen osapuolen kielellä ei ole riittävän

hyvä. Vastuu presidentin puheenvuoron jälkeen siirtyy tulkille. Presidentillä tyypillisesti on mukanaan oma tulkki, joka tulkkaa presidentin puheen toisen osapuolen kielelle. ”Oma” korostaa nimenomaan sitä, että tulkki on perillä presidentin ajamasta politiikasta muutenkin kuin vain tulkkina. Hän kuuluu vakiokalustoon: asioimistulkeilla tulkattava henkilö vaihtuu usein, kun taas presidentin tulkki tulkkaa toistuvasti samaa henkilöä. Tai kuten esimerkiksi Yhdysvaltojen tai Suomen tapauksessa, tulkki (Paun) pysyy samana, kun presidentti (Halonen → Niinistö) vaihtuu. (Graham 2017.) Toisaalta kuten aineistosta huomataan, tulkki voi myös vaihtua. Tulkki saattaa myös esimerkiksi sairastua, jolloin tarvitaan varalle toinen tulkki. Silti tulkiksi ei päädy kuka tahansa, vaan edelleen on kyse virkamiehestä, joka tietää maiden ulkopoliittisen tilanteen. Aineistoni tapauksessa kyse on Venäjän ulkoministeriön diplomaatista, joka toimi tulkkina ja jonka tilalle tuli toinen ulkoministeriön diplomaatti. Presidenttien tulkkien status onkin erilainen verrattuna esimerkiksi asioimistulkkeihin. Presidentin ja tulkin välille syntyy luottamussuhde. Kun puhutaan presidentin tulkista, usein on kyseessä joku tietty tulkki, joka on tulkannut presidenttiä aiemminkin samojen henkilöiden keskustellessa. (esim. Graham 2017, Rossiä 24 2004.)

Diplomaattitulkit tulkkavat muun muassa erilaisissa neuvotteluissa, konferensseissa ja tiedotustilaisuuksissa. Neuvotteluja käydään usein suljetuin ovin, ja niiden kokoonpano vaihtelee. Välillä paikalla on useita poliitikkoja ja avustajia. Joskus esimerkiksi presidentit neuvottelevat vain kahden kesken. Thiéry (2015, 108) nostaa myös esiin epäviralliset lehdistötilaisuudet ja TV-haastattelut. Presidenttien tapaamisiin kuuluu usein myös yhteisiä ruokailuja, kuten illallisia, joissa presidentit jatkavat keskustelua päivän agendan mukaisesti.

Paun täsmentää, että presidenteillä on erimuotoisia tapaamisia, jotka voivat olla valtiovierailuja, virallisia vierailuja tai epävirallisia tapaamisia. Näiden osana tavallisesti järjestetään tiedotustilaisuus, joka on yleensä tapaamisen lyhin osuus. (Paun 2021.)

2.1.2 Diplomaattitulkkien tulkkaukset

Kun kaksi arvovaltaista henkilöä tapaa, on tavallista, että vain toisella osapuolella on tulkki mukanaan. Tällöin tulkki tulkkaa konsektiivisesti eli puhuu vuorotellen puhujan kanssa tai samanaikaisesti ”päälle puhuen”. Tulkki tulkkaa lähes samaan aikaan kuin tulkattava puhuu ja puhuu riittävän kovaa, että kuulija kuulee, mutta riittävän hiljaa, ettei häiritse puhujaa. (Thiéry

2015, 108.) Toinen vaihtoehto on käyttää kahta tulkkiä, jolloin tulkki välittää oman maansa johtajan puheen toisen osapuolen kielelle. Esimerkiksi kun Yhdysvaltain ja Ranskan presidentit kohtaavat, Yhdysvaltain presidentin tulkki tulkkaa tämän puheen ranskaksi Ranskan presidentille ja Ranskan presidentin tulkki tulkkaa tämän puheen englanniksi Yhdysvaltain presidentille. Thiéry myös nostaa esiin, että käytännössä kielisuuntaa vaihdetaan, ja tällöin kummankin puolen tulkki tulkkaa kuiskaten oman maansa poliitikolle. Tämä säästää aikaa, mutta tulkin voi olla hankala kuiskata monelle henkilölle samaan aikaan. Tässä järjestelyssä molempien osapuolten pitää luottaa täysin toisen tulkin ammattitaitoon. (Thiéry 2015, 108.)

Tulkkauksella on kaksi viestintätyyppiä: monologi ja dialogi. Tulkatessaan monologia tulkki tulkkaa yksisuuntaisesti, jolloin hän tavallisesti tulkkaa vieraasta työkielestään äidinkieleensä. Dialogitulkkauksessa tulkki tulkkaa kaksisuuntaisesti ja tuottaa tulketta kahdella työkielellä. (Hietanen 2001, 287–288.) Toisaalta myös yksisuuntainen tulkkaus muuttuu dialogiksi, kun esimerkiksi seminaarin tai luennon kuuntelijat pääsevät esittämään kysymyksiä. (ks. esim. Isolahti 2014, 79.) Oman tutkimukseni aineistossa on kyse sekä monologin että dialogin tulkkauksesta, sillä presidentit esittävät tervehdyksensä monologeina, mutta tilaisuus muuntuu dialogiksi, kun siirrytään kysymys–vastaus-osuuteen.

Presidenttien lehdistötilaisuuksien (valtiolta valtiolle) tulkkauksesta tekee poikkeuksellisen se, että tulkkaus tapahtuu vieraaseen kieleen eli B-työkieleen päin (Russell & Takeda 2015, 104). Yksisuuntaisessa tulkkauksessa tulkki tulkkaa useimmiten juuri A-työkieleen tai äidinkieleen päin. Samoin Paun täsmentää, että presidenttitapaamisissa Suomen puolen tulkki tulkkaa aina suomesta venäjään riippumatta tilanteesta ja puhujasta. Muissa diplomaattisissa tapaamisissa valtioneuvoston kanslian tulkit tulkkavat usein molempiin suuntiin. On kuitenkin huomattava, että valtioneuvoston kanslian tulkit eivät tulkkaa simultaanisesti. (Paun 2021.)

Presidenttien lehdistötilaisuuksien tulkkauksen tulkkausviestintälaji on konferenssitulkkaus. Hietasen (2008, 289) mukaan konferenssiviestintää ovat muun muassa juuri lehdistötilaisuudet, esitelmäkeskustelut, paneelikeskustelut ja kongressiesitelmät. Hänen mukaansa konferenssitulkkaus on ensisijaisesti yksisuuntaista tulkkausta simultaanisesti, mutta se voi olla myös konsekutiivista tulkkausta ja siihen voi kuulua dialogeja, kuten aineistoni tulkkauksissa. Konferenssitulkkauksen tarkoituksena on välittää (uutta) tietoa puhujalta yleisölle. (Hietanen 2008, 289–290.)

Konsekutiivitulkkaus presidenttien lehdistötilaisuuksissa on myös mediatulkkausta, vaikka mediatulkkauksen prototyypinä pidetään simultaanitulkkausta suorassa lähetyksessä (Pöchhacker 2010a). Yhtä lailla aineistoni lehdistötilaisuuksissa tulkki tulkkaa yleisön edessä, ja tilaisuus kuvataan medialle suorana ja myöhemmin käytettäväksi.

Siirryn tulkkauskäytännöistä tulkin roolin tutkimukseen. Seuraavassa luvussa tarkastelen, minkälaisia käsityksiä tulkin roolista on aiemmin esitetty.

2.2 Käsityksiä tulkin roolista

Tulkeilla ei tietävästi ole enää samanlaista asemaa ja etuoikeuksia kuin aivan luvun alussa mainittiin. Tulkkauksen perimmäinen idea on kuitenkin pysynyt: tulkki mahdollistaa kahden tai useamman ihmisen kommunikaation, kun näillä ei ole yhteistä kieltä. Tiivistetysti tulkki ottaa vastaan yhdellä kielellä yhden osapuolen puheen ja välittää sen toisella kielellä toiselle osapuolelle.

Tulkkauksen tutkimuksessa on jo kuitenkin pitkään keskusteltu siitä, mikä tulkin rooli on tulkkaustilanteessa. Onko tulkki kuin jokin kone, jonka sisään menee puhetta yhdellä kielellä ja se tulee ulos toisella kielellä? Onko tulkki vain viestinnän väline vai onko hänellä keskustelussa yhtä iso rooli kuin muilla osanottajilla? (ks. esim. Wadensjö 1998; Pöchhacker 2004.) Laajalle levinnyt nykykäsitys on, että perinteiset lineaariset mallit tulkista pelkkinä sanojen välittäjinä (esimerkiksi kieltä välittävinä koneina) ovat vanhanaikaisia (ks. esim. Pöllabauer 2015).

Tulkki käytännössä on vuorovaikutuksen keskiössä. Yksinkertaiselta vaikuttava prosessi sisältää monia monimutkaisia prosesseja, kuten kuuntelemisen, muistamisen ja kuulijoiden huomioon ottamisen, joka on vuorovaikutuksen kannalta erittäin olennaista. Tulkin rooli on huomattavasti monitahoisempi kuin vain puhetta toistavan äänitorven. Tulkkaustilanteessa kaikki osapuolet pitävät vuorovaikutusta yllä omalta osaltaan, mutta tulkki tuntuu olevan se, joka kannattelee ja ohjailee vuorovaikutusta.

2.2.1 Tutkijoiden ja tulkattavien käsityksiä

Ensimmäinen tulkin roolia tutkinut tutkija oli sosiologi Bruce W. Anderson (1976), joka viittaa sosiologi Phillipsin (1960) kokemuksiin tulkkiälyisestä työskentelystä Thaimaassa: tulkkausta ilmenee sosiaalisissa tilanteissa. Tällöin tulkin roolilla on merkittävä vaikutus ryhmän rakenteeseen ja vuorovaikutuksen lopputulokseen. Sosiologian näkökulmasta tulkin roolin ymmärtäminen voisi mahdollistaa myös sen, että voisi ymmärtää yksikielisesti toimivan yhteisön ihmisiä, joilla on eri statukset ja taustat. Anderson nostaa esiin nykyäänkin puhututtavan asian: tulkin mahdolliset roolikonfliktit. Tulkin roolia on vaikea määrittellä. Tulisiko tulkin olla pelkkä kaiku vai tulisiko hänen olla neuvonantaja ja liittolainen? (Anderson 1976, 208–217.) Ääriesimerkki neuvonantajasta ja liittolaisesta voisi olla espanjalaista Hernán Cortésia sotaretkellä auttanut asteekki tulkki La Malinche (ks. esim. Valdéron 2013, 157). Häntä toisaalta asteekit pitivätkin maanpetturina ja espanjalaiset sankarina (ks. esim. Mohammed 2019). Jos tulkki taas toimii uskollisena kaikuna molemmille osapuolille, hän ottaa puolueettoman toimijan roolin. Tämä on kuitenkin Andersonin mielestä hyvin vaikea rooli ottaa, sillä se onnistuu yleensä vain, jos tulkin kaksikielisyys ja -kulttuurisuus ovat tasapainossa keskenään. (Anderson 1976, 208–217.) Tulkkeja ei enää tosiasiaassa ajatella kaksikielisinä ja -kulttuurisina, mutta heidän on hallittava tulkkaamansa kielet ja ymmärrettävä niiden kulttuuria. Toisaalta Anderson (1976, 208–217) toteaa, että tulkin roolijännitteet ovat paljon vähäisempiä silloin, kun tulkki on vastuussa vain yhdelle osapuolelle, kuten esimerkiksi presidenttien tapaamisissa.

Samoin Roy nostaa esiin tulkin roolin monimuotoisuuden ja vaikean määrittelyn. Tulkilla oli aiemmin auttajan rooli, joka vei tulkattavalta jopa oikeuden hallita omaa elämäänsä. Seuraava lähtökohta oli päinvastainen: haluttiin korostaa tulkkinä toimivien ammattitaitoa ja pidättäytyä ottamasta minkäänlaista vastuuta kummankaan tulkattavan osapuolen puolesta. Tulkin tulee ainoastaan mahdollistaa kommunikaatio ja olla muuten täysin neutraali eikä ottaa vastuuta tilanteesta mitenkään. Royn mukaan kumpikaan ääripää ei kuitenkaan kuvaa tulkin roolia. Jos kumpikaan osapuolista ei osaa toisen kieltä, ainut osallistuja, joka voi ylläpitää ja säädellä vuorovaikutusta, on tulkki. Kun tulkki on ainut kahta kieltä puhuva tilanteessa, eri kielellisten strategioiden ja keskustelun ohjailun mekanismit jäävät hänen hoidettavakseen. Tämä tarkoittaa tulkin olevan aktiivinen kolmas osapuoli, jolla on mahdollisuus vaikuttaa vuorovaikutustilanteen suuntaan ja lopputulokseen. (Roy 1993, 345–353.)

Myös Wadensjön mukaan tulkilla on tulkkaustilanteessa oma roolinsa ja ajatus tulkista neutraalina kanavana (conduit model) on myytti. Tulkki, kuten kuka tahansa kolmas osapuoli, esimerkiksi neuvottelussa, vaikuttaa aina itse prosessiin. Wadensjö näkee tulkin roolin tulkki-välittäjänä [oma suomennos] (translator–mediator), joka hoitaa neuvottelua kahden osapuolen välillä. (Wadensjö 1998, 62, 64, 106.) Wadensjön mukaan tulkki ottaakin osaa tilanteisiin, joissa hänellä on ainutlaatuinen tilaisuus ymmärtää kaikki mitä on sanottu ja sen myötä ainutlaatuinen asema, jossa hän voi tietyllä tavalla kontrolloida keskustelua (1998, 105–106).

Wadensjön mukaan tulkin tulkkeella on vuorovaikutuksessa kaksi keskeistä tehtävää: tulkkaus ja puhujien puheen koordinointi. Dialogitulkkauksessa tulkkaus ja koordinointi tapahtuvat samanaikaisesti eivätkä ne sulje pois toisiaan. Itse asiassa nämä edellyttävät toisiaan. Tulkit eivät voi toiminnassaan vältyä olemasta sekä tulkkeja että välittäjiä. (Wadensjö 1998, 105–106.) Wadensjön mukaan tulke voi 1) vaikuttaa vuorovaikutuksen edistymiseen, 2) vaikuttaa vuorovaikutuksen sisältöön, 3) ohjailla vuorovaikutusta (puheen nopeutta; puheen vuorottelua), 4) määrittää, onko keskustelu virallista vai epävirallista, 5) muistuttaa osapuolia implisiittisesti tai eksplisiittisesti tulkille sopivimmasta työtavasta, 6) saada aikaan kaikkien osapuolten välisen keskustelun ja jossain määrin myös vuorovaikutuksen yhteisen päämäärän, 7) pitää yllä tapaamisen tarkoitusta, esimerkiksi lääkärikäyntiä tai poliisikuulustelua ja 8) pitää yllä sitä, että tapaaminen toimii nimenomaan tulkin välityksellä. (Wadensjö 1998, 105.) Se kuitenkin tulee huomata, että Wadensjön tutkimuksissa kyse on asioimistulkkauksesta, eikä varsinkaan diplomaattitulkkauksessa ole nähtävissä samanlaista koordinointia.

Kopczyński on tutkinut konferenssitulkkauksen käyttäjien suhtautumista tarjottuun palveluun. Tutkittavat olivat osallistuneet kansainvälisiin konferensseihin puhujina tai kuulijoina tai osallistuneet neuvotteluihin jommassakummassa näistä rooleista. Osallistujat olivat humanistisilta aloilta, luonnontieteen aloilta ja osa oli diplomaatteja. Kopczyński muun muassa teetti kyselyn, jossa hän halusi tietää, kannattavatko osallistujat enemmän tulkin ottavan aktiivisemmän (tunkeilijan roolin) vai vähemmän aktiivisemmän roolin (haamun roolin) vuorovaikutuksessa. Kaikkien osallistujien mukaan tulkin olisi hyvä olla näkymätön, kuin puhujan haamu. Tulkin tulisi seurata puhujan puheen tempoa ja äänen intensiteettiä, muttei eleitä. Suurin osa kannatti puhujan puheen korjaamista ja selitysten lisäämistä tulkkeeseen, mikä on toisaalta ristiriidassa haamuroolin kanssa. Konferensseissa puhuneiden mielestä tulkki saa korjata puhujia, mutta kuulijat olivat eri mieltä. Enemmistön mielestä tulkin ei kuitenkaan

pidä tiivistää puheita. Tulkin aktiivinen rooli oli hyväksyttävintä humanististen alojen edustajille ja vastustusta se herätti eniten diplomaateissa. Syynä tähän on mahdollisesti diplomaattien osallistuminen valtiollisiin tai kansainvälisiin korkean tason tapahtumiin. Toisaalta Kopczyński arvelee, että ehkä joidenkin osallistujien mielestä tulkin aktiivinen rooli ja puuttuminen puheeseen ovat luonnollinen osa tulkkausta. (Kopczyński 1994, 189–198.)

Toisaalta tulkkauksella voi olla vaikutusta jopa mielikuvaan tulkattavasta puhujasta. Cecilia Wadensjö on tutkinut Boris Jeltsiniä ja tämän haastattelijaa simultaanisti tulkanneen tulkin toimintaa ruotsalaisen radiokanavan haastattelussa vuonna 1990. Wadensjö osoittaa tutkimuksessaan, miten Gorbačëvin silloisen poliittisen opponentin, Boris Jelcinin, ulosanti tulkattuna ruotsiksi eroaa venäjänkielisestä puheesta. Tulkattuna hänen puheensa on pehmeämpää ja hitaampaa ruotsiksi kuin venäjäksi. Wadensjön mukaan Jelcinin ruotsinkielisestä hahmosta saa sellaisen kuvan, että hän on vaatimaton, melko harmiton ja nöyrä mies, kun taas hänen venäjänkielinen puheensa osoittaa hänen olevan voimakastahtoinen. Tulkin pyrkimyksenä on ollut tehdä vuorovaikutuksesta ymmärrettävää sekä kaikille paikalla oleville osapuolille että radion kuulijoille. Tulkin tekemät lisäykset selittävät osittain, miksi yleisö koki tulkin esiintymisen luonnollisena ja miksi he spontaanisti ylistivät sitä erinomaiseksi. (Wadensjö 2000, 233–236, 250.)

2.2.2 Tulkkien käsityksiä

Angelelli on tutkinut konferenssitulkkien, oikeustulkkien ja terveydenalan tulkkien (asioimistulkkien) käsityksiä roolistaan ja selvittänyt, jakavatko he organisaationsa näkemyksen heistä näkymättöminä viestinvälittäjinä (ks. myös esim. Inghilleri 2003), jotka ovat immuuneja sosiaalisten tekijöiden vaikutukselle. Tutkimuksen tulosten mukaan tulkit kokivat itsensä jossakin määrin näkyviksi kaikissa työskentelyolosuhteissa. Heillä on rooli luottamuksen rakentamisessa, yhteisymmärryksen mahdollistamisessa, viestin välittämisessä, kulttuuristen erojen tasoittamisessa, kommunikation säätelyssä, ja/tai he asettuvat jommankumman osapuolen kannalle vuorovaikutustilanteessa. Tutkittavilla oli kuitenkin eroja keskenään siinä, miten he mielsivät roolinsa. Terveystien tulkit mielsivät itsensä näkyvämmiksi kuin oikeus- tai konferenssitulkit. Angelellin mukaan nämä havainnot haastavat näkemyksen tulkista näkymättömänä hahmona. Tulkit kokevat itsensä näkyviksi jossain

määrin, mutta heidän työskentelyolosuhteensa määräävät heidän käyttäytymistään ja sitä, miten he ammattiaan toteuttavat. (Angelelli 2004, 82–85.)

Myös Uljas on tutkinut Euroopan unionissa työskentelevien tulkkien suhtautumista näkymättömyyden normiin, jonka mukaisesti tulkin tulisi pysyä mahdollisimman näkymättömänä. Uljas selvitti, minkälaisissa tilanteissa tulkit kertovat tulleensa näkyviksi ja vastaavasti minkälaisissa tilanteissa näkymättömyyden normi vaikuttaa heidän työssään vahvimmin. Osa tulkeista suhtautui varsin kielteisesti lievennysten tekemiseen. Tulkit eivät halua muuttaa lähdekielisen viestin rekisteriä tai neutralisoida sen voimakkuutta, vaan pysyä näkymättömissä. Sallivimmin tulkit suhtautuivat lisäysten tekemiseen. Tulkki voi selventää omaa tulkkaustaan ja tasoittaa kielellisiä tai kulttuurillisia eroja lähde- ja kohdeviestin välillä. Tulketta ajatellaan kokonaisuutena, jonka kuuntelemisen on tarkoitus olla kuulijalle miellyttävä kokemus. (Uljas 2012.) Myös Donovanin mukaan konferenssitulkit kokevat, että he voivat poistaa tarpeettomiksi kokemiaan asioita eivätkä koe soveliaaksi välittää eteenpäin puhujan hermostuneisuutta tai aksenttia. Donovan viittaa Zwischenbergerin ja Pöchhackerin (2010b) konferenssitulkkien AICC-järjestölle tekemään tutkimukseen, jonka mukaan tulkkien näkymättömyydestä ja neutraaliudesta on olemassa konsensus, mutta tulkeilla on myös tilaa täyttää aukkoja, helpottaa ja työstää keskustelua. (Donovan 2011, 117.) Uljaan mukaan pienten yksityiskohtien ja toiston poistaminen on joidenkin tulkkien mielestä hyväksyttävää erityisesti simultaanitulkkauksen aikarajoitteiden vuoksi, kun taas toisten mielestä tulkin tulisi tehdä mahdollisimman vähän poistoja ja jättää yksityiskohtien relevanttius kuulijoiden arvioitavaksi. Viestintätilanteen poliittisuuden vuoksi tulkkien tulisi keskittyä tulkatessaan välittämään lähdeviestin sisällön lisäksi tapa, jolla viesti on sanottu. Poliittinen konteksti ohjaa tulkkeja pysymään neutraaleina ja näkymättömissä. (Uljas 2012.)

Torikai on tutkinut viiden japanilaisen diplomaattitulkin uran narratiiveja ja heidän kokemuksiaan tulkin roolissa toimimisesta. Narratiivit havainnollistivat, että tulkki ei ole pelkästään näkymätön kielellinen viestintäkanava, vaan kulttuurienvälisen kommunikaation ammattilainen ja koordinoija. Tulkki mahdollistaa kulttuurienvälisen viestinnän ja toimii sen välittäjänä. Vaikka tulkit pitivät tulkin roolin normien ja eettisten lähtökohtien, esimerkiksi neutraaliuden ja näkymättömyyden noudattamista tärkeänä, tosiasiasa vuorovaikutustilanteen kokonaisuus vaikuttaa tulkin tapaan toimia. (Torikai 2009, 147–151, 180.) Torikai kuvailee, miten Japanissa tulkkeja verrataan japanilaisen teatterin kurogoihin, mustiin pukeutuneihin

hahmoihin, joiden tarkoituksena on auttaa näyttelijöitä lavalla esimerkiksi siirtämällä lavasteita. Tulkkienkaan ei ole tarkoitus näkyä vaan olla läpinäkyviä, vaikka he ovat lavalla puhujien kanssa. (Torikai 2009, 2–3.) Torikai tulee tutkimuksessaan lopputulokseen, että tulkkien rooli kurogoina on kuitenkin hyvin itsenäinen. He ovat neuvokkaita ja luovia, ja roolissa näkyy heidän omat näkemyksensä, arvomaailmansa ja päätöksentekonsa sekä yksilöllinen empatiakykynsä, intohimonsa ja päämääränsä. Tulkkien olemus kurogoina on jotakin muuta kuin näkymätöntä ja anonyymiä. (Torikai 2009, 147–151, 180.)

Itse diplomaattitulkkinäkökulmasta työskentelevä Maarit Paun kuvailee tulkin tehtävää presidentin tukijaksi ja siinä mielessä tulkin tehtävän samanlaiseksi kuin muillakin presidenttiä avustavilla henkilöillä. Tulkin tulee hoitaa tehtävänsä ”asiantuntevasti, tunnollisesti ja vähäeleisesti”. Tulkin tulee huolehtia tästä omasta osastaan, jotta presidentti voi keskittyä omaan työhönsä. (Paun 2021.) Tässä näkyy hyvin ero siinä, kuinka lähellä puhujaa tulkki työskentelee ja minkälaisesta vuorovaikutustilanteesta on kyse. Kun tulkki toimii presidentin luottotulkkinäkökulmasta, hän toimii selvästi avustajan roolissa, kun taas konferenssitulkki ovat etäisempiä tulkattaviinsa nähden. Toisaalta Paunin toteamus vähäeleisyydestä viitannee siihen, että tulkin tulee pysyä näkymättömissä ja vain toimia sujuvan kommunikaation mahdollistajana.

2.2.3 Toimittajien käsityksiä

Iltalehti (Paananen, 2016) uutisoi Maarit Paunista otsikolla *Näkymätön nainen – hän on Sauli Niinistön ääni venäjäksi*. Paananen kuvaa Paunin tottuneen ”olemaan aina poissa valokuvista, poissa huomion keskiöstä, ilman nimeä ja ilman minkäänlaista roolia omana itsenään”. Samoin Paun kuvaa jutussa omaa rooliaan: jos tulkki huomataan, hän on silloin jo hieman epäonnistunut. Aiemmin on sanottu, että tulkin kannattaa sulautua seinään. Toisaalta hän sanoo, että nykyään tilanne on ehkä hieman muuttunut eikä hän itsekään enää ajattele, että tulkin pitäisi olla täysin näkymätön. Paun kuitenkin korostaa, ettei ole hyvä, jos huomio kiinnittyy itseen, olipa se sitten hyvässä tai pahassa: ”Huomion pitää olla aina päämiehissä.” (Paananen, 2016.)

Toimittaja nostaa artikkelissa esiin vuonna 2015 Moskovassa Putinin ja Niinistön tapaamisesta sattuneen tapauksen, jolloin Paun lisäsi tulkkeeseen yhden sanan. Niinistö halusi tuoda esiin Suomen ja koko Euroopan huolen Ukrainan sodasta. Niinistö mainitsi puheenvuorossaan vahingossa vain Krimin, mutta Paun tulkki huolen koskevan koko Ukrainaa ja Venäjän

valtaaman Krimin tilannetta. Paun kertoo artikkelissa olevansa edelleen vaivaantunut asiasta. Hän haluaa välittää presidentin viestit puheen sävyineen mahdollisimman tarkasti. Hän kertoo tulkkauksen kuitenkin tulleen ihan vaistomaisesti, koska hän oli tiennyt, mitä Niinistö tahtoi sanoa. (Paananen, 2016.) Tämä kertoo hyvin siitä, miten hyvin ennakkoon suunniteltuja tapaamiset ovat ja toisaalta siitä, että tulkki tietää hyvin, mitä tulkattava haluaa sanoa. Tulkin voisi jopa sanoa tuntevan tulkattavansa. Paun (2021) kuitenkin sanoo, että kyse on pikemminkin siitä, että tulkki on oppinut tulkattavansa tavan ilmaista asioita.

Samasta tapauksesta uutisoi Helsingin Sanomat (Ahonen 2015) otsikolla *Tulkki pelastaa, kun Niinistön tai Putinin kieli ontuu*. Ahosen mukaan Moskovassa vältyttiin parilta mediaskandaalilta ”rohkeiden tulkkien ansiosta”. ”Siis niiden valokuvista pois rajattujen, huomaamattomina pysyttelevien henkilöiden, jotka seuraavat presidenttiään kuin varjo.” (Ahonen, 2015.) Samoin kuin Iltalehti, Helsingin Sanomat kuvaa tulkit näkymättömiksi, varjonkaltaisiksi henkilöiksi.

Nämä uutiset havainnollistavat hyvin sen, että vaikka tulkit itse nähtäisiin varjonkaltaisina henkilöinä, heidän tulkkeensa eivät sitä ole. Seuraavassa luvussa keskityn tulkkauksen verbaalisen tason tutkimukseen. Tarkastelen, miten tulkin roolia voidaan tutkia verbaalisesta tasosta käsin.

2.3 Sanallakin on väliä

Tulkkauksen verbaalisen tason tutkimuksen ajatuksena on kohdella alkuperäistä puhetta ja tulkkausta tekstinä. Alkuperäinen puhe nähdään lähtötekstinä ja tulke kohdetekstinä (ks. esim. Wadensjö 1998). Tulkkaustilanne on litteroitava, jotta sitä voi tarkastella tekstinä. Wadensjö on todennut, tulkin (ja myös muiden osapuolten) puheen litterointi tekee tulkin näkyväksi, ja samalla saa yksityiskohtaisemman kuvan tulkin toiminnasta avustajana, hänen näkökulmistaan ja motiiveistaan viestinvälittäjän roolissa (Wadensjö 1998, 70, 127).

Eryteisesti korkean tason tulkkauksissa yhdelläkin sanalla on merkitystä. Kuten aineistostakin käy ilmi, on väliä, kutsuuko Venäjän ja Krimin yhteenliittymistä uudelleenyhdistymiseksi vai kertooko Venäjän vallanneen Krimin (esimerkki 3e). Juuri tällaisissa tilanteissa

diplomaattitulkeilla on keskeinen rooli vuorovaikutuksen ja keskustelun ylläpitämisessä ja säätelyssä.

Tässä luvussa perehdyn, miten tulkkauksen verbaalista tasoa voidaan tutkia. Ensin käyn läpi, minkälaisia käsitteitä verbaalisilla tasoilla esiintyvistä muutoksista käytetään. Sen jälkeen esittelen, miten tulkin roolia on tutkittu sitä kautta.

2.3.1 Leksikaaliset muutokset tulkkauksessa

Eräs ensimmäisistä tulkin poistoja, lisäyksiä ja korvauksia tutkineista tutkijoista oli Henri Barik (1971). Hänen mukaansa simultaanitulkkauksessa tulkin tulke voi poiketa alkuperäisestä puheenvuorosta kolmella tavalla: tulkki voi poistaa jotakin alkuperäisestä puheesta, tulkki voi lisätä jotain siihen tai hän voi korvata jotakin, mikä saattaa aiheuttaa sen, ettei tulkkeen sisältö ole aivan sama kuin alkuperäisen puheen. Jos korvauksessa on merkittävä muutos alkuperäiseen, silloin voidaan puhua tulkkauksvirheestä. (Barik 1971, 199.)

Barik jakaa poistot, lisäykset ja korvaukset alakategorioihin. Esimerkiksi väliin jättävä poisto on sana tai lause, jonka tulkki näyttää jättävän väliin (tarkoituksella). Sana voi olla esimerkiksi toista sanaa määrittävä adjektiivi. Poisto ei vaikuta tulkkeen kieliopilliseen rakenteeseen eikä juuri muuta sen merkitystä. Määrittävässä lisäyksessä tulkki lisää tulkkeessa jonkin määrään tai määrittävän lauseen, jota ei ollut alkuperäisessä tekstissä. Lisäyksissä ei kuitenkaan oteta huomioon toistoa tai epäonnistuneita aloituksia. Korvaukset voivat olla lievästi tai merkittävästi merkitystä muuttavia. (Barik 1971, 199–207.)

Barik on tutkimuksessaan vertaillut, miten kaksi ammattitulkkia, kaksi vastavalmistunutta opiskelijaa ja kaksi kielistä kiinnostunutta amatööriä selviytyvät simultaanitulkkaukokeesta. Kokeen kieliparina oli ranska–englanti ja osallistujat tulkkasivat molempiin suuntiin. (Barik 1971, 199.) Kokeessa oli erilaisia tulkattavia materiaaleja, esimerkiksi puhe ja luento (Barik 1975, 80). Osallistujien tulkkauksessa tekemiä muutoksia verrattiin sataan lähtökielen sanaan. Esimerkiksi päteväytyneemmät (kaksi ammattitulkkia ja yksi opiskelija) osallistujat tekivät keskimäärin kahdesta neljään poistoa per sata sanaa, mikä on viidestä kymmeneen prosenttia koko tulkattavasta osiosta, kun taas vähemmän pätevät (yksi opiskelija ja amatöörit) tekivät

noin kuusi poistoa per sata sanaa eli poistoja oli 20–25 prosenttia koko tulkattavasta osiosta. (Barik 1971, 207.)

Barik myös yhdistää tutkimuksessaan poistot ja virheet ja laskee tuloksia ”tulkkauhäiriöinä”. Esimerkkitapauksessa tulkki poistaa säännöllisesti kohdat, joita hän ei osaa tulkata tarkasti ja tulkkaa vain itselleen selvät kohdat. Tällöin tulkatussa osassa on vähemmän virheitä kuin silloin, jos tulkki tulkkaisi koko osion, vaikka tekisi virheitä. Virheet eivät kuitenkaan ole täysin erillisiä poistoista, ja ne molemmat ”häiritsevät” tulkkausta. (Barik 1975, 88–89.)

Vastaavaa tutkimusta käännöstieteen puolella on tehnyt esimerkiksi Inkeri Vehmas-Lehto (1999). Hän on esitellyt näkemyksensä pragmaattisista muutoksista, joilla voidaan ratkaista pragmaattisia käännösongelmia eli ongelmia, ”jotka liittyvät tilannetekijöiden, ennen kaikkea käännöksen vastaanottajien, ottamiseen huomioon käännettäessä”. Käytännössä pragmaattiset muutokset ovat käännökseen tehtyjä muutoksia sen vuoksi, että teksti soveltuisi paremmin kohdekieliselle lukijalle. Tällöin ne sopivat uuteen kieli- ja kulttuuriympäristöön. (Vehmas-Lehto 1999, 99–100.) Esittelen Vehmas-Lehdon pragmaattiset muutokset lyhyesti, sillä käytän omassa tutkimuksessani samoja käsitteitä.

Poisto Vehmas-Lehdon (1999, 100) lähestymistavassa tarkoittaa kirjaimellisesti sitä, että käännöksessä on poistettu jokin lähtötekstin aines. Vehmas-Lehdon mukaan poisto ainakin oikeutettuna on aika harvinainen. Se voidaan tehdä esimerkiksi silloin, kun käännettävä teksti sisältää jotakin sellaista, mikä on tarvinnut selittää lähtötekstin lukijoille, mutta käännöksen lukija voi pitää sitä itsestään selvänä. (1999, 100.) Vehmas-Lehdon mukaan *lisäys* tarkoittaa sitä, että tekstiin on lisätty joitakin elementtejä esimerkiksi lukijan taustatietojen tasoittamiseksi. Jokin asia, joka on itsestään selvää lähtökieliselle lukijalle, ei olekaan selvää käännöksen lukijalle. (Vehmas-Lehto 1999, 100–103.) *Korvaus* tarkoittaa sitä, että lähtökielinen ilmaus korvataan jollakin toisella kohdekieliselle lukijalle tutummalla ilmauksella. Vehmas-Lehdolla on lisäksi käsite *järjestyksen muutos*. Hänen mukaansa järjestyksen muuttaminen käännöksessä voi johtua tekstikonventioiden eroista. Esimerkiksi saksalainen lukija odottaa tekstissä tärkeintä asiaa loppuksi, mutta englantilaiselle lukijalle se on jossakin keskivaiheilla. Kun englannista ilmaus *syövästä tavalliseen flunssaan* [oma käännös] käännetään saksaksi, lievempi sairaus mainitaan ensin. (Vehmas-Lehto 1999, 101.)

Vehmas-Lehdon lähestymistapa käsittelee pragmaattisia adaptaatioita nimenomaan kääntämisessä. Oma tutkimukseni on tulkkausta, jonka prosessi eroaa kääntämisestä monin eri tavoin. Esimerkiksi kääntäminen on kirjallista ilmaisua ja tulkkaaminen suullista. Kääntäjällä on yleensä paljon aikaa miettiä käännettä ja tehtyjä ratkaisuja on siten helpompi perustella. Tulkilla usein on vain pieni hetki aikaa muotoilla sanojaan. Vaikka vertailen lähtötekstiä kohdetekstiin, en sellaisenaan voi käyttää Vehmas-Lehdon käsitteitä samassa merkityksessä kuin hän.

2.3.2 Tulkkaus vuorovaikutuksena

Wadensjö on tutkinut tulkkausta vuorovaikutuksena ja havainnoinut, miten asioimistulkki vaikuttaa vuorovaikutustilanteeseen tulkattavien lisäksi. Hän on tutkimuksessaan äänittänyt erilaisia asioimistulkkaustilanteita. Tulkkaustilanteiden tulkit ovat ammattitulkkeja lain ja hallinnon sekä lääketieteen aloilla. Hänen teoksessaan on esimerkkejä tulkkaustilanteista poliisiasemalla ja lääkärissä (Wadensjö 1998, 110–112, 120). Wadensjö on tutkimuksessaan vertaillut alkuperäistä puhetta ja tulketta keskenään. Hän on litteroinut tulkkaustilanteet ja käsitellyt alkuperäistä puhetta ja tulketta teksteinä samalla tavoin kuin vertaisi lähtötekstiä ja kohdetekstiä. Hänen tarkoituksenaan ei ole selvittää, miksi tulke eroaa tai on lähellä alkuperäistä puhetta. Ajatuksena on etsiä mahdollisia tulkkeiden vuorovaikutuksellisia tehtäviä. (1998, 105–106.) Myöhemmin hänen metodiaan on hyödyntänyt esimerkiksi Roy (2000).

Wadensjö kontrastiivisessa analyysissään havainnut, että tulkkivälitteisessä vuorovaikutuksessa on kyse yhtäläisestä määrästä tulkkausta (”tekstin” eli puheen tuottamista) ja muiden puheen koordinoitua ja näiden kahden välillä tasapainoilemisesta. Puheen koordinoitua tarkoittaa puheessa ja puheen avulla esitettyjen toimintojen koordinoitua, kuten itse puheen luoman vuorovaikutuksen koordinoitua. Tulkit painottavat tulkatessaan vaihdellen tulkkausta ja koordinoitua. (Wadensjö 1998, 145–146.) Koordinoitua on kuitenkin selvästi asioimistulkkauksen ominaisuus, sillä diplomaattitulkkauksessa vuorovaikutustilanne on hyvin ennakkoon suunniteltu, eikä tulkin koordinoinnille ole tarvetta tai sille ei jää tilaa.

Wadensjön mukaan tulkkeita voidaan analysoida uudelleenmuodostettuina alkuperäisen puheen ilmaisuina, jolloin niitä voi kutsua tulkinnoiksi (renditions). Hän on jakanut tulkinnat kahteen pääryhmään: 1) lähitulkinnoiksi (close renditions) ja 2) poikkeaviksi tulkinnoiksi

(divergent renditions). Lähitulkinnessa alkuperäisen puheen sisältö löytyy täysin tulkinnasta ja ilmaisun tyyli on suunnilleen sama. Poikkeavista tulkinnoista löytyy selkeästi eroja alkuperäisen puheen ja tulkinnan välillä. (1998, 106–107.)

Erot ovat leksikaalisia, kieliopillisia, syntaktisia ja muita lingvistisesti analysoitavia eroja. Eroavaisuuksia ja samankaltaisuuksia tulkintojen ja alkuperäisen puheen välillä voi kuvata myös pragmaattisilla tai funktionaalisilla termeillä. Kun yksi tulkinta vastaa yhtä alkuperäistä ilmaisuja, tulkinnat voidaan jakaa seitsemään ryhmään: 1) Laajentunut tulkinta sisältää enemmän eksplisiittisesti ilmaistua informaatiota kuin alkuperäinen puhe. 2) Kaventunut tulkinta sisältää vähemmän eksplisiittisesti ilmaistua informaatiota kuin alkuperäinen puhe. 3) Korvaava tulkinta koostuu laajentuneen ja kaventuneen tulkinnan yhdistelmästä. Lisäksi on myös tilanteita, joissa alkuperäisiä ilmauksia on enemmän kuin yksi. 4) Yhdistetty tulkinta vastaa yhteen tai useampaan alkuperäiseen puheenvuoroon. Joissakin tapauksissa on kyse kahdesta tai useammasta saman puhujan puheenvuorosta ja muissa tapauksissa yhdistetty tulkinta vastaa eri puhujien kahteen tai useampaan puheenvuoroon. 5) Kaksi- tai moniosaiset tulkinnat muodostuvat kahdesta tai useammasta tulkin tulkkeesta, jotka vastaavat yhteen alkuperäiseen puheenvuoroon, joka on jakautunut osiin keskeyttävän puheenvuoron takia. 6) Epätulkinta on tulkin aloite tai vastaus, joka ei vastaa käännöksenä alkuperäistä ilmausta. 7) Nollatulkinnessa jotakin jää tulkkaamatta alkuperäisestä ilmauksesta. (Wadensjö 1998, 107–108.)

Seuraavaksi annan esimerkkejä Wadensjön (1998, 146–148) havainnoista tulkkauksen näkökulmasta, kun hän on vertaillut alkuperäistä puhetta ja tulketta toisiinsa. Wadensjö on havainnoinut muun muassa seuraavia tehtäviä tulkkeilla:

1. Tulkinnat voivat laajeta nimittääkseen ja sitten määrittääkseen puhujan dominoivaa kommunikatiivista toimintaa. (1998, 146.) Esimerkkinä Wadensjö nostaa tulkkaustilanteen terveysasemalla, jossa lääkäri on arvellut potilaan olevan stressaantunut ja huolissaan sen takia, sillä hän on juuri paennut Neuvostoliitosta Ruotsiin. Potilas kertoo tilanteen olevan aivan toisenlainen; hänestä tuntuu, että hän on huojentunut ja rennompi nykyisessä asuinpaikassaan. Tulkki tulkkaa tämän lääkärille: ”Olen eri mieltä kanssasi.” Tulkki korostaa potilaan olevan eri mieltä asiasta ja osoittaa puheensa suoraan lääkärin mielipidettä vasten. (1998, 146.)

2. Joissain tapauksissa tulkinnat voivat laajeta ja korvata jotakin välttääkseen puhutun asian tarkkaa määrittelyä. Tällöin tulkinnat ovat selvästi alkuperäistä ilmaisua ympäröivämpiä. Esimerkiksi kyseessä voi olla ilmaus tai ilmiö, jolle ei ole suoraa vastinetta kohdekulttuurissa. (1998, 146.)

3. Korvaava tulkinta voi kohdata vastaanottajien odotukset esimerkiksi ystävällisestä kohtelusta, kun puhuja ilmaisee itseään (harkitun tai harkitsemattoman) epäkohteliaasti. (1998, 146.)

4. Keskustelussa on tavallista mieltää jotkin puheenvuoron osat tarpeettomiksi, kun taas toiset kiinnittävät huomion. Vaikka ammattitulkit ovat tottuneita kuuntelijoita, poikkeavat tulkinnat antavat todisteita tietynlaisesta valikoivuudesta kuuntelussa. Puhutun vuorovaikutuksen tyypillisiä piirteitä puheenvuoroissa, kuten keskeytettyjä aloituksia, elliptistä tyyliä ja toistuvia parafraaseja, seuraa yleensä kaventuneet, laajentuneet tai korvatut tulkinnat, joista tulee alkuperäistä puhetta verrattain selkeämpiä ja enemmän kirjoitetun kielen mukaisia. (1998, 146–147.)

5. Tulkinnat voivat olla korvattuja, kun tulkki tasapainoilee muodollisen ja vähemmän muodollisen tyylin välillä tai yleiskielen ja ammattijargonin välillä (1998, 147).

6. Tulkinnat voivat kaveta minimoidakseen tulkin puheenvuoron aikaa tai tilaa, jotta se häiritsisi mahdollisimman vähän alkuperäisen puhujan vuorovaikutusta (1998, 147).

7. Kun puhujat ilmaisevat osaavansa sanoa jotakin toisen puhujan kielellä, tulkki voi joskus kokea, että tulkkaus ei ole niin tärkeää. Tulkit välillä välttävät tulkkaamista, kun keskustelun sisältö on itsestään selvä. Näin he tyyntyvät pääosapuolia ja välttävät heidän ärtymyksensä. (1998, 147.)

Wadensjön havainnot kuvaavat hyvin, miten tulkki ottaa puhuessaan huomioon koko vuorovaikutustilanteen. Wadensjö on esitellyt myös, miten tulkki samalla koordinoi keskustelua. Tulkin roolin koordinoiva puoli syntyy tulkin ainutlaatuisesta asemasta vuorovaikutuksen keskiössä. Tulkit luovat, edistävät ja kontrolloivat puhujien välistä yhteyttä keskustelussa. Puhujat ovat vuorovaikutuksessa kuin kuuroja ja sokeita, kun taas tulkilla on pääsy kaikkeen informaatioon, jonka voi nähdä tai kuulla. (Wadensjö 1998, 148.) Kuten

aiemmin totesin, koordinointi on kuitenkin selvästi asioimistulkkauksessa tapahtuvaa, joten en mene siihen sen syvemmin.

2.3.3 Modaalisuuden vaihtuminen tulkkeessa

Xin (2018) on tutkinut tulkin roolia tarkastelemalla puheen modaalisuuden vaihtumista kiina–englanti diplomaattitulkkauksessa. Modaalisuudella tarkoitetaan kielenaineksia, joilla ”puhuja ilmaisee, onko asiointi hänen mielestään tai yleisesti ottaen varma, välttämätön, todennäköinen, mahdollinen, epävarma tai mahdoton, pakollinen tai luvallinen, toivottava tai epätoivottava, ulkoisista tai sisäisistä edellytyksistä riippuvainen” (Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 2008). Xin on analysoinut lähde- ja kohdekielisiä lausepareja tulkatuissa Kiinan kansankongressin ja Kiinan kansan neuvoo-antavan poliittisen konferenssin täysistuntojen lehdistötilaisuuksissa. Kymmenessä lehdistötilaisuudessa Kiinan ulkoministeriössä työskentelevät tulkit ovat tulkanneet Kiinan pääministereitä ja ulkoministereitä ja heitä haastattelevia toimittajia (Xin 2018, 269–293).

Xinin mukaan 44 prosenttia lausepareista sisälsi modaalisuuden muutoksia. Xin mittasi lausepareja muun muassa asteikoilla subjektiivinen–objektiivinen ja lieventävä–vahvistava. Modaalisuuden muutokset olivat aineistossa pääasiassa jonkin kiinaksi sanotun lieventämistä, subjektiivisuuden lisäämistä ja veloitteisuuden vähentämistä, mikä heijastelee tulkkien pyrkimyksiä rakentaa Kiinan viranomaisten kuvaa kuulijaystävälliseksi ja proaktiiviseksi ja sopeuttaa tulketta englanninkielisen viestinnän normeihin. Esimerkiksi vuonna 2006 olleessa lehdistötilaisuudessa Kiinan ulkoministeri Li Zhaoxing sanoo, että ulkomaille matkustavien Kiinan kansalaisten tulee tutustua kohdemaan käytäntöihin, jotta he voivat paremmin kunnioittaa paikallisten tapoja. Tulkki tulkkaa, että kansalaiset voisivat tutustua kohdemaan käytäntöihin, jotta he voisivat paremmin kunnioittaa paikallisten tapoja. Modaalisuuden muutos tekee lähdekielisestä lauseesta suositteluvamman kuin se alun perin oli. Tulkki lieventää tulkkeessaan Zhaoxingin ehdottomuutta. (Xin 2018, 269–293.)

Vahvistavia ja objektiivisuutta lisääviä modaalisuuden vaihdoksia esiintyi säännönmukaisesti asioissa, jotka koskivat Kiinan hallinnon vastuullisuutta tai kyvykkyyttä, mikä paljastaa tulkkien aktiivisen osallisuuden Kiinan hallinnon esittämisessä vastuullisena, itsevarmana ja voimakkaana osapuolena. Xinin mukaan lehdistötilaisuuksien tulkkien aktiivinen

viestinvälittäjänä toimiminen johtuu heidän identiteetistään Kiinan diplomatian ja hallinnon edustajina. (Xin 2018, 269–293.)

Tässä luvussa olen käsitellyt diplomaattitulkkien asemaa ja diplomaattitulkkauksen käytäntöjä. Lisäksi olen perehtynyt eri näkökulmiin ja käsityksiin tulkin roolista. Luvun viimeisessä osassa tarkastelin, miten aiemmin tulkin roolia on tutkittu tulkkeiden kautta. Luvussa 3 paneudun omaan aineistooni ja metodiini.

3 PUTININ JA NIINISTÖN LEHDISTÖTILAISUUDET

Monet diplomaattitulkit esiintyvät ajoittain erilaisissa julkisissa tilaisuuksissa. Yksi esimerkki tällaisesta esiintymisestä on presidenttien lehdistötilaisuudet, joissa presidentit kertovat valtiovierailun puheenaiheista ja tavoitteista. Lehdistötilaisuudet ovat suosittuja mediatilaisuuksia, joissa toimittajat esittävät presidenteille usein jopa provokatiivisia kysymyksiä. Tilaisuuksissa mitataan presidenttien esiintymistaitoa – he näyttävät, kuinka taitavia puhujia ovat. Juuri tämä performatiivisuus antaa lehdistötilaisuuksille erityisen luonteen, ja myös tulkin on otettava se huomioon tulkatessaan puhujaa. Toisaalta kun huomioidaan presidentin ja tulkin välillä oleva luottamussuhde, on kiintoisaa havainnoida, miten presidentin tulkki vuorovaikuttaa tulkkaustilanteessa.

Tässä luvussa kuvaan tutkielmani aineiston. Aloitan kertomalla lehdistötilaisuuksien sisällöstä. Sen jälkeen kuvailen, miten olen käsitellyt aineistoa ennen analyysin tekemistä. Lopuksi esittelen analyysimetodini.

3.1 Lehdistötilaisuuksien sisältö ja käsittely

Aineistoni koostuu kolmesta Sauli Niinistön ja Vladimir Putinin yhteisestä lehdistötilaisuudesta. Kyseessä ovat presidentti Putinin vierailut Suomessa. Ensimmäinen lehdistötilaisuus järjestettiin Naantalissa Kultarannassa 1.7.2016 (Ortamo 2016, de Fresnes 2016). Toinen järjestettiin Savonlinnassa 27.7.2017 (Ortamo 2017, Tasavallan presidentin kanslia 2019). Kolmas tilaisuus oli Helsingissä Presidentinlinnassa 21.8.2019 (Ortamo, Porttila & Heima 2019, Tasavallan presidentin kanslia 2019). Kaikki tilaisuudet olivat Suomessa, jolloin presidentti Putin saapui presidentti Niinistön vieraaksi.

Kaikki lehdistötilaisuudet ovat verkossa saatavana videotallenteina. Vuoden 2016 lehdistötilaisuus on pituudeltaan 56:20 ja vuoden 2017 tilaisuus 1:05:27. Vuoden 2019 tilaisuus on kestoltaan 48:21. Vuoden 2016 tilaisuuden tallenne on YouTube-videopalvelussa, vuoden 2017 tilaisuuden tallenne on Suomen tasavallan presidentin verkkosivuilla ja vuoden 2019 lehdistötilaisuus löytyy presidentin kanslian verkkosivuilta.

Vuonna 2016 tulkkeina toimivat Maarit Paun ja Sergei Beljajev. He tulkkasivat myös vuoden 2017 lehdistötilaisuudessa. Vuoden 2019 tilaisuuden tulkkasivat Maarit Paun ja Leonid Anisimov. Paun työskentelee valtioneuvoston kansliassa erityisasiantuntijana, kielenkääntäjänä. Tulkkaus on osa hänen työtään. Beljajev ja Anisimov ovat Venäjän ulkoministeriön virkamiehiä eivätkä toimi päätoimisesti tulkkeina.

3.1.1 Lehdistötilaisuuksien teemat

Lehdistötilaisuudet koostuvat kahdesta osasta. Alkulausunnoissaan presidentit kertovat valtiovierailun keskustelunaiheista, kertovat maiden eri alojen yhteistyöstä ja kiittävät toisiaan – toinen kutsusta ja toinen vierailusta. Kysymys–vastaus-osuudessa presidentit vastaavat toimittajien esittämiin kysymyksiin. Presidenttien ja tulkkien lisäksi äänessä on lehdistötilaisuuden juontaja ja eri uutistoimistojen toimittajia.

Tarkemmat kuvaukset tiedotustilaisuuksien sisällöstä löytyvät Liitteestä 1. Tässä alla näkyy yhteenveto tiedotustilaisuuksien sisällöstä taulukon muodossa (Taulukko 1). Teemat on merkitty esiintymisjärjestyksessä ylhäältä alas lukien. Taulukko on muotoiltu Haikan (2018, 23) gradun tiedotustilaisuuksien temaattisesta järjestyksestä kootun taulukon pohjalta. Vuoden 2017 tilaisuudessa on eniten keskustelunaiheita, ja se myös on tiedotustilaisuuksista pisin.

Taulukko 1. Lehdistötilaisuuksien teemat esiintymisjärjestyksessä.

Kultaranta 1.7.2016	Savonlinna 27.7.2017	Presidentinlinna 21.8.2019
Ukrainan kriisi	Suomi 100	kahdenväliset suhteet
<u>transponderien käyttö</u> <u>lentokoneissa</u>	kahdenväliset suhteet	taloudelliset suhteet
<u>jätevedenpuhdistamo Venäjällä</u>	taloudelliset suhteet	sähköinen viisumi
kahdenväliset suhteet	<u>jätevedenpuhdistamo(t) Venäjällä</u>	jätehuoltoyhteistyö
taloudelliset suhteet	Itämeren turvallisuustilanne	<u>ympäristöpolitiikka</u>
<u>pakotteet</u>	<u>transponderien käyttö</u> <u>lentokoneissa</u>	Venäjän jäsenyys Euroopan neuvostossa
Itämeren turvallisuustilanne	<u>Nato</u>	Itämeren turvallisuustilanne
<u>Nato</u>	Arktisen neuvoston puheenjohtajuus	Ukrainan kriisi
Venäjän doping-epäilyt	<u>ympäristöpolitiikka</u>	Moskovan mielenosoitukset
	Ukrainan kriisi	INF-sopimus
	Syyrian tilanne	Severodvinskin ohjusräjähdys
	sotaharjoitukset	Nordstream 2
	Yhdysvaltain presidentinvaalit	
	<u>pakotteet</u>	

Taulukossa ovat lihavoituina teemat, jotka toistuvat kaikissa kolmessa lehdistötilaisuudessa. Suuret teemat, kuten Ukrainan kriisi ja Itämeren turvallisuustilanne ovat puhututtaneet kaikkina kolmena vuonna. Kahdenväliset suhteet (kulttuuri, tiede, matkailu ym.) ja taloudelliset suhteet toistuvat myös joka vuosi ja kuuluvat lehdistötilaisuuksien vakiokaavaan. Tarkoituksena on ylistää yhteistyön sujuvuutta.

Alleviivattuina ovat ne teemat, jotka toistuvat kahdessa lehdistötilaisuudessa. Vuoden 2017 lehdistötilaisuuksista huomaa, että keskustelu esimerkiksi transponderien käytöstä on jatkunut edellisen vuoden tiedotustilaisuudesta. Kahden vuoden hyppäys tiedotustilaisuuksissa vaikuttaa heti keskusteltaviin aihealueisiin, kun politiikka on mennyt eteenpäin. Siksi vuoden 2019 tilaisuus ei ole täysin samaa jatkumoa vuoden 2017 tilaisuuden kanssa.

Seuraavaksi kuvailen, miten valmistelin aineistoa analyysiä varten. Ensin kerron litteroinnista ja sitten lehdistötilaisuuksien annotoinnista.

3.1.2 Litterointi

Tarkastelen analyysissäni tulkkien ja paikalla olevien puhujien puheiden litteraatteja. Lehdistötilaisuuksissa tulkkeja ei juuri näy, joten en keskity analyysissäni ilmeisiin tai eleisiin. Lehdistötilaisuuksista ensimmäisen oli litteroinut osittain Leisiö (2017) kandidaatintutkielmaansa varten. Vuoden 2016 ja 2017 litteroi kokonaisuudessaan Haikka (2018). Litteroin itse vuoden 2019 tilaisuuden.

Litteraatit olivat aineistossa eri näköisiä keskenään, sillä olen käyttänyt suoraan sekä aiemmin tehtyjä litteraatteja että itse litteroimaani lehdistötilaisuutta. Vuoden 2016 ja 2017 lehdistötilaisuuksiin on merkitty tarkasti esimerkiksi tauot ja intonaatio. Oman analyysini kannalta ne eivät ole relevanttia tietoa, mutta ne eivät kuitenkaan haitanneet aineiston käsittelyä. Antamistani aineistoesimerkeistä otin kuitenkin nämä merkinnät pois, jotta niitä olisi helpompi lukea. Lisäksi joissakin segmenteissä oli esimerkiksi laitettu sulkuihin, mitä sanaa tulkki on tarkoittanut, jos hän on lausunut sen väärin. Nämä tarkennukset jätin paikoilleen.

Tutkin tulkkauksessa alkuperäiseen puheeseen tulleita muutoksia verbaalisella tasolla, joten litteroin kaiken puhutun materiaalin erilaisine mietesanoineen ja äännähdyksineen (öö, ää, hmm). Lasken nämä myös sanoiksi. Lisäksi merkitsin joitakin pitkiä taukoja pisteellä (.). Litteroin aineiston käsin, missä hyödynsin myös Venäjän presidentin kanslian tapahtumatiedotetta (Kremlin.ru 2019), jossa Putinin ja Niinistön puheenvuorot olivat litteroituina venäjäksi. Seuraavaksi kerron litteraattien työstämisestä.

3.2 Annotointi ja taulukon rakentaminen

Taulukoin kaikki puheenvuorot Excel-tilukkolaskentaohjelmaan, jolla oli helppo vertailla rinnakkain tulketta alkuperäiseen puheeseen järjestelmällisesti. Taulukkolaskentaohjelman suodatus- ja Pivot-toiminnoilla sain laskettua analyysini kannalta tarpeelliset muutosten määrät. Suodattamalla pystyi katsomaan esimerkiksi tiedotustilaisuuksien poistojen määrän, mutta Pivot-toiminnolla sai esiin esimerkiksi koko taulukon eri muutosten määrän omaksi Pivot-tilukkokseen, jota pystyi hallinnoimaan mielensä mukaan. Pivot-tilukokosta pystyi myös kätevästi tekemään esimerkiksi pylväsdiagrammin.

Tein kullekin lehdistötilaisuudelle aluksi oman välilehden, jotta pystyin keskittymään vain yhteen lehdistötilaisuuteen kerrallaan. Myöhemmin loin valmiiksi kaikille lehdistötilaisuuksille yhteisen välilehden. Merkitsin taulukkoon sarakkeet lehdistötilaisuuden ajankohdalle, alkuperäiselle puheenvuorolle, sen tulkkeelle, puhujalle ja tulkille.

Lisäksi laitoin taulukkoon omat sarakkeet muutoksen nimelle ja päätelmälle, miksi muutos tapahtuu/mitä muutoksesta tapahtuu. Segmentin tunnus sai oman sarakkeen, samoin kommentointi. Analyysin aikana huomasin tarvitsevani lisää sarakkeita, jotka esittelen myöhemmin. Kuvassa 1 näkyvät jo mainitsemani sarakkeet. Koko taulukosta on kolme esimerkkisivua liitteessä 2.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
	Aika ja paikka	Segmentin tunnus	Alkuperäinen puheenvuoro	Tulke	Puhuja	Tulkki	Muutos (millainen)	Miksi muutos tapahtuu/mitä muutoksesta tapahtuu?	Kommentti
1									
2	2019P	1	tervetuloa tähän lehdistötilaisuuteen (.) aloitamme presidenttien lausunnoilla, joiden jälkeen on aikaa kysymyksille	добро пожаловать на пресс-конференцию мы начнем с заявлением президента после этого будет время для вопросов сми	M:fi	T1:ru	poisto	epäolennainen tieto, tiedetään missä ollaan	
3	2019P	2	presidentti niinistö	президент ниинистё пожалуйста	M:fi	T1:ru	lisäys	kohtelias	
4	2019P	3	kiitoksia niin hyvää alkuiltaa	так спасибо	N:fi	T1:ru	korvaus	puheenvuoro ja tulkkaukset menevät päällekkäin	päällekkäisyys
5	2019P	4	ensinnä-	добрый день	N:fi	T1:ru	korvaus	puheenvuoro ja tulkkaukset menevät päällekkäin	päällekkäisyys
6	2019P	5a	ensinnäkin haluan vielä kerran kertaalleen ilmaista oon tyytyväisyytemme siihen vladimir, että kiireisessä aikataulussa on riittänyt aikaa vierailuun taällä helsingissä	ну с- для начала я хочу выразить еще раз свое удовлетворение тем, что несмотря на насыщенный оо свой рабочий график оо президент российской федерации оо находит время для посещения для визита в финляндии	N:fi	T1:ru	korvaus	viittaa joko Niinistöön tai sitten ajattelee Niinistön edustavan Suomen miellipidettä (mikä on myös totta)	monikosta yksikköön
	2019P	5b	ensinnäkin haluan vielä kerran kertaalleen ilmaista oon tyytyväisyytemme siihen vladimir, että kiireisessä aikataulussa on	ну с- для начала я хочу выразить еще раз свое удовлетворение тем, что несмотря на насыщенный оо свой рабочий график президент российской	N:fi	T1:ru	korvaus	kielten erot	

Kuva 1. Taulukon pääsarakeet

Lehdistötilaisuuden ajankohdan merkitsin vuosiluvulla ja paikan nimen ensimmäisellä kirjaimella (esimerkiksi 2016K, jossa K = Kesäranta). Segmentin tunnus muodostuu luvusta ja kirjaimesta. Luku kertoo, monesko lehdistötilaisuuden puheenvuoro on kyseessä ja kirjain erottaa samassa puheenvuorossa esiintyvät muutokset toisistaan (esimerkiksi 5a).

Alkuperäinen puheenvuoro ja sen tulke ovat taulukossa rinnakkain ja muodostavat kokonaisuuden, jota kutsun *segmentiksi*. Yhdessä segmentissä on yksi *puheenvuoro*. Samassa

taulukon *rivissä* käsitellään kuitenkin vain yksi ilmiö, joten jos samassa segmentissä on monta ilmiötä kerrallaan (esim. korvaus, poisto ja lisäys), segmentti kopioidaan ja riveille annetaan erilliset tunnukset (esim. 1a, 1b ja 1c). Käytännössä tämän kokonaisuuden mukana kulkee muuttumattomina myös tiedot lehdistötilaisuuden ajankohdasta ja puhujista.

Kun merkitsin alkuperäiselle puheenvuorolle ja sen tulkkeelle puhujia, tarkistin videolta, että puhujat ja puheenvuorot olivat kohdakkain. Jotkin puheenvuorot menivät hieman päällekkäin tai ristiin, mutta yhdistelin ne taulukkoon rinnakkain, sillä näiden huomioiminen analyysissä ei ollut mahdollista. Tulkkaamatta jääneisiin puheenvuoroihin laitoin tulkkeen kohdalle merkinnän xxx ja tulkin kohdalle *ei tulkkausta*.

Merkitsin kunkin puhujan koodeilla seuraavasti: N on Niinistö, T1 on Niinistön tulkki eli Maarit Paun, P on Putin ja T2 on Putinin tulkki Sergei Beljajev (lehdistötilaisuudet 2016 ja 2017) sekä T3 on Putinin tulkki Leonid Anisimov (vuoden 2019 lehdistötilaisuus). Lehdistötilaisuuden vetäjän ja muiden toimittajien koodi on M. Kirjainkoodin perään merkitsen, mitä kieltä he puhuvat. Esimerkiksi N:fi tarkoittaa Niinistöä, ja hän puhuu suomea. (ks. Liite 2.)

Esittelen nyt muutoskategoriat, joita on yhteensä kuusi. Käytän tutkimuksessani Barikillakin (1971; 1975) olleita käsitteitä: *poisto*, *lisäys* ja *korvaus*. Poisto tarkoittaa sitä, että alkuperäisestä puheenvuorosta on poistettu jokin sana tai joitakin sanoja ja muutos ei johdu kieltenvälisistä eroista. Kuten Barik (1971, 200), tarkkailen poistoja lähdetekstin näkökulmasta. Alla on esimerkki poistosta.

(1a) Poisto (2019P/29d/P:ru/T3:fi)

в сентябре в туле состоится очередной уже двадцатый по счету российско-финляндский культурный форум а в июне следующего года планируется организовать дни карелии в финляндии а в твери пройдет **шестой** конгресс породненных городов

meidän öö humanitaarisen kontaktit laajentavat öö syyskuussa ensi vuonna järjestetään jo kahdeskymmenes kulttuurifoorumi ää tuulassa ää ensi vuoden ää heinäkuussa järjestetään karjalan päivät ö suomessa ja tver-kaupunkissa järjestetään ää ystävyyskaupunkien kongressi

Putin kuvailee Suomen ja Venäjän suhteiden tilaa ja kertoo, että Tverissä järjestetään seuraavana vuonna kuudes ystävyyskaupunkien kongressi. Tämä maininta *kuudennesta* kongressista on poistettu tulkkeesta.

Lisäyksiä tarkkailen kohdetekstin näkökulmasta (myös Barik 1971, 200). Tällöin kohdetekstiin on lisätty jokin sana tai joitakin sanoja, ja lisäys ei liity kohdekielen rakenteeseen (esim. prepositio tai artikkeli). Alla on esimerkki tästä.

(1b) Lisäys (2017S/9/N:fi/T1:ru)

turisteja liikkuu enemmän nyt öh öö kumpaankin suuntaan ja kauppavaihto on selkeästi kasvanut.

aa turistов в общем-то пере-передвигается больше и в обеих в обоих направлениях и товарооборот öö заметно вырос **между нашими странами**.

Niinistö kuvailee Suomen ja Venäjän suhteita ja kertoo turistien ja kauppavaihdon määrän kasvaneen. Niinistö ei mainitse erikseen maita puheenvuorossaan, mutta tulkki lisää tulkkeessaan kauppavaihdon kasvaneen *maittemme välillä*.

Korvauksia tarkkailen molempien tekstien näkökulmasta (myös Barik 1971, 200). Korvaus tarkoittaa, että jokin sana tai jotkut sanat alkuperäisessä puheenvuorossa on korvattu jollakin sanalla tai joillakin sanoilla. Korvauksessa korvatussan sanan merkitys muuttuu hieman lähdeviestiin verrattuna. Tässä alla on esimerkki korvauksesta.

(1c) Korvaus (2017S/108a/P:ru/T2:fi)

надеюсь сегодняшнее состояние дел когда-нибудь закончится и мы перейдём öö в другое качество в наших отношениях будем укреплять наращивать в интересах народов соединённых штатов и российской федерации.

öö **olen varma** että öö ö aikoinaan öö tilannen öö tilanne öö öö siirtyy menneisyyteen ja me pystymme toimimaan öö yhdessä öö maittemme (maittemme) kansalaisten öö etujen öö turvaamiseksi.

Putin kertoo toivovansa nykyisen Yhdysvaltojen ja Venäjän kiristyneen ilmapiirin jäävän aikanaan taakse. Tulkki tulkaa Putinin olevan *varma* asiasta.

Lisäksi lainaan Vehmas-Lehdolta (1999) käsitteen *järjestyksen muutos*. Järjestyksen muutos tarkoittaa tutkimuksessani sitä, että tulkki esittää tulkkeessaan asiat eri järjestyksessä kuin alkuperäinen puhuja. Otin tämän mukaan, sillä arvelen myös sillä olevan vaikutusta tulkin rooliin. Järjestyksen muutoksesta on esimerkki alla.

(1d) Järjestyksen muutos (2019P/23/P:ru/T3:fi)

работает соответствующая межправкомиссия

vastava öö vastaava talous hallituksenvälinen talouskomissio on tehnyt työtä

Putin kertoo vastaavan hallituksenvälisen talouskomission toimivan/tehneen työtä. Tulkki tulkaa asian suorassa sanajärjestyksessä subjekti + predikaatti, kun taas Putin on esittänyt asian järjestyksessä predikaatti + subjekti.

Käytän myös käsitettä *ei muutoksia*, kun tulkkeessa alkuperäisen puheen kieli on vaihtunut, mutta siinä ei ole tapahtunut sisällöllisiä muutoksia. Tulkki on tulkannut tällöin hyvin sananmukaisesti. Rajanveto on kuitenkin paikoin melko hankalaa. Annan seuraavaksi esimerkin, jossa olen tulkinnut yhden tulkkeen sisältävän muutoksen, vaikka muutos on hyvin pieni, ja toisaalta esittelen kohdan, jossa ei ole muutosta.

(1e) Esimerkki pienestä muutoksesta (2019P/24/P:ru/T3:fi)

осуществляются крупные проекты

ja suuret hankkeet toteutetaan

Putin kertoo Suomen ja Venäjän välisissä suhteissa toteutettavan suuria hankkeita. Lähtökohtaisesti esimerkistä voisi ajatella, ettei siinä ole mitään muutosta, sillä tulkkaus on hyvin tarkka ja sanojen merkitykset täsmäävät. Lähemmin tarkasteltuna tulkkeessa puheenvuoroon on tullut lisää *ja*-sana. Tulkkeessa sanajärjestys on myös muuttunut verbi + subjekti -yhdistelmästä subjekti + verbi -yhdistelmäksi.

(1f) Ei muutosta (2017S/X/P:ru/T2:fi)

есть и другие интересные проекты.

on muitakin mielenkiintoisia hankkeita.

Putin kuvailee Suomella ja Venäjällä olevan muitakin mielenkiintoisia hankkeita [aikaisemmin esiteltyjen lisäksi]. Puheenvuoro tulkataan, ja tulkki tulkaa sen täysin samoin suomeksi: tulkkeessa ei ole poistoja, lisäyksiä, järjestyksen muutoksia tai korvauksia. Tulke ei sisällä muutoksia.

Lisäksi minulla on kategoriana jo edellä mainittu *ei tulkkausta*, sillä kaikkia puheenvuoroja ei ole syystä tai toisesta tulkattu. Tämä eroaa poistosta siten, että poisto tapahtuu puheenvuoron sisällä, ja *ei tulkkausta* tarkoittaa sitä, että koko puheenvuoro jää tulkkaamatta. Esimerkiksi kun kiitos-sana on puheenvuoron lopussa ja se jää pois, tällöin on kyse poistosta. Kun taas kiitos-sana on omana erillisenä puheenvuoronaan ja se jää tulkkaamatta, kyse on *ei tulkkausta* -muutoksesta.

(1g) Ei tulkkausta (2016K/98/P:ru/ei tulkkausta)

спасибо

xxx

Putin sanoo *kiitos* tiedotustilaisuuden loppuksi. Tämä jää tulkkaamatta.

Kun olin päättänyt muutoskategoriat, aloin merkitä niitä taulukkoon Muutos (millainen) -sarakkeeseen. Merkitsin muutokset kuhunkin tulkkeeseen tai alkuperäiseen puheenvuoroon

lihavoimalla kohdan, jossa muutos esiintyy. Merkitsin yhteen puheenvuoroon kaikki muutokset omille riveilleen. Kuten aiemmista esimerkeistä huomataan, poistoissa lihavointi on alkuperäisen puheenvuoron puolella, sillä sille ei löydy vastinetta tulkkauksesta. Lisäykset merkitsin tulkkeiden sarakkeeseen. Korvausten tapauksessa lihavoitiin muutokset aineistoesimerkeissä sekä alkuperäiseen puheenvuoroon että tulkkeeseen, jotta niitä oli helpompi vertailla. Järjestyksen muutoksiin, ei tulkkausta -kohdissa ja ei muutoksia -kohdissa ei ole merkintöjä niiden luonteen vuoksi. (esim. Liite 2.)

Miksi muutos tapahtuu/mitä muutoksesta tapahtuu? -sarakkeeseen merkitsin mahdollisen selityksen sille, miksi tietyssä segmentissä on tietty muutos tai mitä siitä seuraa. Laitoin jokaisen muutoksen kohdalle, mikä se on ja miksi arvelen muutoksen syntyneen. Muutoksien syitä on suuri kirjo. Ajattelin aluksi, että niiden olisi hyvä olla yhtenäiset, mutta totesin niiden lopulta olevan niin moninaisia, ettei niiden kirjoa ollut mahdollista rajoittaa. Toisaalta huomasin, että aineistossa on kuitenkin paljon samoja syitä, kuten esimerkiksi *täsmennys* tai *kielten erot*. Tällöin pystyin luvussa 5.2 suodattamaan aineistosta esimerkiksi poistojen syitä ja laskemaan niiden määriä. Kuvassa 2 on esimerkki tästä.

Alkuperäinen puheenvuoro	Tulke	Muutos (millainen)	Miksi muutos tapahtuu/mitä muutoksesta tapahtuu?
tervetuloa tähän lehdistötilaisuuteen (.) aloitamme presidenttien lausunnoilla, joiden jälkeen on aikaa kysymyksille	добро пожаловать на пресс-конференцию мы начнем с заявлением президента после этого будет время для вопросов сми	poisto	epäolennainen tieto, tiedetään missä ollaan
ee keskustelimme tietysti Venäjän ja Suomen välisistä suhteista ja totesimme että ei nyt löydy ongelmaa	мы естественно поговорили о финляндско-российских отношениях и отметили что здесь никаких проблем нет	poisto	ei kannan informaatiota
taloudellisella alalla on myöskin öö kummassakin maassa suuria hankkeita, joissa on ö mukana kummankin maan yrityksiä	ö то что касается торгово-экономического сотрудничества здесь у нас есть существуют совместные проекты которые осуществляются как в финляндии так и в российской федерации вот эти проекты принимают участие öö хозяйствующие субъекты наших стран	poisto	vähentää asian korostusta/lieventää

Kuva 2. Esimerkki suodattamisesta (2019P)

Pyrin erottelemaan analyysissä sellaiset muutokset, jotka pelkästään kertovat kielten eroista. Merkitsin niihin kuitenkin muutokset, jos niitä oli. Suomen ja venäjän kielessä monia asioita ilmaistaan eri tavalla. Myös kielioppivirheet pyrin jättämään analyysin ulkopuolelle.

(1h) Asia ilmaistaan eri tavalla venäjäksi kuin suomeksi/korvaus (2019P/78a/N:fi/T1:ru)

mitä sitten tulee ö venäjän euroopan neuvoston jäsenyyteen niin ö ainakin minun tietojeni mukaan nimenomaan venäläiset kansalaisjärjestöt pitivät venäjän säilymistä siellä tärkeänä

и то что касается членства российской федерации в совете европы öö **насколько мне известно** именно общественные организации öö российские они считали очень важным öö то что россия остается в рамках вот этой организации

Tässä esimerkissä (1h) Niinistö kommentoi, miksi Venäjän Euroopan neuvoston jäsenyyden säilymistä puolletaan. Hän kertoo, että hänen tietojensa mukaan venäläiset kansalaisjärjestöt pitävät Venäjän pysymistä siellä tärkeänä. Venäjäksi (*ainakin*) *minun tietojeni mukaan* voidaan tulkata idiomilla *насколько мне известно*, jossa *насколько мне* sananmukaisesti käännettynä tarkoittaa *tiettävästi* ja *мне* *minulle*. Venäjäksi on datiivissa, kun suomeksi se on genetiivissä. Merkitykset ovat hyvin lähellä toisiaan, mutta eivät täysin toisiaan vastaavia. *Minun tietojeni mukaan* voitaisiin tulkata esimerkiksi myös sanoilla *по моим сведениям*. Siksi olen merkinnyt muutoksen korvaukseksi.

Kommentti-sarakkeeseen laitoin ylös joitakin huomioita, joista arvelin olevan hyötyä analyysissä. Ne voivat myös täydentää muutosten selityksiä.

Huomasin päästessäni analyysiin, että tarvitsen lisäsarakeen vielä sille, että erotan joukosta ne muutokset, jotka kertovat jotakin tulkin roolista. Tein Suodatetut/tulkin roolista kertovat -sarakeen, ja käytin siinä merkitsemisestä lyhennettä *merk*. Tämä ja loput muut sarakkeet ovat kuvassa 3.

H	I	J	K	L
Miksi muutos tapahtuu/mitä muutoksesta tapahtuu?	Kommentti	Suodatetut/tulkin roolista kertovat	Käytetty esimerkkinä /mahd. esimerkki	Alkupuhe
korostaa "meitä", täsmennys		merk	X	A
täsmennys		merk	X	A
puheenvuoro ja tulkkaus menevät päällekkäin	päällekkäisyys, koordinointi	merk	X	A

Kuva 3. Taulukon muut sarakkeet

Käyttämäni käsitteet olivat hyviä muutosten poimimiseen, mutta niillä poimi paljon sellaista, joka ei ollut relevanttia koko tutkimuksen kannalta. Kun suodatin muut muutokset pois, pystyin perehtymään analyysissäni tarkemmin näihin löytämiini kohtiin. Mitä ne kertovat tulkin roolista? Miten tulkit vaikuttavat käsillä olevaan vuorovaikutustilanteeseen?

Toiseksi viimeinen sarake toimi muistutuksena käyttämästäni esimerkkisegmenteistä (Kuva 3). Jos esimerkki käytettiin, laitoin siihen kohtaan rastin ja maalasin solun keltaiseksi (Liite 2, ensimmäinen kuva taulukosta). Jos segmentissä oli potentiaalinen esimerkki, laitoin soluun rastin ja maalasin sen siniseksi (Liite 2, toinen ja kolmas kuva taulukosta).

Viimeiseen sarakkeeseen merkitsin, kuuluuko segmentti jommankumman presidentin alkupuheenvuoroon. Merkitsin sitä A-kirjaimella (Kuva 3).

Yhdistin lopulta kaikki tiedotustilaisuudet yhteen taulukkoon. Lakkasin päivittämästä erillisiä tiedotustilaisuuksien taulukoita, mutta pidin tämän taulukon ajan tasalla. Esimerkiksi muutoksia tuli ajan kuluessa lisää, kun huomasin, etten ollut pannut merkille kaikkia muutoksia etsiessäni niitä lehdistötilaisuus kerrallaan.

3.3 Suodattaminen ja Pivot-taulukot

Suodatustoiminto oli yksi keskeinen syy, miksi päädyin käyttämään Exceliä työkalunani. Aineistoni oli melko sopivan kokoinen taulukkolaskentaohjelmalla käsiteltäväksi. Suodattamalla sain aineistostani esille tarvittavat tiedot ja vastaavasti pois näkyvistä sen, mitä en tarvitse (ks. esim. Microsoft 2021a).

Pivot-taulukoita varten loin uusia välilehtiä, joissa laskin muutosten määriä kullakin tarvittavalla perusteella (ks. esim. Microsoft 2021b). Pivot-taulukoinnilla sain hyvän yleiskuvan siitä, minkä verran erilaisia muutoksia tapahtuu, ja tästä koostuukin analyysini ensimmäinen osa.

Analyysini seuraavassa osiossa käytin suodatustoimintoa, ja jätin näkyviin vain tulkin roolista kertovat muutokset. Niiden statistiikan laskin Pivot-taulukolla. Sen jälkeen jaottelin muutoksia syiden ja seurausten mukaan. Esimerkiksi tulkkien voi nähdä lieventävän, korostavan tai vahvistavan jotakin asiaa. Laskin samantyyppiset selitykset suodatustoiminnolla yhteen. Niissä esiintyvät luvut ovat kuitenkin arvioita, sillä juuri minkään muutoksen syy ei ole yksiselitteinen.

Tämän jälkeen analysoin muutoksia kielisuunnittain. Halusin selvittää, kuinka paljon eri muutoksia esiintyy eri kielisuunnissa. Vertailin myös tiedotustilaisuuksia keskenään, onko niiden välillä eroja muutosten määrissä.

Tulkin yksilösuorituksella ei ollut merkitystä analyysissäni, sillä en pyri arvottamaan heidän toimintaansa. Huomioin kuitenkin havainnoinnissani sen, että Putinilla on kaksi eri tulkkia, sillä se voi vaikuttaa eri muutosten määriin. Siksi osa analyysiäni onkin tulkkien tekemien muutosten vertailu, jonka tein Pivot-taulukoinnilla. Lopuksi vertailin myös sitä, onko presidenttien alkupuheenvuorojen ja vastausten tulkkauksessa eroja eli kuinka paljon mahdollinen ennakkotieto vaikuttaa tulkin toimintaan.

3.4 Maarit Paunin haastattelu

Halusin täydentää aineistoani haastattelemalla Maarit Paunia. Toteutin haastattelun sähköpostitse. Kun sain Paunilta luvan haastatteluun, lähetin hänelle miettimäni kysymykset.

Kysymyksiä oli 19, ja ne koskivat diplomaattitulkin roolia ja presidenttien tiedotustilaisuuksia. Kysymykset ovat liitteessä 3.

Arvelin saavani haastattelulla lisätietoa yleisesti diplomaattitulkkauksesta ja Niinistön ja Putinin tapaamisista. Sain jopa odotettua kattavammat vastaukset. Hyödynsin Paunin vastauksia erityisesti analyysiluvussa, kun mietin joitakin tulkin tekemiä ratkaisuja. Viittaaan myös muualla tutkielmassa Paunin haastatteluun.

Toisaalta esitin myös kysymyksiä, joihin Paun ei voinut vastata. Kyseessä oli asioita, jotka olivat presidenttitapaamisten ulkopuolella. Niiden tiedot ovat luottamuksellisia.

Tässä luvussa esittelin ensin aineistoni. Sen jälkeen paneuduin tutkimuksessa käyttämään metodiin, jossa nimeän tulkkeissa tapahtuvia muutoksia ja käsittelen niitä Excelissä Pivot- ja suodatustoimintojen avulla. Luvun lopussa esittelin myös Maarit Paunille tekemäni haastattelun, jonka vastauksia hyödynnän analyysissäni.

Seuraavaksi siirryn analyysiin. Analysoin aineistoa vertailemalla alkuperäistä puhetta tulkkeeseen. Etsin aineistosta tulkkeissa esiintyviä muutoksia, jotka kertovat jotakin tulkin roolista.

4 TULKKEIDEN ANALYSOINTI

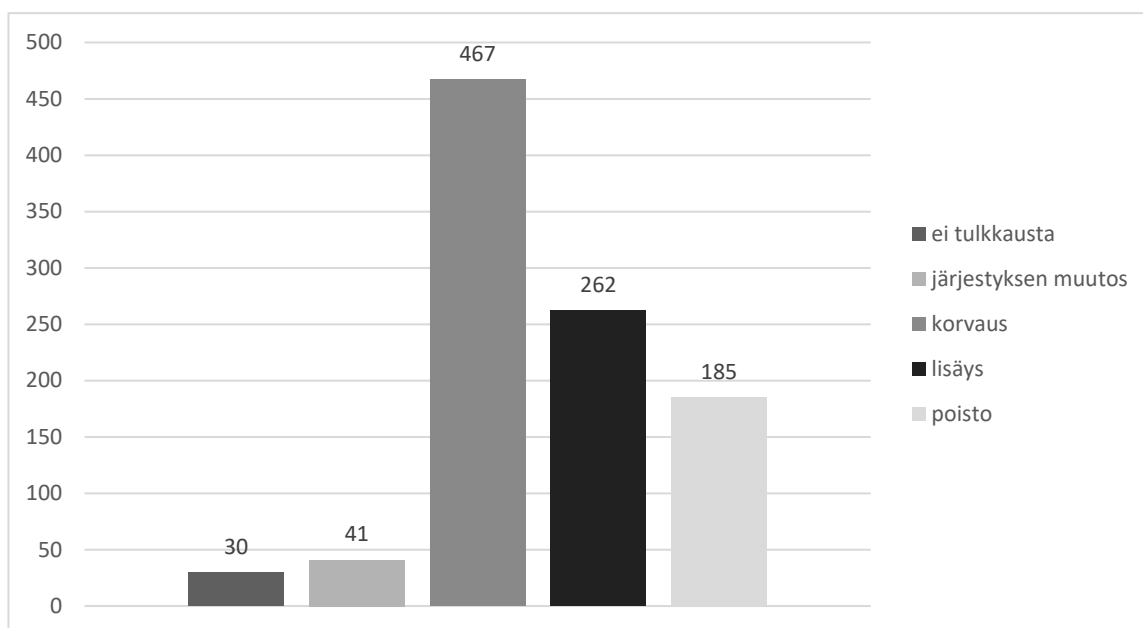
Analysoin lehdistötilaisuuksien tulkkeita vertailemalla niitä alkuperäiseen puheeseen. Esittelin edellisessä luvussa, millä tavalla toteutan analyysin.

Esittelen analyysissäni ensin, minkä verran eri muutoksia löysin koko aineistosta. Näin muodostan kokonaiskuvan aineistostani. Sen jälkeen tarkastelen, minkä verran aineistossa on tulkin roolista kertovia muutoksia. Tämän jälkeen tarkastelen lähemmin tulkkeissa ilmeneviä muutoksia. Sen jälkeen vertailen, eroavatko muutosten määrät eri lehdistötilaisuuksissa. Sitten selvitän, millaisia muutoksia tulkkeissa on eri tulkeilla. Tutkin myös, onko presidenttien alkupuheenvuorojen ja vastausten tulkkauksessa erilaisia muutoksia toisiinsa verrattuna. Nostan analyysissäni aineistosta esiin merkitsemiäni muutoksia, jotka kertovat jotakin tulkin roolista vuorovaikutustilanteessa. Luvun loppuun kokoan tekemäni havainnot.

4.1 Muutokset koko aineistossa

Kun yhdistin kaikki tiedotustilaisuudet yhteen taulukkoon, sain koko aineiston tilaston selville. Koko aineistossa oli yhteensä 440 segmenttiä, joissa on mukana myös sellaiset puheenvuorot, joista puuttuu tulkkaus ja joissa ei ole muutoksia. Mukana on myös yksi tapaus, jossa tulkki on tulkannut niin jäljessä, että väliin on ehditty sanoa jotain. Tämän olen tulkinnut omaksi segmenttikseen. Tulkattuja puheenvuoroja aineistossa on yhteensä 410. Puheenvuoroissa on mukana kumpikin kielisuunta suomesta venäjään ja venäjämästä suomeen.

Monissa segmenteissä on kuitenkin enemmän kuin yksi muutos. Tällöin koko aineiston taulukon rivien määräksi tulee 1021. Muutoksia sisältäviä rivejä on tällöin yhteensä 985. Taulukon riveissä on poistoja 185. Lisäyksiä on 262 ja korvauksia on 467. Järjestyksen muutoksia on 41. Ei tulkkausta -muutoksia on 30. Muutosten määrät on esitetty kuvassa 4.

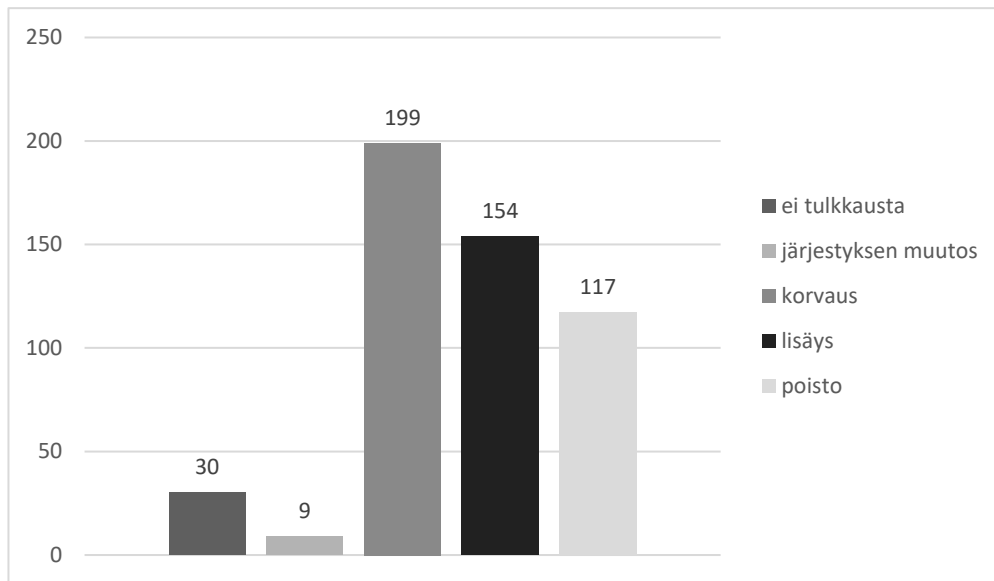

Kuva 4. Muutokset muutostyypeittäin koko aineistossa

Korvauksia on aineistossa selvästi eniten, ja niiden osuus onkin lähes puolet muutosten määrästä. Lisäyksiä on noin neljäsosa muutoksista. Muita muutoksia on selvästi vähemmän. Vähiten on ei tulkkausta -muutoksia ja järjestyksen muutoksia. Ei muutoksia -rivejä on 36, mikä tarkoittaa noin neljää prosenttia koko aineistosta eli vain murto-osan tulkkeista voi sanoa olevan sananmukaisia.

4.2 Tulkin roolista kertovat muutokset

Aineistossa on 509 riviä, jotka olen merkinnyt tulkin roolista kertoviksi merk-merkinnällä. Se tarkoittaa näiden muutosten määrän olevan yli puolet muutoksia sisältävistä riveistä (985) ja koko aineistosta (1021) hieman vajaa puolet. Näistä poistoja on 117. Lisäyksiä on 154 ja korvauksia 199. Järjestyksen muutoksia on yhdeksän. Ei tulkkausta -muutoksia on 30. Tulkin roolista kertovien muutosten määrät on esitelty kuvassa 5.

Kuva 5. Tulkin roolista kertovat muutokset

Ei muutoksia -kategoria jäi pois laskuista tässä vaiheessa. Palaan siihen myöhemmin. Kaaviossa esiintyvät määrät näyttävät olevan suhteessa samoja kuin koko aineistossa. Ei tulkkausta -muutosten osuus on kuitenkin järjestyksen muutoksiin verrattuna tässä suurempi, kun koko aineistossa järjestyksen muutoksia oli ei tulkkausta -muutoksia enemmän.

Seuraavaksi tarkastelen muutoksia metodiosiossa 3.2 esitettyjen kategorioiden mukaan. Painopiste on tulkin roolista kertovissa muutoksissa.

4.2.1 Poistot

Poistoja on tulkin roolista kertovissa muutoksissa 117. Poistoissa on nähtävissä yhdenmukaisuuksia, mutta niiden jakaminen selvärajaisiin alakategorioihin on vaikeaa, sillä poistojen selitykset (Miksi muutos tapahtuu/mitä muutoksesta tapahtuu?) monesti samantyyllisyydestään huolimatta sisältävät jonkin pienen eron. Samoin huomasi, että korvauksen ja poiston raja saattoi välillä olla hieman häilyvä. Annan kuitenkin tässä viitteellisiä lukuja tiettyjen poistojen määristä.

Poistamalla jotakin alkuperäisessä puheenvuorossa ollutta tulkki voi lieventää jotakin alkuperäisessä puheenvuorossa ollutta. Tällaisia poistoja merkityistä riveistä löytyy noin 40. Tai hän voi poistaa epäolennaista tietoa tai toistoa. Tällaisia poistoja on noin 50. Tulkki voi

myös tiivistää alkuperäistä puheenvuoroa. Lisäksi aineistossa on muita keskenään erilaisia poistoja.

Seuraavaksi esittelen, miten tulkki voi lieventää puheenvuoroa. Annan asiasta viisi esimerkkiä.

(2a) Tulkki lieventää puheenvuoroa (2019P/52b /P:ru/T3:fi)

там речь идет и о значительным количестве погибших людей о тысячах раненных манифестантах в том числе тяжелораненых и э-э-э о тысячах пострадавших сотрудников правоохранительных органов	ö siellä puhutaan öö menehtyneistä ihmisistä loukkaantuneista ihmisistä ja joita on tuhansia ja muun muassa tuhansista loukkaantuneista öö oikeusviranomaisista
--	---

Putin vertaa Moskovan mielenosoituksia muualla maailmassa tapahtuneisiin mielenosoituksiin, joissa on ollut tuhansia loukkaantuneita ihmisiä. Hän täsmentää, että siellä on ollut *mukaan lukien vaikeasti loukkaantuneita*, mitä tulkki taas ei tulkkaa ja näin ollen lieventää alkuperäistä ilmaisua.

(2b) Tulkki lieventää puheenvuoroa (2017S/71/P:ru/T2:fi)

взаимодействует взаимодействуют с друг с другом öö и это повторю ещё раз хороший пример того как нужно сотрудничать в любом регионе мира в том числе и в районе балтики	toimivat yhdessä ja öö se on hyvä esimerkki siitä öö millä tavalla öö pitäisi rakentaa yhteis- ö toimintaa (yhteistoimintaa) öö kaikkialla öö maailmassa ö muun muassa öö täällä itämeren alueella.
--	---

Putin kertoo Venäjän ja Kiinan puolustusyhteistyöstä, että se on hyvä esimerkki siitä, miten missä tahansa maailmassa pitäisi tehdä yhteistyötä. Hän on maininnut asian jo aiemmin, ja siksi tässä on tummennettuna kohta: *toistan tämän vielä kerran*. Putin haluaa painottaa asiaa ja ehkä korostaa vaikutusvaltaansa, mutta tulkki ei tulkkaa kohtaa ja näin ollen lieventää Putinin sanomaa.

(2c) Tulkki lieventää puheenvuoroa (2019P/117d/N:fi/T1:ru)

niin suomen kohdalla ilmeisesti myöskin ruot ruotsin kohdalla tämä on nähty kansainvälisen oikeuden ja öö ympäristövaatimusten (.) öö tai niitä vastaan ja arvioitu sitten öö kokonaisuus sillä perusteella öö suomelle ei ole esittänyt kukaan mitään vaatimuksia	да то что касается финляндии и по-видимому также швеции здесь вот эти вопросы они рассматриваются именно на фоне международного права и также требов- экологических требований и комплексная такая оценка была сделана на что на этом основании
---	---

Niinistön mukaan Nordstream 2 -hanketta on katsottu kansainvälisen oikeuden ja ympäristövaatimusten näkökulmasta ja arvioitu niiden perusteella. Hänen mukaansa Suomelle ei ole esitetty minkäänlaisia vaatimuksia [ostaa yhdysvaltalaista kaasua]. Tulkkeessa on

mukana kaikki muu aines paitsi Niinistön viimeinen lause. Vaikuttaa siltä, että tulkki lieventää Niinistön sanomaa eikä painota sitä, että Suomea ei ole painostettu.

(2d) Tulkki lieventää puheenvuoroa (2017S/129a/P:ru/T2:fi)

ну мы как знаете ведём себя **очень** сдержанно
терпеливо

öö mutta kuten tiedätte me öö käytäyty- käyttäydymme
öö pidättyvästi

Putin kommentoi Yhdysvaltain lakiesitystä Venäjä-pakotteiden lisäämisestä ja esimerkiksi venäläisten diplomaattien karkottamista. Putinin mukaan Venäjä käyttäytyy *hyvin* pidättyvästi. Tulkki tulkkaa Venäjän käyttäytyvän vain pidättyvästi. Tällöin tulkki lieventää Putinin puheenvuoroa eikä korosta Venäjän pidättyväisyyttä.

(2e) Tulkki lieventää puheenvuoroa (2019P/104k/P:ru/T3:fi/lyhennetty)

<...> только что я отвечал на один из вопросов
подобного рода (.) **мы обязаны думать о своей
собственной безопасности** что касается н-н а-а
м что касается обмена информацией то наши
соответствующие службы работает по
имеющимся у меня докладам ээ все находится в
норме

<...> olen just vastannut kysymykseen että mistä se
kaikki johtui että meidän täytyi öö vastata meidän
amerikkalaisten partnereiden vastaavien eleisiin (.) ja
mitä koskien informaation vaihtoa niin öö tämä asia on
ää myöskin jo ö suoritettu

Putin puhuu Arkangelin alueella tapahtuneesta ydinaseonnettomuudesta ja siitä, kuinka Venäjän pitää vastata Yhdysvaltojen asevarusteluun. Lihavoidussa kohdassa hänen mukaansa Venäjän täytyy ajatella omaa turvallisuuttaan. Tämän jälkeen hän kertoo mielipiteensä onnettomuuden informaation vaihtamisesta. Tummennettua lausetta ei kuitenkaan ole tulkkeessa. Kun tulkki kertoo juuri aiemmin Putinin vastanneen kysymykseen, mistä aseiden valmistelu ja onnettomuus johtui, hän jatkaa informaation vaihtamisesta eikä puhu maan turvallisuudesta mitään. Tulkki lieventää puheenvuoroa ja vähentää sen isänmaallisuutta.

Seuraavaksi esittelen, miten tulkkeesta voi olla poistettu epäolennaista tietoa tai toistoa. Tällaisia muutoksia oli poistoista valtaosa eli noin 50. Annan tästä seuraavaksi viisi esimerkkiä.

(3a) Tulkki poistaa epäolennaista tietoa tai toistoa (2016K/100a/M:ru/T2:fi)

здравствуйте у меня к сожалению вопрос не совсем касается двусторонних отношений тем не менее волнует многих россиян. недавно стало известно что ещё некоторых наших спортсменов пытаются отстранить от олимпиады вот гребца уличили в употреблении в применении допинга и количество таких случаев просто зашкаливает я знаю что в россии ведётся своё расследование следственные органы прокуратуры ведут расследования ну может быть этих мер недостаточно есть ещё какие-то способы защитить наших спортсменов ну по крайней мере честных. спасибо.

aa kysymys joka ei koske kahdenvälisiä suhteita öö vaan siitä että yhä enemmän aa venäläisiä urheilijoita öö joutuu aa doping aa epäilyksen öö alle ja öö heitä öö he saavat kiellon osallistua kansainväliselle tapahtumille. öö me tiedämme että venäjällä öö suoritetaan oma tutkinta asiasta mutta onko mahdollisesti muita öö toimenpiteitä joiden tavalla olisi mahdollista suojella venäläisiä urheilijoita ainakin niitä urheilijoita jotka ovat rehellisiä.

Toimittajat aloittavat tavallisesti puheenvuoronsa tervehtimällä ja kertomalla, että heillä on kysymys, joka koskee asiaa X. Tässä esimerkissä toimittaja aloittaa ja tervehtii: *Hei, minulla on valitettavasti (kysymys, joka ei koske kahdenvälisiä suhteita --)*. Tulkki ei tulkkaa tervehdystä eikä kysymyksen aloitusta. Tervehdykset eivät luultavasti ole tärkeitä välittää kuulijoille, sillä ne eivät kannata informaatiota. Paitsi ne kertovat, kun puhuja aloittaa vuoron. Samoin toimittajaa ei korosteta minä-pronominilla. Se voisi mahdollisesti tässä yhteydessä kuulostaa siltä kuin tulkki haluaisi kysyä jotakin.

Tällaisia esimerkkejä aineistossa on useita. Samoin toimittajien nimet, joko toimittajien itse sanomina tai lehdistötilaisuuksien juontajan sanomina, putoavat melko usein tulkkeesta. Haastattelussa Paun arvelee, että toimittajan tai uutistoimiston nimen tulkkauksen jättäminen ei todennäköisesti ole tarkoituksellista, mutta niin voi käydä: Esimerkiksi tulkki ei saa selvää toimittajan nimestä tai ei muista sitä, kun hän keskittyy pääasiassa toimittajan kysymyksen ymmärtämiseen ja sen välittämiseen kuulijoille. Paunin mukaan toimittajan tai tiedotusvälineen nimi on kuulijalle vähemmän relevanttia tietoa kuin kysymys itse, joten niiden pois jääminen on pienempi paha. (Paun 2021.)

(3b) Tulkki poistaa epäolennaista tietoa tai toistoa (2016K/51c/M:fi/T1:ru)

ja sitten siirrymme kysymyksiin ensimmäinen kysymys menee interfaxille **ksenja golovanovalle**

да потом к вопросам öö первый вопрос задать представитель интерфакса

Toimittajan nimen poistaminen ei vaikuta sinänsä alkuperäisen puheenvuoron sisältöön, kun tulkki tulkkaa kaiken muun. Kuten Paun kertoi haastattelussa, toimittajan nimen pois jääminen aiheuttaa vähemmän haittaa kuin jonkin muun sisällön (Paun 2021). Herää kuitenkin kysymys, voiko tulkki suojella itseään siltä, että hän mahdollisesti sanoisi nimen väärin. Sekaannuksen

seuraukset kohdistuisivat tulkkiin. Tai voiko hän poistaa nimen siksi, että haluaa tiivistää puheenvuoroa?

(3c) Tulkki poistaa epäoleennaista tietoa tai toistoa (2019P/77a/N:fi/T1:ru)

ee **mitä ajatuksia se sitten herättää** (.) olisi ehkä liian kevyttä sanoa että onneksi meillä ei ole vastaavaa mutta jos sitä ajatusta vähän kehittää niin meillä on toimiva keskusteluyhteys pääosin ainakin ollut kansalaisyhteiskunnan ja hallinnon välillä (.) ehkä se on myöskin sitten syynä siihen että meillä ei ole vastaavia tapahtumia

и наверно было бы слишком легкомысленно сказать что ну к счастью у нас такого нет (.) такого у нас не происходит ээ и но хочу отметить что у нас есть ээ все-таки ээ контакт между администрацией управленческими инфраструктурами и гражданским обществом и мне кажется что это одна из причин почему у нас такого нет

Niinistö kommentoi Moskovassa lukuisiin pidätyksiin johtaneita mielenosoituksia, kun toimittaja kysyy hänen ajatuksiaan aiheesta. Hän aloittaa pohtivasti ja kysymystä kerraten ”mitä ajatuksia se sitten herättää”. Tulkki ei tulkkaa tätä, vaan aloittaa suoraan tulkkamaan jatkosta ”olisi ehkä liian kevyttä sanoa - - ”. Tämäntyypiset poistot ovat hyvin tavallisia tulkeilla. Puheenvuoron alussa esiintyvät äännähdykset (ää, öö, hmm) jäävät yleensä pois, mutta jää myös sanoja tai kuten tässä tapauksessa kokonainen lause, jonka tarkoituksena on kerrata kysymys ja mahdollisesti antaa lisää miettimisaikaa Niinistölle. Tulkeilla on nähtävissä tietynlaista valikoivuutta kuuntelussa (ks. esim. Wadensjö 1998, 147). Toisaalta poisto on melko suuri ja tuo esiin hyvin sen, että tulkeilla on myös valtaa. He jossakin määrin valitsevat, mitä tulkkavat.

(3d) Tulkki poistaa epäoleennaista tietoa tai toistoa (2016K/104b/P:ru/T2:fi)

надеемся что информация которая к нам будет поступать или которую мы сами будем получать она будет безусловно аа объективная **будет носить объективный характер.**

ja toivomme että ne tiedot öö joill- jota meillä tulee ja jota me itse tulemme saada aikaan tulee olemaan objektiivinen.

Putin aikaisemmassa puheenvuorossaan kiittää maailman antidopingtoimisto WADAa. WADA on julkaissut tietoja venäläisten urheilijoiden dopingepäilyistä muun muassa Sotšin olympialaisissa vuonna 2014. Putin kertoo, että näihin tietoihin perehdytään huolella. Tässä puheenvuorossa hän sanoo, että Venäjä toivoo heille tulevan tai heidän itse löytämänsä tiedon olevan ehdottoman objektiivista, *se olisi luonteeltaan objektiivista*. Tätä lauseen loppua tulkki ei tulkkaa, vaan poistaa toiston, joka ei sisällä mitään uutta informaatiota. Samalla tulkki vähentää objektiivisuuden korostamista.

(3e) Tulkki poistaa epäolennaista tietoa tai toistoa (2016K/79b/P:ru/T2:fi)

воссоединение кырма с россияй произошло абсолютно бескровно без одного выстрела и без одной жертвы на основе волеизъявления людей **проживающих на полуострове** в полном соответствии с международным правом.

öö venäjän ja krimin jälleen öö yhdistyminen on tapahtunut rauhallisesti ilman öö verta ilman laukauksia ja sen pohjana on öö ihmisten öö tahto öö täydellisessä sopusoinnussa kansainvälisen oikeuden kanssa.

Tässä esimerkissä Putinilta oli kysytty, mitä Krimin niemimaan valtauksen jälkeen Itämeren kiristynyt sotilaallinen tilanne tarkoittaa ja mihin Venäjä sillä pyrkii. Putin haluaa ensintäsmöntää, että Venäjän ja Krimin uudelleenyhdistyminen on tapahtunut rauhallisesti ilman laukauksia ja se perustuu niemimaalla asuvien ihmisten tahdonilmaisuuksiin, joka on kansainvälisen oikeuden kanssa sopusoinnussa. Tulkki tulkkaa, että uudelleen yhdistymisen pohjana on ihmisten tahto. Tulkki ei täsmennä ihmisten asuvan niemimaalla. Asiatyhteydestä voidaan olettaa, että kyseessä on nimenomaan Krimillä asuvat ihmiset.

Paun korostaa, että ihannetapauksessa kaikki sanottu ”ehdittäisiin ja pystyttäisiin tulkkamaan, mutta todellisuudessa näin ei ole”. Tulkki voi tällaisessa tapauksessa toivoa, että pois jäävät asiat eivät ole kuulijalle niin relevantteja. (Paun 2021.)

Tulkki voi myös tiivistää tulkkeessaan alkuperäistä puheenvuoroa. Tällaisia poistoja aineistossa on yhteensä hieman yli kymmenen. Nämä ovat hyvin lähellä edellistä kategoriaa, jossa tulkkauksessa oli voitu poistaa jotakin epäolennaista tietoa tai toistoa. Nämä kuitenkin ovat selvästi pidempiä pätkiä puheesta.

(4a) Tulkki tiivistää puheenvuoroa (2017S/119d/M:ru/T2:fi)

и вопрос президенту россия если этот законопроект будет принят то будет ли российский ответ каким он будет возможно или какие-то российско-американские контакты по этому поводу ну **например ваш телефонный разговор с президентом США. спасибо.**

ja sitten öo lisäkysymys öo venäjän presidentille jos öo tämä öo laki kuitenkin hyväksytään öo mikä on öo meidän öo toiminta venäjän toiminta, tuleeko jonkinlaista vastausta siihen? öo ja onko suunnitteilla jonkunlaiset venäjän ja yhdys öo valtojen (yhdysvaltojen) öo kontaktit tästä asiasta.

Toimittaja esittää kysymyksen Venäjän vastaisten sanktioiden kiristämistoimenpiteistä. Yhdysvallat on tehnyt asiasta lakiesityksen, joka vaikuttaisi maan rajojen ulkopuolella ja jota Euroopassa on kritisoitu. Hän kysyy, miten Venäjä vastaa asiaan ja onko suunnitteilla jonkinlaista yhteydenpitoa maiden välillä, *esimerkiksi puhelinkeskustelu Yhdysvaltain presidentin kanssa*. Lopuksi toimittaja kiittää puheenvuorosta. Maininta puhelinkeskustelusta jää kokonaan pois tulkkauksesta. Toimittajalla oli varsin pitkä kysymyksen asettelu, josta vain

osa näkyy tässä, sillä toimittaja keskeytti välillä, jotta tulkki pääsi tulkkamaan. Luultavasti sen takia tulkki päätti tiivistää puheenvuoroa tässä kohtaa ja jättää puhelinkeskustelun kokonaan mainitsematta. Toisaalta poisto on melko suuri, kun ottaa huomioon, että se on neljäsosa koko puheenvuorosta. Myös lopun *kiitos* jäi pois. Puheenvuorosta kiittämistä ei juuri muutenkaan tulkata. *Спачубо* lehdistötilaisuudessa toistuvana kiitos-sanana ymmärretään ilmeisesti tulkkausta.

(4b) Tulkki tiivistää puheenvuoroa (2017S/108d/P:ru/T2:fi)

надеюсь сегодняшнее состояние дел когда-нибудь закончится и мы **перейдём э-э-э в другое качество в наших отношениях** будем укреплять наращивать в интересах народов соединённых штатов и российской федерации.

öö olen varma että öö ö aikoinaan öö tilannen öö tilanne öö siirtyy menneisyyteen ja me pystymme toimimaan öö yhdessä öö maitemme (maittemme) kansalaisten öö etujen öö turvaamiseksi.

Putin kertoo toivovansa, että tämänhetkinen tilanne (Yhdysvaltain ja Venäjän huonot välit) paranee tulevaisuudessa ja ”me menemme eteenpäin suhteidemme laadussa”. Tulkki ei tulkkaa tätä osaa, vaan tiivistää. Tulkki tulkkaa tilanteen siirtymisestä menneisyyteen ja yhdistää siihen *ja me pystymme toimimaan yhdessä maittemme kansalaisten etujen turvaamiseksi*. Tulkki ei korosta sitä, että Yhdysvaltain ja Venäjän suhteet paranisivat.

Muita poistoja aineistossa oli noin 15 kappaletta. Esittelen seuraavaksi niistä kolme.

(5a) Tulkki poistaa, kun puheenvuorossa on epäselvä kohta (2017S/120j/P:ru/T2:fi/lyhennetty)

<...> вот это практика она неприемлема она разрушает международные отношения международные права, а-а мы никогда с этим не соглашались и соглашаться не будем а как на это реагируют другие государства мира это зависит от от их э-э-э степени их суверенитета и готовности защищать свои собственные национальные интересы. э-э-э **в данном случае мы так проект конечно видели тогда да**

<...> se öö rikkoo ja raunioittaa kansainvälisiä suhteita kansainvälistä oikeutta öö ja öö me öö emme voi sitä hyväksyä. öö mitä koskee muiden maiden suhtautumista asiaan öö se riippuu tietysti siitä miten itsenäisiä öö kyseessä olevat öö maat ovat öö omilla päätöksissään ja taistelussa omien öö etujen puolesta.

Putin puhuu pitkän puheenvuoron Yhdysvaltain pyrkimyksistä soveltaa omaa lainsäädäntöään valtion ulkopuolella. Hän aloittaa viimeisen lauseensa kuta kuinkin ”tässä tapauksessa me näimme (laki)esityksen niin silloin joo...”. Videolta ei selviä, huomasi hän itse vai huomauttiko tulkki vai joku muu Putinille, että tämän pitäisi pitää tauko tulkkausta varten. Videolla Putin ojentaa viimeisen sanan kohdalla kättään kohti tulkkia tämän vuoron merkiksi. Tulkki ei tulkkaa Putinin kesken jäänyttä lausetta. Lauseessa ei ole selkeää ajatusta, ja sen loppu on oikeastaan ohjattu tulkille ja ylipäänsä vuorovaikutukselle. Tulkki selvästi määrittää vuorovaikutuksen kulkua.

(5b) Tulkki poistaa puhuttelun (2019P/109b/M:ru/T3:fi/lyhennetty)

хотела бы вернуться к вашему вступительному слову **Владимир Владимирович** (.) вы упомянули о реализации проекта северный поток проинформировали что завершена часть которая касается исключительной экономической зоны Финляндии <...>

ää kirjeenvaihtaja halusi palata asiaan öö joka oli mainittu öö alkusanoissa oli puhetta öö nordstriim kakkosen öö hankkeesta ja se että sen putken ää työ on jo saatettu öö päätökseen ö suomen talousalueella <...>

Putin kertoi alkusanoissaan, että Nordstream 2 -hankkeen kaasuputken Suomen osuus on valmistunut. Toimittaja kysyy, onko mahdollista, että hanke kaatuu vielä. Hän aloittaa kertomalla, että hän haluaa palata *teidän alkusanoihinne Vladimir Vladimirovitš*. Tulkki mainitsee kyllä alkusanat, mutta ei puhuttele Putinia suoraan. Suomeksi ei ole tapana puhutella venäläisiä etu- ja isännimellä, ja suomen kielessä muutenkin puhutellaan hyvin vähän. Tulkkeesta jää puuttumaan se, kenelle kysymys on osoitettu, ja se hieman vähentää kysymyksen kohteliaisuutta.

(5c) Tulkki tekee alkuperäisen puheen epämääräisemmäksi (2019P/94/P:ru/T3:fi)

пуски этих ракет могут быть осуществленные с пусковых установок которые уже расположены в румынии и должны быть расположены в **ближайшее время** в польше

ja niiden ohjusten laukaisu voi suorittaa niitä laukaisulaitteilta jotka ovat jo sijoitettu romanian ja tulevat olla sijoitetuksi puolaan

Putin aiemmassa puheenvuorossaan kuvailee Yhdysvaltain ohjuskokeen ohjusta, että se on meriohjus, joka on modernisoitu maan päälle sijoitettavaksi ohjukseksi. Tässä puheenvuorossa hän sanoo, että tällaisia ohjuksia voi laukaista jo sijoitetuilta laukaisualustoilta Romaniassa ja niiltä laukaisualustoilta, jotka sijoitetaan *lähiaikoina* Puolaan. Tulkki ei tulkkaa sanaa *lähiaikoina*. Vaikka ajanmääre ei ole täsmällinen, se antaa kuitenkin jotain viitteitä siitä, milloin mahdollisesti laukaisulaite sijoitetaan Puolaan. Tämä ei välity tulkkauksesta; sijoitusajankohta jää kokonaan mainitsematta. On mahdollista, että tulkki unohti mainita asian.

4.2.2 Lisäykset

Tulkin roolista kertovia lisäyksiä on 154. Lisäyksissä on havaittavissa myös omia tyyppejään, jotka ovat myös osittain päällekkäisiä. Lisäykset voivat korostaa jotakin sanottua. Tällaisia korostavia tulkkeita on aineistossa noin 50. Lisäykset voivat myös täsmentää ja selventää alkuperäistä puhetta. Tällaisia täsmentäviä ja selventäviä lisäyksiä aineistossa on noin 75 eli käytännössä puolet tulkin roolista kertovista lisäyksistä. Lisäksi aineistossa on muun muassa

alkuperäistä puhetta lieventäviä lisäyksiä ja alkuperäistä puhetta kohteliaammaksi tekeviä lisäyksiä.

Seuraavaksi esittelen joitakin korostavia lisäyksiä. Annan niistä viisi esimerkkiä.

(6a) Tulkki korostaa jotakin sanottua (2019P/11c/N:fi/T1:ru)

myöskin sitten pohdimme uusia öö aloja ja erityisesti nyt keskustelimme jätehuollosta jossa me suomalaiset pidämme omaa ö järjestelmäämme ja ja öö kehitystämme varsin korkeana

мы также наметили некоторые э-э-э потенциальные перспективные новые направления области **для нашего взаимодействия** здесь в особенности мы говорили об обращении с отходами и здесь вот мы финны считаем считаем свою систему и свою технологию вот то развитие которое у нас наблюдается в этой сфере очень положительными

Niinistö sanoo alkupuheenvuorossaan, että he ovat pohtineet uusia aloja tarkoittaen, että hän ja Putin ovat pohtineet uusia yhteistyön aloja. Tämä näkyy tulkkeessa, jossa tulkki tulkkaa heidän pohtineen uusia *yhteistyön* suuntia aloja (tulkki haki sanaa). Tällaisia yhteistyötä korostavia lisäyksiä on aineistossa useita, mutta niitä on vain alkupuheenvuoroissa. Annan vielä toisen esimerkin tästä.

(6b) Tulkki korostaa jotakin sanottua (2017S/33b/P:ru/T2:fi)

сегодня мы детально обсудили весь комплекс вопросов российской финляндского сотрудничество.

aa tänään me yksityiskohtaisesti keskustelimme öö kaikista asioista ö jotka ö liittyvät öö **kahdenvälisen** suomalais-venäläiseen yhteistyöhön.

Putin ilmaisee alkupuheenvuorossaan presidenttien keskustelleen yksityiskohtaisesti kaikenlaisista suomalais-venäläisen yhteistyön kysymyksistä. Tulkki tulkkaa tämän niin, että mainitsee vielä erikseen *kahdenvälisen* suomalais-venäläisen yhteistyön. Tämä korostaa yhteistyötä entisestään.

Jotkin lisäykset korostavat myös me-henkeä. *Me* voi viitata joko pelkästään yhteen maahan (esimerkiksi Suomeen) tai sekä Suomeen että Venäjään. Tässä esimerkki siitä, että *me* viittaa Suomeen ja Venäjään.

(6c) Tulkki korostaa jotakin sanottua (2017S/10a/N:fi/T1:ru)

on myöskin yhteisiä tavoitteita ja otan tässä esille krasnoi borin tuola (tuolla) pietarin läheisyydessä olevan suuren jätevuoriongelman.

у нас есть и совместные э-э цели э-э-э которых мы добиваемся э-э хочу при этом упомянуть полигон красный бор недалеко от Санкт-Петербурга.

Niinistö kertoo hänellä ja Putinilla olevan myöskin yhteisiä (yhteistyön) tavoitteita. Hän joko tarkoituksella käyttää passiivia puhuessaan tai meillä-sana on jäänyt alusta jostakin syystä pois. Tulkki tulkkaa: *meillä on myös yhteisiä tavoitteita*. Tulkin tulke korostaa me-henkeä.

(6d) Tulkki korostaa jotakin sanottua (2019P/91c/P:ru/T3:fi)

еще раз могу повторить здесь в хельсинки (.)
россия не будет размещать ракет а мы будем
работать конечно теперь над такими системами
средней дальности и меньшей дальности до тех
пор пока в том или в другом регионе мира не
появятся соответствующие ударные системы
американского производства

ää mutta nyt tässä helsingissä mä voisin sanoa että ää
venäjä ei tule sijoittamaan mitään keski tai pitkän
matkan öö ö keskisuuren matkan ohjuksia ää öö s-
ennen siitä **kun me olemme havainneet** että jossain
maailmassa ovat ilmestyneet vastaavat amerikkalaiset
aseteet järjestelmät

Putin ilmaisee, että Venäjä ei tule sijoittamaan ohjuksia Eurooppaan, ellei jossakin päin maailmaa ilmesty vastaavia amerikkalaisia ydinasejärjestelmiä. Tulkki tulkkaa, että Venäjä ei tule sijoittamaan ohjuksia ennen kuin *me olemme havainneet* muualla maailmassa ilmestyneen amerikkalaisten vastaavat ydinasejärjestelmät. Tulkki korostaa Venäjän me-henkeä ja Venäjän toimijuutta ja päätäntävaltaa ydinaseiden käytöstä.

(6e) Tulkki korostaa jotakin sanottua (2017S/137a/N:fi/T1:ru)

ja näillä sanktioillahan olisi välittömiä vaikutuksia
muuallekin (muuallekin) kuin venäjälle.

потому что вот эти **предлагаемые** санкции они
имели бы ээ непосредственные такие ээ
непосредственные последствия и для других стран
не только для россии.

Niinistö kommentoi Yhdysvaltain lakiesitystä Venäjä-pakotteiden lisäämisestä. Niillä olisi hänen mukaansa välittömiä vaikutuksia muihinkin valtioihin kuin Venäjälle. Hän käyttää puheenvuorossaan konditionaalia. Samoin tulkki käyttää konditionaalia tulkatessaan välittömät vaikutukset: *они имели бы - - непосредственные последствия*. Tulkki kuitenkin sanoo puheenvuoronsa alussa: *koska näillä esitetyillä pakotteilla* – niillä olisi välittömiä seurauksia muillekin maille kuin Venäjälle. Tässä näkyy hyvin tulkin hienovaraisuus. Tulkki korostaa, että kyse on esitetyistä, ehdotetuista pakotteista. Niitä ei ole asetettu voimaan. Samalla hän viittaa edelliseen puheenvuoroon, jossa on puhuttu pakotteista.

Täsmentäviä ja selventäviä lisäyksiä noin puolet kaikista lisäyksistä. Annan niistä kahdeksan esimerkkiä.

(7a) Tulkki täsmentää tai selventää jotakin sanottua (2019P/27a/P:ru/T3:fi)

в сентябре представители порядка тридцати регионов россии приедут в финляндию для обмена опытом в природоохранной сфере

ja s- **tämän vuoden** syyskuussa yli kolmisenkymmentä alueiden edustajaa vierailee suomessa tutustuakseen öö suomen kokemukseen öö ympäristönsuojelun alalla

Putin kertoo noin kolmenkymmenen Venäjän alueiden edustajan vierailevan Suomessa syyskuussa. Tulkki täsmentää tulkkeessa, että kyse on *tämän vuoden* syyskuusta. Täsmennys ei olisi välttämättä tarpeellinen, mutta se tarkentaa ajankohdan tälle vuodelle.

(7b) Tulkki täsmentää tai selventää jotakin sanottua (2017S/16d/N:fi/T1:ru)

ja dialogin tarpeellisuudesta kertonee myös se että icao jossa mukana ovat venäjä muut itämeren valtiot ja nato on onnistunut ö sopimaan hyvistä käytännöistä ilmaliikenteessä ja jatkaa edelleen tätä transponder asiaa öö sen käsittelyä jossa näyttää olevan hyvää henkeä.

да и аа о такой необходимости проведения такого постоянного диалога ещё свидетельствует ö тот öö те дискуссии которые проходят öö в рабочей группе в рамках икао и здесь присутствуют как российская федерация а так и другие государства балтийского моря и nato и в рамках вот этого формата удалось договориться о хороших практиках **именно то что касается авиации то что касается безопасности ö полётов** и также обсуждение рассмотрение вопросов о включение транспондера при öö полётах также там öö продолжается и насколько нам известно в таком öö хорошем духе.

Esimerkissä Niinistö kertoo, että muut Itämeren valtiot ja Nato ovat onnistuneet sopimaan hyvistä käytännöistä ilmaliikenteessä. Tulkki tulkkaa niiden onnistuneen sopimaan hyvistä käytännöistä *nimenomaan lentämistä lentojen turvallisuutta koskien*. Tulkki täsmentää tulkkeessa, että kyse on nimenomaan lentojen turvallisuudesta, kun Niinistö puhuu vain hyvistä käytännöistä ilmaliikenteessä.

(7c) Tulkki täsmentää tai selventää jotakin sanottua (2016K/114I/M:fi/T1:ru/lyhennetty)

<...> minkä takia venäjä käyttäytyy tällä tavalla ja olisiko teillä kenties joku oma konkreettinen ehdotus siihen mitenkä suomi saataisiin tuntemaan olonsa turvallisemmaksi. ja presidentti niinistölle suomi ja iso-britannia ja suomi ja yhdysvallat ovat parhaillaan solmimassa jonkunlaista puolustusyhteistyösopimusta. voisitteko hieman kertoa tarkemmin siitä että mitä se sopimus kenties pitäisi sisällään.

<...> почему россия ведёт себя подобным образом и может быть у вас будут какие-нибудь конкретные предложения э-э что можно было бы сле- сделать для того чтобы финляндия и финны чувство- ↑ больше чувствовали себя в безопасности **это вопрос президенту путину** и вопрос президенту э-э ниинистё касательно э-э намерений финляндии великобритании и сша э-э о разработке соглашения там или договора о сотрудничестве в сфере обороны вы не могли бы объяснить о каком соглашении о каких намерениях здесь идёт речь.

Median edustajalla on kysyttävää molemmilta presidenteiltä. Hän esittää puheenvuorossaan molemmat kysymykset, ensin Putinille, sitten Niinistölle. Kun tulkki on tulkannut Putinin kysymyksen, hän tarkentaa sen lopuksi: *Tämä kysymys on presidentti Putinille*. Sen jälkeen hän jatkaa Niinistön kysymykseen. Tulkki ohjaa vuorovaikutusta ja keskustelua täsmentämällä, että tämä ensimmäinen osa tulkkeesta oli kysymystä Putinille.

(7d) Tulkki täsmentää tai selventää jotakin sanottua (2016K/9c/N:fi/T1:ru)

mitä tarkoitin sitten tällä itämeren alueella ö me olemme hyvin tietoisia että baltian maissa öö muuallakin tunnetaan pelkoa venäjää kohtaan.

и почему я сказал о ситуации в регионе балтийского моря это потому что нам известно что аа в странах балтии и и в других местах тоже там суще- ну присутствуют определённые боязни или страх перед Россией **там боятся России**.

Niinistö kuvailee puheenvuorossaan, että Baltian maissa ja muuallakin tunnetaan pelkoa Venäjää kohtaan. Tulkki tulkkaa, että Baltian maissa ja muissakin paikoissa on tiettyä pelkoa tai kauhua Venäjää kohtaan. Tulkki sanoo asian lopuksi hyvin suoraan ja selvästi: *Siellä pelätään Venäjää*. Tämä myös korostaa maiden pelkoa Venäjää kohtaan.

(7e) Tulkki täsmentää tai selventää jotakin sanottua (2016K/131a/N:fi/T1:ru)

ja sitten neljänneksi josta me olemme olleet huolissamme on kansainvälisten sopimusten ja säännösten tuottama turva öö pieni maa suomi kannattaa ja noudattaa vahvasti kansainvälistä järjestelmää

и вот четыре- **четвёртая такая опора** составляющая это именно та защита которая предос- предоставляет международное соглашение международные договоры и организации э финляндия как страна небольшая поддерживают э и соблюдают те принципы которые выработаны в рамках таких международных структур

Niinistö kertoo puheenvuorossaan Suomen puolustusjärjestelmän peruspilareita. Neljäntenä Suomi ”kannattaa ja noudattaa vahvasti kansainvälistä järjestelmää”. Tulkki tulkatessaan käyttää edelleen sanaa *onopa* eli tukipilari. Hän on aiemmista pilareistakin käyttänyt sitä sanaa. Tulkki täsmentää, mistä neljänestä asiasta on kyse. Toisaalta hän vahvistaa Niinistön retoriikkaa toistamalla sanaa *onopa*.

(7f) Tulkki täsmentää tai selventää jotakin sanottua (2017S/52b/P:ru/T2:fi)

и конечно готовы продолжать диалог с финляндией и всеми заинтересованными государствами о проблемах о проблеме укрепления безопасности людей.

ja olemme valmiita jatkaa vuorokeskustelua suomen kanssa ja muiden kiinnostuneiden valtioiden kanssa asioissa jotka ö liittyvät turvallisuuden öö tason öö nostamista **itämerellä**.

Mukana on myös muutama kohta, jossa tulkki täydentää puhujaa. Tässä presidentti Putin kertoo Venäjän olevan valmis jatkamaan dialogia Suomen ja muiden kiinnostuneiden valtioiden

kanssa ihmisten turvallisuuden vahvistamisesta. Hän on nostanut esiin aiemmissa puheenvuoroissaan Itämeren alueen turvallisuuden parantamisen, muun muassa Suomen pyrkimyksen kehittää ”itsenäistä tasapainotettua ulkopolitiikkaa”. Tässä puheenvuorossa hän ei kuitenkaan alun perin itse mainitse Itämerta, vaan tulkki tulkkaa *turvallisuuden tason nostamista itämerellä*. Vaikka puheenvuoron on tarkoitus olla eheä ja liittyä edelliseen, se jää vajaaksi. Tulkki näin ollen lisää kontekstin, jossa turvallisuuden parantaminen tapahtuisi.

(7g) Tulkki täsmentää tai selventää jotakin sanottua (2019P/47a/M:fi/T1:ru)

siirrymme seuraavaksi kysymyksiin (.)
ensimmäisenä saana uosukainen yleisradio

теперь вопросы **сми** первый вопрос задаст саана
уосукайнен из компании öö юле

Median edustaja kertoo presidenttien alkupuheenvuorojen jälkeen, että seuraavaksi siirrytään kysymyksiin. Tulkki tulkkaa kyseessä olevan *tiedotusvälineiden* kysymykset. Hän tarkentaa, mistä kysymyksistä on kyse. Tulkki ikään kuin täydentää median edustajaa, vaikka toki kuulijoille asia olisi varmasti kontekstista päätellen selvää ilman tätä lisäystäkin.

(7h) Tulkki täsmentää tai selventää jotakin sanottua (2017S/120b/P:ru/T2:fi)

ну что касается трансграничность э-э-э американского законодательства то я давно об этом говорю ещё начиная с две тысячи седьмого года в мюнхене по-моему говорил об этом. именно так и говорил. э-э-э вот это практика она неприемлема она разрушает международные отношения международные права, аа мы никогда с этим не соглашались и соглашаться не будем а как на это реагируют другие государства мира это зависит от их э-э-э степени их суверенитета и готовности защищать свои собственные национальные интересы. ээ в данном случае мы так проект конечно видели тогда да

öö mitä koskee sitä että yhdysvallat öö pyrkii öö antamaan omalle lainsäädännölle rajoja öö yllättävän öö luonteen **se pitää paikkaansa** minä öö olen puhunut öö siitä jo monta vuotta öö lähtien muistaakseni vuodesta kaksituhattaseitsemän kun olen kiinnittänyt tähän huomiota minskin öö konferenssissa ja öö öö kun kyseessä on se että öö kansallista lainsäädäntöä yritetään öö soveltaa öö maailmanlaajuisesti öö se ei öö ole hyväksyttävä öö se öö rikkoo ja raunioittaa kansainvälisiä suhteita kansainvälistä oikeutta öö ja öö me öö emme voi sitä hyväksyä. öö mitä koskee muiden maiden suhtautumista asiaan öö se riippuu tietysti siitä miten itsenäisiä öö kyseessä olevat öö maat ovat öö omissa päätöksissä ja taistelussa omien öö etujen puolesta.

Yhdysvaltain on suunnitellut lakiesitystä Venäjä-pakotteiden lisäämisestä. Lakiesitys on saanut kritiikkiä siitä, että se laajentaisi Yhdysvaltain lainsäädännön toimivaltaa valtion rajojen ulkopuolelle. Tätä Putin kommentoi: ”Mitä koskee Yhdysvaltain rajoja ylittävää lainsäädäntöä, olen puhunut siitä jo kauan, lähtien vuodesta 2007 Münchenissä mielestäni puhuin siitä. Nimenomaan näin puhuin.” Kun tulkki on tulkannut puheenvuoron alun Yhdysvaltain rajat ylittävistä lainsäädännöstä, hän sanoo: *se pitää paikkaansa*. Tulkin tulke kuulostaa siltä kuin hän vakuuttelisi presidentin puolesta, että Yhdysvaltain lainsäädännöllä on tavoitteena ylittää oman maan rajat. Lause on kuitenkin hyvin erillään muusta tulkkeesta, sillä alkuperäinen

puheenvuoro ei sisällä sitä ja tulke toisaalta sisältää muuten jo ne asiat, mitä Putinin puheenvuorossa oli. Tulkki nousee erityisen vahvasti esiin tässä esimerkissä. Esimerkin puheenvuoro sisältää myös virheen, sillä München on tulkkeessa muuttunut Minskiksi. Tämä virhe käsitellään myöhemmin tutkielmassa.

Seuraavaksi esittelen muita muutoksia. Tulkki voi lisäyksellä lieventää jotakin alkuperäisessä puheenvuorossa sanottua. Annan asiasta esimerkin.

(8a) Tulkki lieventää jotakin sanottua (2019P/34f/P:ru/T3:fi)

посчис- ö полагаем что количество финнов
посещающих в нашу страну заметно возрастет
после того, как с первого октября россия начнет
выдавать гражданам евросоюза электронные
визы бесплатно и без посещения консульства для
поездки в Санкт-Петербург и Ленинградскую
область

ja me toivoisimme että ää venäjälle matkustavien
suomalaisten määrä tulee kasvamaan sen jälkeen kun
lokakuun ensimmäisen päivän jälkeen venäjän
viranomaiset tulevat myöntämään eu:n kansalaisille
mahdollisuus vierailta Pietarissa ja Leningradin alueella
käyttäen sähköisiä viisumia joka eivät tarvitse mitään
suurlähetystöstä tai konsulaattikäyntejä ja ovat ilmaisia

Putin esittää puheenvuorossaan toiveen, että Venäjälle matkustavien suomalaisten määrä kasvaisi, kun ensimmäinen lokakuuta (2019) lähtien Venäjä alkaa myöntää Euroopan unionin kansalaisille ilmaisen sähköisen viisumin Leningradin alueelle ja Pietariin. Putin puhuu hyvin suoraan ja käskevästi. Tulkki tulkkaa EU:n kansalaisilla olevan *mahdollisuus* matkustaa Pietariin ja Leningradin alueelle. Tulkki lieventää hieman presidentin puhetta.

Tulkki voi lisäyksellä tehdä alkuperäisestä puheenvuorosta kohteliaamman. Annan siitä esimerkin.

(8b) Tulkki tulkkaa alkuperäisen puheenvuoron kohteliaammin (2019P/2/M:fi/T1:ru)

presidentti Niinistö

президент Ниинистё **пожалуйста**

Tiedotustilaisuuden vetäjä antaa Niinistölle puheenvuoron sanomalla *presidentti Niinistö*. Tulkki tulkkaa: *Presidentti Niinistö olkaa hyvä*. Tulkki tekee alkuperäisestä puheenvuorosta kohteliaamman lisäämällä olkaa hyvä -ilmaisun.

Tulkki voi tulkkeessaan muistuttaa kuuntelijoita, mitä oikeastaan kysyttiin. Annan tästä esimerkin.

(8c) Tulkki esittää kokoavan kysymyksen (2019P/103o/M:fi/T1:ru/lyhennetty)

добрый вечер господа президенты (.) ö venäjä on suurvalta ja sotilaallinen suurvalta <...> herra presidentti mitä arkangelissa severodvinskissä tapahtui miten turvaatte sen että vastaavat onnettomuustilanteet eivät aiheuta vaaraa suomalaisille jatkossa (.) pitäisikö suomen ja venäjän parantaa tiedonkulkua maiden välillä ei ainoastaan siviilipuolen ydinvoimaloiden turvallisuudesta vaan myös silloin kun onnettomuus tapahtuu suljetulla sotilasalueella ja siihen liittyy säteilyvaara

э-э россия является великой державой в том числе и военной державой <...> вопрос президенту путину что там случилось в архангельской области в северодвинске э-э и как э как обеспечивать то чтобы öö и чтобы чтобы такие события возможно не влияли бы на ситуацию безопасности финляндии (.) возможно нужно было бы улучшить ээ там улучшить механизм обмена информацией между финляндией и российской федерацией не только а-а в части там мирного атома там ядерных там атомных электростанций и по гражданским объектам но также и по таким э-э объектам которые являются военными и закрытыми э-э **как нужно дальше**

Toimittaja kysyy Putinilta Arkangelin ydinonnettomuuteen liittyen, miten Venäjä turvaa sen, etteivät vastaavat onnettomuustilanteet aiheuta uudelleen vaaraa Suomelle ja pitäisikö Suomen ja Venäjän parantaa maiden välistä tiedonkulkua myös suljettujen sotilasalueiden onnettomuuksista. Tulkki tulkkaa tämän saman, mutta lisää loppuun *miten pitäisi jatkossa [toimia]*. Tulkki esittää kokoavan kysymyksen ja varmistaa, että kuulijat ymmärtävät, mistä on kyse.

4.2.3 Korvaukset

Merkittyjä korvauksia aineistossa on 199, ja se on suurin muutoskategoria. Kuten edellisissäkin muutoskategorioissa, myös korvauksissa on paljon keskenään samanlaisia muutostyyppejä, jotka menevät myös päällekkäin toistensa kanssa.

Korvauksista nelisenkymmentä korostaa jotakin sanottua. Esittelen alla viisi esimerkkiä, joihin kuuluu myös me-henkeä korostavat korvaukset. Ensimmäisessä esimerkissä korostetaan kuitenkin valtiovierailua.

(9a) Tulkki korostaa jotakin sanottua (2019P/5e/N:fi/T1:ru)

ensinnäkin haluan vielä kerran kertaalleen ilmaista öö tyytyväisyytemme siihen vladimir, että kiireisessä aikataulussa on riittänyt aikaa vierailulla täällä helsingissä

ну с- для начала я хочу выразить еще раз свое удовлетворение тем, что несмотря на насыщенный э-э-э свой рабочий график президент российской федерации находит время для посещения для визита **в финляндию**

Niinistö ilmaisee tyytyväisyytensä siihen, että Putinilla on ollut aikaa vierailulla *täällä* Helsingissä. Tulkki tulkkaa, että Putin on löytänyt aikaa vierailulla *Suomessa*. Tulke korostaa,

että kyse on valtiovierailusta Suomeen, mutta toisaalta hieman etäännyttää ja neutraloi sanomaa. Niinistö korosti sanomalla *täällä Helsingissä*, että Putinilla on ollut aikaa vieraillla *meillä*.

(9b) Tulkki korostaa jotakin sanottua (2019P/15h/N:fi/T1:ru)

olemme useasti puhuneet itämeren tilanteesta ja totesimme eettä dialogin jatkaminen siellä on tuiki tarpeellista ja suomi omasta puolestaan tarjoaa tässä suhteessa niitä diplomatian hyviä palveluksia jos tarpeen on

мы уже неоднократно также поднимали вопросы или тематику там региона балтийского моря и важность диалога э-э-э в этом в этом контексте и диалог действительно чрезвычайно нужен э-э-э по вопросам этого региона финляндия как и раньше и в дальнейшем всегда будет готова к предлагать вот по своим дипломатическим каналам свои добрые услуги **когда таковые понадобятся**

Niinistö kertoo, että Itämeren alueella dialogin jatkaminen on tärkeää ja siihen Suomi tarjoaa *diplomatian hyviä palveluksia*, jos niitä tarvitaan. Tulkki tulkkaa, että Suomi on valmis tarjoamaan diplomatian hyviä palveluksia, *kun* sellaisia tarvitaan. Tulke korostaa, että diplomatian hyviä palveluksia tullaan vielä tarvitsemaan.

(9c) Tulkki korostaa jotakin sanottua (2016K/82c/P:ru/T2:fi)

под предлогом под надуманным предлогом противодействия иранской ядерной угрозе э-э разворачивается система противоракетной обороны и несмотря на то что угроза уже миновала подписан договор с ираном тем не менее после этого в румынии размещены э-э радары и антиракеты **направленные на на нейтрализацию** нашего ядерного потенциала.

öö kun öö tekosyynä öö öö pidetään öö iranin öö ohjuksia ja ohjusjärjestelmää öö jopa sen jälkeen kun ää tämä öö ongelma on saatu pois päiväjärjestyksestä iranin kanssa on solmittu öö vastaavanlainen sopimus romaniaan on öö perustettu öö sekä tutka-asemat että öö vastaohjusten öö asema ja aa **niiden öö tarkoitus öö on öö uhmata öö meidän** öö venäjän öö ydinvoimia.

Putin kertoo puheenvuoronsa lopulla, että Iranin kanssa allekirjoitetun asevarustelua koskevan sopimuksen jälkeen Romaniaan on perustettu tutka-asemat ja vastaohjusten asemat, jotka on suunnattu neutralisoimaan Venäjän ydinaseet. Tulkki tulkkaa Romanian aseistuksen *uhmaavan öö meidän öö Venäjän* ydinaseita. Uhmaaminen tuntuu korostavan Venäjän uhriasetelmaa, samoin ennen Venäjää mainittu *meidän*. Tulkki kuitenkin vaikutti tulkkaavan tämän hieman epävarmasti. Hän ei ehkä löytänyt sopivaa sanaa ja ei tiennyt, voiko uhmata-verbiä käyttää tässä.

Me-henkeä korostavia korvauksia on useita. Esittelen niistä kaksi esimerkkiä.

(9d) Tulkki korostaa jotakin sanottua (2016K/53c/M:ru/T2:fi)

и я хотел уточнить у господина президента финляндии вот сегодня были продлены санкции евросоюза в отношении россии осознают ли европейские партнёры что таким образом они могут лишиться окончательно российского рынка. спасибо.

öö kysymys öö suomen tasavallan presidentille öö siitä että öö tänään öö euroopan unioni on jatkanut rajoitteita öö venäjää vastaan. öö tajutaanko öö unionin jäsenmaissa että tällä tavalla **meidän kumppanit** öö voivat ö menettää kokonaan venäjän markkinat.

Euroopan unioni on juuri pidentänyt pakotteiden voimassaoloaika. Toimittaja kysyy Niinistöltä, ymmärtävätkö eurooppalaiset kumppanit, että tällä tavoin he voivat menettää lopullisesti Venäjän-markkinat. Tulkki on tulkannut he-persoonapronominin *meidän kumppaneiksi*. Näin tulkki korostaa me-henkeä ja Venäjän ja Euroopan unionin kumppanuutta.

(9e) Tulkki korostaa jotakin sanottua (2019P/17a/N:fi/T1:ru)

ja presidentti on lupautunut sitten illemmalla jatkamaan eri kansainvälisistä aiheista joita kyllä maailmassa riittää

и **kollega** уже пообещал о том что сегодня еще вечером поговорим еще о других проблемах международной политической повестки и таких конечно у нас более чем достаточно

Niinistö toteaa alkupuheenvuoronsa lopuksi presidentin (eli Putinin) luvanneen illemmalla jatkaa eri kansainvälisistä aiheista. Tulkki tulkkaa presidentin *kollegaksi*, mikä lähentää selvästi Niinistön ja Putinin yhteyttä ja korostaa me-henkeä. Tulke voi myös varmistaa viittaamalla presidentti-sanalla sijasta kollega-sanalla Putiniin, ettei tulkki ei tarkoita Niinistöä.

Myös korvauksissa on alkuperäistä puhetta lieventäviä tulkkeita. Tällaisia korvauksia on parikymmentä kappaletta. Esittelen niistä kolme.

(10a) Tulkki lieventää puheenvuoroa (2019P/25a/P:ru/T3:fi)

мы благодарны финляндии за прагматичный подход к **одному из крупных международных** европейских проектов северному потоку н-два

olemme kiitollisia suomelle ää pragmaattisesta suhtautumisesta **suurehkoon** euroopan energiahankkeeseen öö nordstriim kakkoseen

Putin kiittää alkusanoissaan Suomea pragmaattisesta suhtautumisesta yhteen mittavimmista kansainvälisistä eurooppalaisista projekteista eli Nordstream 2 -kaasuputkeen. Tulkki tulkkaa Venäjän olevan kiitollinen Suomen pragmaattisesta suhtautumisesta *suurehkoon* Euroopan energiahankkeeseen, Nordstream 2:seen. Tulke vaikuttaa lieventävän alkuperäistä puhetta, kun *suurehko* sanana pienentää hankkeen kokoa. Toisaalta on myös mahdollista, että tulkki tarkoitti sanoa *suureen*, mutta sanoi vahingossa toisin.

(10b) Tulkki lieventää puheenvuoroa (2017S/117b/M:ru/T2:fi)

a тема резонансная конечно ещё и потому что в последние дни недели мы слышим уже очень резкую и жёсткую критику со стороны **многих ключевых европейских политиков европейских органов** по поводу этого законопроекта ведь получается что США хотят распространить действие своих законов на территории других стран на страны евросоюза и фактически придать своему законопроекту трансграничный характер.

öö se on öö erittäin ajankohtainen aihe koska ö viime öö päivänä me saamme kuulla ö hyvin suurta (0.5) arvostelua öö **muun muassa öö eurooppalaisten öö valtioiden öö puolelta**. öö kyseessä on se että öö yhdys ö vallat (yhdysvallat) käytännössä öö haluaisi laajentaa oman ö lain ö säädännön (lainsäädännön) öö toimivaltaa öö öö muiden valtioiden ö alueelle öö käytännössä öö antaa öö tälle öö lainsäädännölle öö kansainvälistä öö luontoa.

Median edustaja kuvailee, miten Yhdysvaltojen Venäjä-pakotteita kiristävä lakiesitys on saanut kritiikkiä *monilta eurooppalaisilta avainpoliitikoilta ja eurooppalaisilta hallintoelimiltä*. Tulkki tulkaa lakiesityksen saaneen osakseen hyvin suurta arvostelua *muun muassa eurooppalaisten valtioiden puolelta*. Tulkkauksen lieventää kritiikin vakavuutta, kun kritisoijat eivät ole niin konkreettisia.

(10c) Tulkki lieventää puheenvuoroa (2016K/76d/M:fi/T1:ru)

hyvää iltaa добрый вечер. ja tuosta itämeren turvallisuudesta jo puhuttiinkin mutta haluaisin kysyä presidentti Putinilta tästä sotilaallisesta tilanteesta joka itämerellä on kiristynyt sen jälkeen kun **venäjä valtasi** krimin niemimaan ja venäjä oli lisäksi myöskin ilmoittanut itse lisäävänsä tätä läsnäoloaan itämerellä. mitä tämä käytännössä tarkoittaa ja mihin venäjä tällä pyrkii. kiitos.

уже мы э-э-э уже было упомянуто о ситуации безопасности в регионе э-э балтийского моря и э-э но хотелось бы ещё задать вопрос президенту э-э путину касательно э-э военной обстановки в регионе балтийского моря э-э после э-э **присоединения** крима к россия там ситуация ну напряжённость вот в этом регионе тоже выросла и россия открыто также заявляла о наращивании своего военного присутствия в том числе в этом регионе и хотелось бы задать вот такой вопрос что это означает на практике и к чему стремится россия при этом.

Toimittaja haluaa kysyä Putinilta Itämeren kiristyneestä tilanteesta. Toimittajan mukaan kiristyminen on tapahtunut sen jälkeen, kun Venäjä valtasi Krimin ja on ilmoittanut lisäävänsä tätä (sotilaallista) läsnäoloaan Itämerellä. Tulkki tulkaa toimittajan kysyvän Itämeren sotilaallisesta tilanteesta, joka on kiristynyt jälkeen *Krimin liittämisen Venäjään*. Toimittaja käytti sanoja *Venäjä valtasi Krimin niemimaan*, mutta tulkki käyttää asiasta hyvin neutraalia ilmaisua eikä osoita sitä suoraan kohti Putinia ja Venäjää. Tulkki lieventää puhujan ilmaisua ja toimii diplomaattisen hienovaraisesti.

Myös korvauksissa on sellaisia muutoksia, jotka näyttävät selkeyttävän tai täsmentävän alkuperäistä puheenvuoroa. Tällaisia korvauksia on 45 kappaletta. Annan niistä viisi esimerkkiä.

(11a) Tulkki selkeyttää tai täsmentää alkuperäistä puheenvuoroa (2019P/12c/N:fi/T1:ru)

ee pitkäänhan **on ollut esillä** krasnoiborin hanke mutta nyt ö puhutaan yleisestä jätehuollosta ja kuulimme että suomeen on saapumassa kolmekymmentä aluejohtajaa venäjältä tutustumaan suomalaiseen järjestelmään

э-э мы еще и ранее говорили о полигоне э-э-э опасных отходов красный бор о **ВОЗМОЖНОМ ВЗАИМОДЕЙСТВИИ ВОТ В ЭТОМ ПЛАНЕ** но сейчас мы говорили и э-э-э об обращении с отходами вообще и ожидается в этом плане у нас также ожидается визит региональных лидеров э-э россия в финляндию для знакомства вот нашими достижениями

Tässä puheenvuorossa Niinistö kertoo Krasnyi Borin ongelmajätekaatopaikan olleen pitkään työn alla ja nyt on kyse yleisestä jätehuollosta. Tulkki tulkkaa heidän aiemmin puhuneen Krasnyi Borista ja *mahdollisesta yhteistyöstä siihen liittyen*. Hänen mukaansa nyt on puhuttu yleisesti jätehuollosta. Tulkki täsmentää, että nyt on kyse Suomen ja Venäjän yhteistyökuvioista.

(11b) Tulkki selkeyttää tai täsmentää alkuperäistä puheenvuoroa (2019P/117c/N:fi/T1:ru)

niin suomen kohdalla ilmeisesti myöskin ruot ruotsin kohdalla tämä on nähty **kansainvälisen oikeuden ja öö ympäristövaatimusten (.) öö tai niitä vastaan** ja arvioitu sitten öö kokonaisuus sillä perusteella öö suomelle ei ole esittänyt kukaan mitään vaatimuksia

да то что касается финляндии и по-видимому также швеции здесь вот эти вопросы они рассматриваются именно **на фоне международного права и также требов- экологических требований** и комплексная такая оценка была сделана на что на этом основании

Yhdysvaltojen Venäjä-pakotteita koskevalla lakiesityksellä on nähty pyrkimys vaikuttaa myös muiden maiden lainsäädäntöön. Myös Suomi ja Ruotsi ovat olleet osallisina ja näkevät lakiesityksen olevan kansainvälistä oikeutta ja ympäristövaatimuksia vastaan. Tulkki tulkkaa lakiesitystä tarkasteltavan erityisesti kansainvälistä oikeutta ja ympäristövaatimuksia vasten. Tulkki näin selkeyttää puheenvuoroa, sillä puhuja ei ollut *tai niitä vastaan* -ilmaisusta päätellen ihan varma, miten asian muotoilee. Toisaalta tulkki selvästi tulkkaa hieman ympäripyöreästi lauseen, kun hän ei sano lakiesityksen olleen kansainvälistä oikeutta ja ympäristövaatimuksia vastaan.

(11c) Tulkki selkeyttää tai täsmentää alkuperäistä puheenvuoroa (2017S/19b/N:fi/T1:ru)

öö tarjous josta on vaikea kieltäytyä olisi öö sellainen joka lähtee liikkeelle mustan hiilen noen öö torjunnasta ja **siinähan on kaksi elementtiä** vanhentuneet energialaitokset ja soihduttaminen.

и вот этот это предложение в общем-то на которую очень трудно будет ответить э-э-э отрицательном ответить нет э-э-э исходит из э-э-э из идеи борьбы с загрязнение загрязнением чёрной э-э сажей. и **практически здесь нужно иметь здесь причиной вот такого загрязнения э-э являются** как устаревшие энергетический этом установки электростанций и так так и сжигание попутного газа в факеле.

Niinistö puhuu Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuuskauden myötä Venäjälle esitetystä tarjouksesta, josta on vaikea kieltäytyä. Kyse on mustan hiilen ja noen torjunnasta. Niinistön mukaan *siinä on kaksi elementtiä*: mustaa hiiltä ja nokea syntyä vanhentuneista energialaitoksista ja soihduttamisessa. Tulkki korvaa *siinä on kaksi elementtiä* vähän hakien, mutta Niinistöä täsmentäen: *käytännössä tässä pitää olla, tässä syy tällaiselle saastumiselle ovat vanhentuneet energialaitokset ja soihduttaminen.*

(11d) Tulkki selkeyttää tai täsmentää alkuperäistä puhetta (2016K/41b/P:ru/T2:fi)

это действительно острая проблема и если её не решать своевременно **то она может стать не только региональной но и межрегиональной.** чего больше не хотелось э-э у нас хорошие отношения и наработанное партнерство с финской стороны сфере экологии.

öö tämä ongelma täällä mainittu ongelma todella voi paisua mitta- mittavammaksi ongelmaksi ja öö **se voi koskea ei pelkästään meidän aluetta öö mutta öö voi öö öö öö koskea öö muita aa alueita ja valtioita** ja siitä emme halua öö meillä on ö todella saatu aikaan aika hyvä öö kokemus öö yhteistyöstä öö ympäristöasioissa.

Putin kuvailee Krasnyi Borin ongelmajätekaatopaikkaa pahaksi ongelmaksi, ja jos sitä ei ratkaista pian, siitä voi tulla (Venäjän) alueen ongelman lisäksi muiden alueiden ongelma. Tulkki tulkkaa, että voi olla, että kaatopaikka ei ole pelkästään Venäjän alueen ongelma, vaan voi koskea *muuta alueita ja valtioita*. Tulkki täsmentää, että kaatopaikasta voi tulla myös *muiden valtioiden ongelma* kuin Venäjän.

(11e) Tulkki selkeyttää tai täsmentää alkuperäistä puhetta (2017S/136b ja 136e/N:fi/T1:ru)

mutta kuten totesitte öö tästä on herännyt **euroopassakin** vilkasta keskustelua muun muassa komission puheenjohtaja juncker on ottanut asian esille. se ei ole mitenkään öö helppo asia tai kivuton asia **euroopalle** ja sen vuoksi käynnistetään nämä keskinäiset keskustelut eu:n ja yhdysvaltojen välillä.

да и как как вы правильно отметили здесь очень оживлённая э-э-э оживлённая дискуссия возникало по этому поводу и **в европейском союзе** и например председатель европейской комиссии господин юнкер э-э-э упомянул об этом. выдвинул вот этот вопрос вот этот вопрос он не легкий и не безболезненный для **европейского союза** и поэтому необходимо э-э-э приступить вот к этим обсуждениям ну переговорам между европейским союзом и США.

Otin tähän esimerkkiin kaksi korvausta samasta puheenvuorosta, sillä ne ovat keskenään samanlaisia. Niinistö kuvailee Yhdysvaltain tekemästä lakiesityksestä nousutta kuohuntaa. Hänen mukaansa *Euroopassa* on ”nousut vilkasta keskustelua” eikä asia ole mitenkään ”helppo tai kivuton” *Euroopalle*. Tulkki tulkkaa molemmat Eurooppa-sanat Euroopan unioniksi ja täsmentää näin, missä on ollut kuohuntaa ja kenelle asia ei ole helppo tai kivuton. Mitä ilmeisimmin Niinistö tarkoittaa puheenvuorossaan Euroopan unionia, minkä tulkki tuo esiin korvauksessaan.

Tulkin roolista kertovissa korvauksissa on noin 15 korvausta, joissa tulkki tulkkaa puheenvuoron kohteliaammin tai ylätyylisemmin kuin se alun perin esitettiin. Annan näistä kaksi esimerkkiä.

(12a) Tulkki tulkkaa puheenvuoron kohteliaammin (2019P/5c/N:fi/T1:ru)

ensinnäkin haluan vielä kerran kertaalleen ilmaista öö tyytyväisyytemme siihen **vladimir**, että kiireisessä aikataulussa on riittänyt aikaa vieraillla täällä helsingissä

ну с- для начала я хочу выразить еще раз свое удовлетворение тем, что несмотря на насыщенный öö свой рабочий график **президент российской федерации** находит время для посещения для визита в финляндию

Niinistö ilmaisee Suomen olevan tyytyväinen Putinin vierailusta. Hän kutsuu Putinia hyvin tuttavallisesti *Vladimiriksi*, luultavasti tarkoituksena olla nimenomaan tuttavallinen. Ehkä se myös viestittää sitä, että Suomi on Venäjän ystävä poliittisesta tilanteesta huolimatta tai että presidentit ovat ikään kuin samalla viivalla, vaikka Venäjä on suurvalta. Venäjäksi ei kuitenkaan ole kohteliaasta sinutella presidenttiä ja siksi tulkki tulkkaa Vladimirin *Venäjän federaation presidentiksi*. Luultavasti jos tulkki olisi pysynyt sinuttelussa, mediassa olisi saatettu jälkeensä kohista tulkin käyttäneen Venäjän presidentistä pelkkää etunimeä, vaikka Niinistö itse olikin käyttänyt nimeä Vladimir. Tulkki vaikuttaa päättäneen tilanteessa, että virallinen ilmaisu on turvallisempi. Tulkki suojelee itseään ja mahdollisesti Niinistöä kohulta.

(12b) Tulkki tulkkaa ylätyylisesti (2019P/11e/N:fi/T1:ru)

myöskin sitten pohdimme uusia öö aloja ja erityisesti nyt keskustelimme jätehuollosta jossa me suomalaiset pidämme omaa ö järjestelmäämme ja ja öö kehitystämme **varsin korkeana**

мы также наметили некоторые э-э-э потенциальные перспективные новые направления области для нашего взаимодействия здесь в особенности мы говорили об обращении с отходами и здесь вот мы финны считаем считаем свою систему и свою технологию вот то развитие которое у нас наблюдается в этой сфере очень **положительными**

Niinistö kertoo presidenttien keskustelleen uusista yhteistyön aloista ja tällä kertaa erityisesti jätehuollosta. Hänen mukaansa suomalaiset pitävät omaa jätehuollon järjestelmäänsä ja kehitystänsä jätehuollossa hyvin korkeana. Tulkki tulkkaa, että *meillä* (Suomessa) *on havaittavissa tällä alalla varsin myönteistä kehitystä*. Fraasi *у нас наблюдается* on ylätyylinen.

Seuraavaksi esittelen muita näiden kategorioiden ulkopuolelle jääviä korvauksia. Annan niistä neljä esimerkkiä.

(13a) Tulkki tulkkaa puhekielisesti (2019P/35c/P:ru/T3:fi)

господин президент в ходе сегодняшних нашей дискуссии отметил что есть еще нерешенные вопросы с обменом информацией в этой сфере между профилями ведомств но мы поработаем под этим вопросом

ja herra tasavallan presidentti on maininnut että tällä alalla on vielä tekemistä eli on vielä auki että millä tavalla vaihdetaan informaatioita sellaisista matkustajista **mut mä luulisin että** tää asia hoidetaan vielä

Putin aiemmassa puheenvuorossaan esitteli sähköistä viisumia Venäjälle. Tässä puheenvuorossa hän kertoo, että Niinistö mainitsi, ettei vielä tiedetä, miten vaihdetaan tietoa sähköisellä viisumilla matkustavista. Putin sanoo, että työskentelemme tämän asian eteen. Tulkki tulkkaa: *mut mä luulisin että tää asia hoidetaan vielä*. Alun *mut mä luulisin* on hyvin puhekielinen ilmaus. Tulkki yhtäkkiä vaihtaa rekisteriä. Rekisterin vaihto tapahtuu ehkä vahingossa tai sitten tulkki haluaa tuoda rennolla tulkkauksella esiin, ettei asialla ole hätää ja se on hoidossa. Lisäksi tulkki on muotoillut kohtaan *että*-sanalla alkavan sivulauseen. *Mä*-pronomini korostaa Putinin toimijuutta asiassa, kun alun perin Putin käytti *me*-pronominia.

(13b) Tulkki korjaa jotakin sanottua (2016K/5e/N:fi/T1:ru)

olemme pääosin keskustelleet kansainvälisistä kysymyksistä ja halusin tuoda öö sellaisen ongelman esiin että me elämme tavallaan kierteessä josta ulospääsy on aika vaikeaa sekä ehkä **unkarissa** että myöskin keskinäisen luottamuksen puitteissa itämeren ympäristössä.

да и я поднимал на во время нашей беседы вот такую проблему что мы живём в таком мире где наблюдается своего рода такой порочный круг вот из которого достаточно сложно выйти. это касается и ситуаций там на **украине** так и э-э-э тех вопросов которые у нас наблюдаются здесь в регионе балтийского моря,

Niinistö kertoo alkupuheenvuorossaan, mistä he ovat Putinin kanssa keskustelleet. Keskiössä ovat olleet muun muassa Itämeren alueen ja Ukrainan tilanne. Niinistö kuitenkin epähuomiossa sanoo, että *Unkarin* tilanteesta on aika vaikea päästä ulos viitaten konfliktin sen aikaiseen tilanteeseen ja mahdollisesti myös molemminpuolisiin sanktioihin. Tulkki T1:ru on kuitenkin hereillä ja tulkkaa *Ukrainan* tilanteen olevan sellainen kierre, josta on vaikea päästä ulos. Tulkki estää näin väärän informaation välittymisen ja mahdollisen nolon tilanteen.

(13c) Tulkki tekee virheen (2017S/120d/P:ru/T2:fi)

ну что касается трансграничность öö американского законодательства то я давно об этом говорю ещё начиная с две тысячи седьмого года в **мюнхене** по-моему говорил об этом. именно именно так и говорил. <...>

öö mitä koskee sitä että yhdysvallat öö pyrkii öö antamaan omalle lainsäädännölle rajoja öö yllättävän öö luonteen se pitää paikkaansa minä öö olen puhunut öö siitä jo monta vuotta öö lähtien muistaakseni vuodesta kaksituhattaseitsemän kun olen kiinnittänyt tähän huomiota **minskin** öö konferenssissa <...>

Putin kertoo puhuneensa Yhdysvaltojen pyrkimyksestä luoda maan rajat ylittävää lainsäädäntöä. Hän kertoo puhuneensa asiasta jo vuonna 2007 Münchenissä. Tulkki tulkkaa hänen puhuneen asiasta vuonna 2007 Minskissä. Putin sanoo kaupungin oikein, mutta tulkki tulkkaa väärin. Kyseessä on oletettavasti puhdas lipsahdus.

(13d) Tulkki tulkkaa epämääräisesti (2019P/66b/P:ru/T3:fi)

к административной **либо** к уголовной **и** сyyt- rangaistus voisi olla joko hallinnollinen **sekä** rikos **öo** rangaistus (rangaistus)

Putin kommentoi Venäjällä vaalikampanjoinnin alla olleita mielenosoituksia. Mielenosoituksessa lakia rikkoneet kärsivät joko hallinnollisen tai rikosoikeudellisen rangaistuksen. Tulkki tulkkaa rangaistuksen olevan *joko hallinnollinen sekä rikos öo rangaistus*. Tulkkeesta voi saada sellaisen käsityksen, että rangaistuksia tulee kaksi, kun joko–tai-rakenne on rikki. Todennäköisesti on kyse tulkin virheestä, sillä virke ei ylipäänsä ole juuri suomen kieliopin mukainen. Tulke tekee hieman epäselväksi sen, minkälaisia rangaistuksia on luvassa.

4.2.4 Järjestyksen muutokset

Järjestyksen muutokset tulkkeessa ovat melko harvinaisia. Tulkin roolista kertovia järjestyksen muutoksia oli aineistossa yhdeksän, joista seitsemän on alkuperäistä puheenvuoroa selkeyttäviä järjestyksen muutoksia ja kaksi muuta. Esittelen seuraavaksi kaksi järjestyksen muutosta.

(14a) Tulkki selkeyttää alkuperäistä puheenvuoroa (2016K/35c/P:ru/T2:fi)

в россии активно работают финские фирмы я **öo** venäjällä niin kuin **öo** oli jo mainittu aktiivisesti уже об этом сказал например финский концерн тоимivat **ö** suomalaiset **öo** yritykset **ö** ja muun muassa **öo** фортум о котором было здесь упомянуто в fortum **öo** josta **öo** täällä oli jo taaskin mainittu **öo** tämän **öo** vuoden **öo** keväällä on suorittanut hyvin **öo** laajamittaisen **öo** **öo** investointiohjelman **öo** **jonka** **пuitteissa uudistettiin öo sähkö ja öo lämpötuotantolaitokset öo venäjällä** **öo** ja kokonais **öo** volyyми (kokonaisvolyymi) **öo** tässä ohjelmassa oli **öo** noin neljä ja puoli **öo** miljardia **öo** dollaria.

Putin jatkaa alkupuheenvuorossaan samasta aiheesta kuin Niinistö alkupuheenvuorossaan eli Suomen ja Venäjän suhteista ja erityisesti Venäjän hyödyn näkökulmasta: minkälaisia sijoituksia suomalaiset ovat tehneet Venäjälle. Alkuperäisessä puheenvuorossa mainitaan ensin investointiohjelman arvo eli neljä miljardia dollaria, jonka jälkeen tulee, mihin se käytetään eli sähkö- ja lämpötuotantolaitosten uudistamiseen Venäjällä. Tulkki T2:fi tulkkaa ensin

investointiohjelman päämäärän ja sen jälkeen vasta kertoo investointien arvon. Tulkki myös erottelee investointien arvon omaan lauseeseensa: *ja kokonais öö volyyymi (kokonaisvolyyymi) öö tässä ohjelmassa oli öö noin neljä ja puoli öö miljardia öö dollaria*. Tulkin pyrkimyksenä vaikuttaa olevan presidentin puheenvuoron selkeyttäminen.

(14b) Tulkki selkeyttää alkuperäistä puheenvuoroa (2016K/100f/M:ru/T2:fi)

здравствуйте у меня к сожалению вопрос не совсем касается двусторонних отношений тем не менее волнует многих россиян. **недавно стало известно что ещё некоторых наших спортсменов пытаются отстранить от олимпиады вот гребца уличили в употреблении в применении допинга и количество таких случаев просто зашкаливает** я знаю что в россии ведётся своё расследование следственные органы прокуратуры ведут расследования ну может быть этих мер недостаточно есть ещё какие-то способы защитить наших спортсменов ну по крайней мере честных. спасибо.

aa kysymys joka ei koske kahdenvälisiä suhteita öö vaan siitä että yhä enemmän aa venäläisiä urheilijoita öö joutuu aa doping aa epäilyksen öö alle ja öö heitä öö he saavat kiellon osallistua kansainväliselle tapahtumille. öö me tiedämme että venäjällä öö suoritetaan oma tutkinta asiasta mutta onko mahdollisesti muita öö toimenpiteitä joiden tavalla olisi mahdollista suojella venäläisiä urheilijoita ainakin niitä urheilijoita jotka ovat rehellisiä.

Median edustaja kuvailee, miten viime aikoina yhä enemmän venäläisiä urheilijoita on yritetty kieltää kilpailemasta olympialaisissa. Soutajat jäivät kiinni dopingin käytöstä, ja tällaisten tapausten määrä hämmentää. Tulkki tiivistää ja järjestelee puheenvuoroa uudelleen tulkatessaan. Hän sanoo ensin, että yhä enenevässä määrin venäläisiä urheilijoita epäillään dopingin käytöstä ja sitten tämän jälkeen, että heiltä kielletään osallistuminen kansainvälisiin tapahtumiin. Tulkki myös tiivistää todella paljon, poistaa asioita tai korvaa (esimerkiksi olympialaisista tuli kansainväliset tapahtumat).

4.2.5 Ei tulkkausta

Ei tulkkausta -muutoksia kuvaa tilannetta, jossa tulkki ei syystä tai toisesta ole tulkannut alkuperäistä puhujaa. Olen merkinnyt sellaisetkin kohdat tulkin roolista kertoviksi. Nyt tarkastelen tarkemmin, miksi tulkkaus puuttuu.

Ei tulkkausta -muutoksia on 30. Muutokset ovat enimmäkseen presidenttien kiitoksia. Niitä on 15 kappaletta. Tulkit voivat olettaa, että presidentit ja yleisö ymmärtävät sanat *kiitos* ja *cnacубo*, vaikka ne sanottaisiin ristiin eli Niinistö sanoisi *cnacубo* ja Putin *kiitos*.

(15) Kiitos jää tulkkaamatta (2017S/142/N:ru/xxx)

спасибо.

xxx

Niinistö kiittää venäjäksi tiedotustilaisuudesta. Tätä ei tulkata, sillä sana on jo kohdekielellä ja tulkit voivat olettaa kuuntelijoiden ymmärtävän. Tulkki voisi toistaa Niinistön kiitoksen, mutta se ei välttämättä olisi kohteliasta presidenttiä kohtaan.

Osa toimittajien ja medioiden nimistä jää tulkkaamatta. Poistoissa ne olivat vain osa puheenvuoroa, mutta tässä esimerkissä on vain toimittajan ja median nimi, jotka jäävät kokonaan pois.

(16) Toimittajan ja median nimi jää tulkkaamatta (2019P/107/M:fi/xxx)

lana samsonia interfax

xxx

Tiedotustilaisuuden vetäjä antaa puheenvuoron Interfaxin Lana Samsonialle. Tätä ei tulkata. Tulkki ehkä arvelee, että kuulijoille on selvää, että nimen sanominen tarkoittaa toimittajan esittelyä ja puheenvuoron antamista hänelle. Toisaalta voi myös olla, että näin tulkki välttää toistamista ja sitä, että kuulijat mahdollisesti ärtyisivät siitä, että tulkki tulkaa itsestään selviä asioita. Tai kuten Paun mainitsee, voi olla, että tulkki ei ole saanut selvää nimistä tai ei kykene muistamaan niitä, kun hänen pitää keskittyä toimittajan esittämän kysymyksen välittämiseen kuulijalle. Paunin mukaan ihannemaailmassa kaikki puheenvuorossa ollut ehdittäisiin ja pystyttäisiin tulkkaamaan, mutta todellisuus on toinen. Tulkki voi vain toivoa, että tulkkaamatta jääneet asiat eivät ole kuulijan kannalta niin olennaisia. (Paun 2021.)

Lehdistötilaisuuksissa saattaa tulla yllättäviä ja nopeita tilanteita, esimerkiksi kerrotaan vitsejä. Tässä alla esimerkki (17a) sellaisesta.

(17a) Nopea kaavasta poikkeava puheenvuoro jää tulkkaamatta (2016K/68/P:ru/xxx)

я [я] нашим корреспондентам (--)

xxx

Aiemmassa puheenvuorossaan Putin kehotti kysymään neuvoa Lontoosta siihen, miten Venäjän-kauppa mahdollistetaan EU:n pakotteiden läsnä ollessa. Niinistö vastasi tähän naurahtaen, että Suomi pärjää ilman Lontoon tietämystäkin. Putin ilmeisesti implikoi sitä, että Suomi voisi erota Euroopan unionista, niin kauppa Venäjän kanssa onnistuisi. Tässä puheenvuorossa hän oletettavasti haluaa sanoa vitsin olleen tarkoitettu erityisesti toimittajille, ehkä jonkinlaisena piikittelynä. Tulke tulee niin jäljessä, että Niinistö vastata tähän:

(17b) Nopea kaavasta poikkeava puheenvuoro jää tulkkaamatta (2016K/58/N:ru/xxx)

да да

xxx

Niinistö myötäilee sanomalla ”kyllä kyllä”. Vasta tämän jälkeen tulkki tulkkaa Putinin puheenvuoron, mutta sen voi jo tulkita omaksi puheenvuororivikseen, minkä olen tehnytkin, ja se on lisäysten kategoriassa. Niinistön puheenvuoroa ei tulkata. Konsekutiivitulkkaus ja etenkin konsekutiivisesti toteutettavalle diplomaattitulkkaukselle tarvitaan paljon aikaa. Nopeassa puheenvuorojen vaihdossa ei välttämättä ole tilaa tulkkaukselle. Keskustelu liittyi kuitenkin ajankohtaiseen asiaan eli Brexitiin, mutta se tuli hieman yllätyksenä tulkille. Tulkki kuitenkin pyrki suoriutumaan tilanteesta mahdollisimman hyvin. Yllätys oli kuitenkin tässä tapauksessa melko pieni, ja niitä tulee yleisesti ottaen harvoin (Paun 2021).

4.2.6 Ei muutoksia

Koko aineistossa on myös 36 riviä, joissa tulkkauksessa ei ole kielen vaihdon lisäksi tapahtunut mitään muutosta verrattuna alkuperäiseen puheeseen. Kuvailin kategoriaa tarkemmin luvussa 3.2. Tässä huomio keskittyykin siihen, miten vähän tällaisia rivejä on. Suurimmassa osassa tulkkeista on nähtävissä jonkinlainen muutos verrattuna alkuperäiseen puheenvuoroon.

Annan kaksi esimerkkiä siitä, miltä näyttävät muutoksia sisältämättömät rivit. Käytännössä niissä alkuperäinen puheenvuoro on tulkattu niin, että mitään ei ole lisätty, poistettu tai korvattu eikä merkitys ei ole muuttunut. Tulkkaukset ovat tarkkoja ja toisaalta hyvin sananmukaisia.

(18a) Ei muutoksia (2019P/x/P:ru/T3:fi)

россия уважает права человека и соблюдает
права своих граждан

venäjä kunnioittaa (kunnioittaa) ihmisoikeuksia ja
noudattaa omien kansalaisten oikeuksia

Toimittaja on kuvaillut kysymyksessään, miten Suomi on ajanut Venäjän oikeuksien palauttamista Euroopan neuvostossa, mutta Moskovan mielenosoitukset ovat antaneet kuvan, ettei Venäjä kunnioita maansa kansalaisten kansalaisoikeuksia. Putin vastaa tähän kertomalla, että Venäjä kunnioittaa ihmisoikeuksia ja omien kansalaistensa oikeuksia. Tulkki tulkkaa saman suomeksi eikä tulkkeessa alkuperäinen puheenvuoro muutu mitenkään.

(18b) Ei muutoksia (2017S/x/M:fi/T1:ru)

aloitamme presidenttien lausunnoilla presidentti
niinistö olkaa hyvä

мы начинаем с заявлением президентов президент
ниинистё пожалуйста

Lehdistötilaisuuden juontaja avaa tilaisuuden ja kertoo, että tilaisuus aloitetaan presidenttien lausunnoilla. Hän antaa vuoron Niinistölle. Tulkki tulkkaa saman. Tulkkeessa ei tapahdu muutosta.

4.2.7 Muutokset, jotka eivät kerro tulkin roolista

Edellä tarkastelin muutoksia, jotka kertovat tulkin roolista jotakin. Kerroin metodiosiossa 3.2 erottavani nämä muutokset muusta aineistosta. Haluan analyysissäni huomioida myös ne muutokset, jotka eivät kerro tulkin roolista. Tähän kuuluu kaikkia edellä esitettyjen kategorioiden muutoksia, paitsi ei muutoksia -rivit ovat oma ryhmänsä, josta kerroin edellisessä alaluvussa.

Muutoksia, jotka eivät kerro tulkin roolista, on 476. Näistä 246 on sellaisia, joissa on kyse kielten eroista. Jokin asia siis sanotaan tietyllä tapaa toisella kielellä eikä muutokselle löydy oikein muuta selitystä. Annoin tällaisesta esimerkin metodiluvussa, ja tässä alla on vielä toinen (19).

(19) Muutos, jossa on kyse kielten eroista/korvaus (2019P/9e/N:fi/T1:ru)

taloudellisella alalla on myöskin öö kummassakin
maassa suuria hankkeita, joissa **on ö mukana**
kummankin maan yrityksiä

öö то что касается торгово-экономического
сотрудничества здесь у нас есть существуют
совместные проекты которые осуществляются как
в финляндии так и в российской федерации вот эти
проекты **принимают участие** öö хозяйствующие
субъекты наших стран

Niinistö kuvailee alkupuheenvuorossaan Venäjän ja Suomen yhteistyön tilannetta. Hänen mukaansa taloudellisella alalla on molemmissa maissa suuria hankkeita, joissa on mukana kummankin maan yrityksiä. Tulkki tulkkaa hankkeisiin *osallistuvan* maiden taloudellisia toimijoita. Venäjäksi olla mukana/osallistua ilmaistaan verbi + substantiivi -yhdistelmällä *принимать участие*. Tulkkeessa tapahtuneen muutoksen voidaan nähdä kertovan tulkin tilannetajusta ja kielitaidosta, kun hän osaa valita lauseeseen idiomaattisen ilmaisun, mutta tulkki ja hänen roolinsa ei varsinaisesti tule esiin esimerkissä.

Loput noin 230 sisältävät samoja selityksiä muutoksille kuin tulkin roolista kertovat muutokset. Niissä tulkki ei kuitenkaan erotu sanomastaan, vaan pysyy neutraalina ja näkymättömänä. Osalle muutoksista en ole pystynyt määrittämään syytä. Annan näistä esimerkkejä.

(20) Muutos, jossa tulkki pysyy neutraalina ja näkymättömänä/järjestyksen muutos (2016K/116b/P:ru/T2:fi)

я уже сказал мы приняли решение и реализовали его **отвели от границ Финляндии все наши вооружённые силы на глубину тысяча пятисот километров.**

minä olen jo maininnut siitä että me olemme tehneet ja suorittaneet öö päätöksen öö siitä että **kaikki meidän öö asevoimat öö on vedetty pois öö suomen ja venäjän rajalta öö syvyyteen öö tuhat viisisataa kilometriä.**

Putin vastaa kysymykseen, miksi Venäjä käyttäytyy sillä tavoin kuin se ajaisi Suomea kohti Natoa ja olisiko hänellä jokin ehdotus, miten Suomi saataisiin tuntemaan olonsa nykyistä turvallisemmaksi. Putin kertoo vastauksessaan jo maininneensa päätöksestä, jonka mukaan [Venäjä] on vetänyt Suomen [vastaiselta] rajalta kaikki joukkonsa 1 500 kilometrin päähän. Tulkki muuttaa tulkatessaan sanajärjestystä ja tulkkaa: kaikki Venäjän *asevoimat on vedetty pois Suomen ja Venäjän rajalta syvyyteen 1 500 kilometriä*. Tulkki muuttaa sanajärjestyksen suoraksi, mutta muutos ei vaikuta vuorovaikutukseen mitenkään.

Esimerkissä Putin on virheellisesti maininnut Venäjän joukkojen olevan 1 500 kilometrin päässä rajasta. Tämä ei pidä paikkaansa, mutta tulkki tarkoituksellisesti ei puutu tässä kohtaa puheenvuoron sisältöön. Etäisyyden mittaamisesta nousi kuitenkin keskustelua mediassa. (esim. Halonen 2016.)

(21) Muutos, jossa tulkki pysyy neutraalina ja näkymättömänä/lisäys

myöskin sitten pohdimme uusia öö aloja ja erityisesti nyt keskustelimme jätehuollosta jossa me suomalaiset pidämme omaa ö järjestelmäämme ja ja öö kehitystämme varsin korkeana

мы также наметили некоторые ээ потенциальные перспективные новые направления области для нашего взаимодействия здесь в особенности мы говорили об обращении с отходами и здесь вот мы финны считаем считаем свою систему и **свою ТЕХНОЛОГИЮ** вот то развитие которое у нас наблюдается в этой сфере очень положительным

Alkupuheenvuorossaan Niinistö kertoo keskustelleensa Putinin kanssa uusista Suomen ja Venäjän välisistä yhteistyön aloista. He olivat keskustelleet jätehuollosta, jossa suomalaiset pitävät omaa järjestelmäänsä ja kehitystänsä hyvin korkeana. Tulkki tulkkaa suomalaisten pitävän oman järjestelmänsä ja *teknologiansa* kehityskulkua varsin positiivisena. Tulkki käytännössä täsmentää presidentin puhetta, kun hän korostaa jätehuollon teknologian kehittyneisyyttä. Toisaalta lisäys on hyvin neutraali, ja tulkki pysyy näkymättömissä.

(22) Muutos, jossa tulkki pysyy neutraalina ja näkymättömänä/poisto (2019P/68/P:ru/T3:fi)

что касается öö две тысячи двадцать четвертого года то об этом еще рано говорить сегодня еще две тысячи девятнадцатый	mitä koski vuonna öö vuotta kakstuhatta kaksikymmentä neljä niin tästä asiasta on vielä liian aikaista keskustella (.) nyt on vasta vuosi yhdeksäntoista
--	--

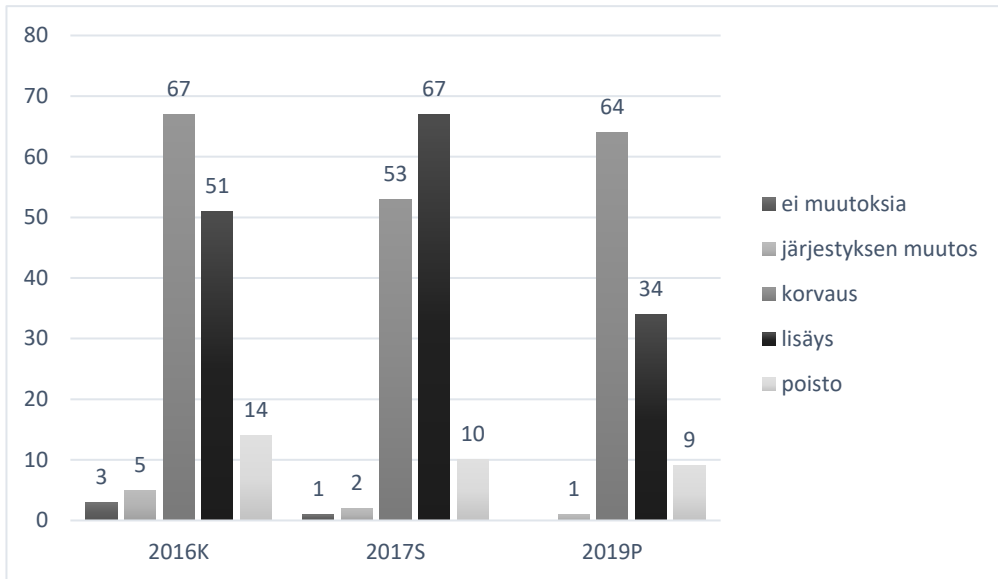
Putinilta kysyttiin, missä positiossa hän näkee itsensä vuonna 2024. Hän vastaa, että asiasta on vielä liian aikaista puhua, sillä nyt on vasta vuosi 2019. Tulkki tulkkaa, että nyt on vasta vuosi *yhdeksäntoista*. Näinkin on mahdollista sanoa vuosiluku, mutta toisaalta en näe mitään erityistä syytä jättää sitä mainitsematta. En ole keksinyt tähän kohtaan mitään selitystä, miksi tulkki on tehnyt muutoksen. Tämä voisi lyhentää puheenvuoroa, mutta hyvin vähän. Toisaalta tämä ei kerro mitään erityistä tulkin roolista. Seuraavaksi tutkin muutoksia kielisuunnan ja tulkkien näkökulmasta.

4.3 Muutokset kielisuunnittain

Tarkkailen muutoksia myös kielisuunnittain ja tutkin, onko niiden muutoksien määrissä eroja. Kumpikin kielisuunta laskettuna yhteen muutoksia oli vuoden 2016 tilaisuudessa 327, vuoden 2017 tilaisuudessa 336 ja vuoden 2019 tilaisuudessa 328. Mukana on myös ei muutoksia -kohdat.

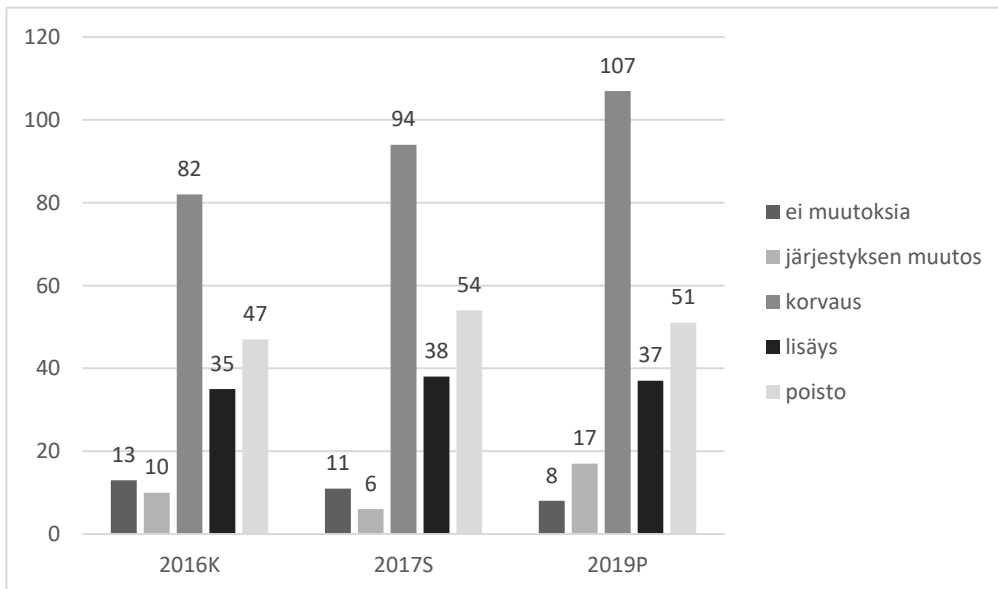
Esitän seuraavaksi muutokset kielisuunnittain. Ensimmäisenä kuvassa 6 on suomi-venäjä tulkkaus. Suomi-venäjä tulkkauksessa on vuoden 2016 tilaisuudessa yhteensä 140 muutosta, vuoden 2017 tilaisuudessa 133 muutosta ja vuoden 2019 tilaisuudessa 108 muutosta.

Kuva 6. Kaikki muutokset tiedotustilaisuuksittain: suomi-venäjä tulkkaus

Eniten suomi-venäjä tulkkauksessa on korvauksia vuoden 2016 tilaisuudessa. Samoin vuoden 2019 tilaisuudessa on eniten korvauksia, mutta vuoden 2017 lehdistötilaisuudessa on eniten lisäyksiä. Lisäyksiä on muutoin toiseksi eniten. Kaikissa lehdistötilaisuuksissa on vähiten ei muutoksia -kohtia, joita suomi-venäjä tulkkeessa on ylipäänsä hyvin vähän, vain neljä yhteensä ja vuoden 2019 tilaisuudessa niitä ei ole ollenkaan.

Kuva 7. Kaikki muutokset tiedotustilaisuuksittain: venäjä-suomi tulkkaus

Venäjä-suomi tulkkausessa vuonna 2016 on yhteensä 187 muutosta, vuonna 2017 muutoksia on 203 ja vuonna 2019 muutoksia on 220. Eniten venäjä-suomi tulkkausessa on kaikissa tiedotustilaisuuksissa korvauksia, joista suurin määrä on vuoden 2019 tilaisuudessa. Vähiten on järjestyksen muutoksia vuosina 2016 ja 2017, mutta vuonna 2019 vähiten on ei muutoksia -kohtia. Venäjä-suomi kielisuunnan muutosten määrät ovat keskenään hyvin samanlaisia, vaikka tulkki vaihtuukin vuoden 2017 jälkeen. Kaikissa muutoskategorioissa on selvä edustus, ja samantyyppistä muutosta onkin kaikissa tiedotustilaisuuksissa vähintään kuusi.

Huomiota herättävintä kieliparien eroissa ovat muutosten yleinen lukumäärä ja poistojen määrät. Vuonna 2016 muutoksia on venäjä-suomi kieliparissa 47 enemmän kuin suomi-venäjä kieliparissa. Vastaavasti vuonna 2017 venäjä-suomi kieliparissa muutoksia on 70 enemmän kuin suomi-venäjä kieliparissa. Eniten eroavaisuutta kielipareissa on vuonna 2019, kun suomi-venäjä tulkkausessa on 108 muutosta ja venäjä-suomi tulkkausessa 220 muutosta. Venäjä-suomi tulkkausessa on toiseksi eniten poistoja, kun taas suomi-venäjä tulkkausessa poistot olivat vasta kolmanneksi suurin kategoria lisäysten jälkeen. Venäjän tulkin vaihdoksen myötä vuonna 2019 järjestyksen muutoksia oli enemmän kuin ei muutoksia -kohtia. Kerron tästä vielä lisää seuraavassa luvussa, kun palaan tulkkien suoritukseen yksityiskohtaisemmin.

Samoin ei muutoksia -kohtia ja järjestyksen muutoksia on enemmän venäjä-suomi kielisuunnassa kuin suomi-venäjä suunnassa. Joskin kumpiakin muutoksia oli melko vähän muihin muutoksiin verrattuna. Seuraavaksi esittelen muutoksia tulkeittain.

4.4 Muutokset tulkeittain

Jokaisella tulkilla on oma tapansa tulkata. Tämä heijastelee tulkkeissa esiintyviin muutoksiin. Täydennän edellistä alalukua esittelemällä seuraavaksi tulkkien tekemien muutosten eroja. Annan seuraamisen helpottamiseksi muutokset vielä lukuina taulukossa. Mukaan on laskettu myös ei muutoksia -kategoria. Tarkastelen koko aineistoa tiedotustilaisuuksittain.

Yksi selittävä tekijä tulkkien muutosten määrien eroissa on se, että Venäjän tulkeilla on merkittävästi enemmän puheenvuoroja tiedotustilaisuuksissa kuin Suomen tulkilla. Vuoden 2016 tilaisuudessa Paunilla oli 38 tulkkausvuoroa. Beljajevilla niitä oli 107. Vuoden 2017 tilaisuudessa Paunilla oli yhteensä 47 puheenvuoroa. Beljajevilla oli 97 puheenvuoroa. Vuoden

2019 lehdistötilaisuudessa Anisimovilla on 90 puheenvuoroa. Paunilla niitä on 28. Venäjistä suomeen tulkaavat tulkit puhuvat tilaisuudessa siis kaksi tai jopa kolme kertaa enemmän kuin Paun.

Esittelen vielä kertauksena lehdistötilaisuuksien muutokset tulkeittain taulukoissa. Vuonna 2016 muutoksia oli yhteensä 327.

Taulukko 2. Tulkkien tekemät muutokset vuoden 2016 tilaisuudessa

Määrä / Muutos (millainen)	Paun fi-ru	Beljajev ru-fi	Kaikki yhteensä	
Riviotsikot				
ei muutoksia		3	13	16
järjestyksen muutos		5	10	15
korvaus		67	82	149
lisäys		51	35	86
poisto		14	47	61
Kaikki yhteensä	140	187	327	

Kun tarkastellaan, minkälaisia muutoksia yksittäinen tulkki on tehnyt vuoden 2016 tilaisuudessa, huomataan, että keskeisimmät erot muutosten kokonaismäärän lisäksi ovat ei muutoksia -kategoriassa ja lisäysten ja poistojen määrässä. Beljajevin (T2:ru-fi) tulkkeissa on 13 kohtaa, joissa hän on tulkannut hyvin sananmukaisesti. Hänellä on lisäyksiä vain 35, kun taas Paunilla on niitä 51. Paun täsmentää ja tarkentaa paljon tulkattavansa puhetta. Beljajev lisää vähemmän yksityiskohtia. Poistojen määrä kertoo ehkä siitä, että Beljajev tulkatessaan lieventää tai pitää vähemmän olennaisena monia asioita. Voi olla myös, että tulkkien kyky muistaa yksityiskohtia eroaa toisistaan.

Taulukko 3. Tulkkien tekemät muutokset vuoden 2017 tilaisuudessa

Määrä / Muutos (millainen)	Paun fi-ru	Beljajev ru-fi	Kaikki yhteensä	
Riviotsikot				
ei muutoksia		1	11	12
järjestyksen muutos		2	6	8
korvaus		53	94	147
lisäys		67	38	105
poisto		10	54	64
Kaikki yhteensä	133	203	336	

Statistiikka on tässä lehdistötilaisuudessa hyvin samannäköistä kuin vuoden 2016 tilaisuudessa. Ainoana erona on se, että Paunilla on vuoden 2017 tilaisuudessa enemmän lisäyksiä kuin

korvauksia. Lisäyksiä on kuitenkin samalla tavoin edellisen tiedotustilaisuuden tapaan merkittävästi enemmän kuin Beljajevilla.

Taulukko 4. Tulkkien tekemät muutokset vuoden 2019 tilaisuudessa

Määrä / Muutos (millainen)	Paun fi-ru	Anisimov ru-fi	Kaikki yhteensä
Riviotsikot			
ei muutoksia		8	8
järjestyksen muutos	1	17	18
korvaus	64	107	171
lisäys	34	37	71
poisto	9	51	60
Kaikki yhteensä	108	220	328

Vuoden 2019 lehdistötilaisuus on kaikista tilaisuuksista lyhin. Muutoksia ei kuitenkaan ole tulkeilla yhteensä vähiten, vaan niitä on yksi enemmän kuin vuonna 2016 ja joista Anisimovilla on kaksi kolmasosaa. Paunilla on vuoden 2019 tilaisuudessa vähiten puheenvuoroja muihin tilaisuuksiin verrattuna. Anisimovilla (T3:fi) on muutoksia yhteensä 220, ja niitä on enemmän kuin Beljajevilla oli edellisissä tiedotustilaisuuksissa.

Tässä tiedotustilaisuudessa Paunilla ei ole yhtään ei muutoksia -kohtia, kun taas Anisimovilla niitä on 15. Mielenkiintoista on myös se, että molemmilla tulkeilla on melkein yhtä paljon lisäyksiä, Paunilla 34 ja Anisimovilla 36. Toisaalta edellisiin tiedotustilaisuuksiin verrattuna Paunilla on melko vähän lisäyksiä. Tulkkausvuorojen vähyys saattaa vaikuttaa tässä.

Kun tarkastellaan yksittäisiä muutoskategorioita, Venäjän tulkit tekevät enemmän poistoja, korvauksia ja järjestyksen muutoksia kuin Paun. Tulkkaustyylillisesti Anisimov ja Beljajev ovat lisäyksiä lukuun ottamatta melko lähellä toisiaan. Molemmat ovat tehneet poistoja vähintään 47 kappaletta. He myös tulkkaavat sanatarkemmin kuin Paun. Toisaalta korvaukset ovat heidän suurin muutoskategoriansa, samoin Paunin yhtä lehdistötilaisuutta lukuun ottamatta. Lisäyksiä Beljajevilla ja Anisimovilla on hyvin samansuuntainen määrä, ja Anisimovilla on niitä kolme Paunia enemmän vuoden 2019 tilaisuudessa, mutta jossa hänellä on toisaalta kolme kertaa enemmän puheenvuoroja kuin Paunilla.

Kun taas ei muutoksia -kategoria suljetaan pois, voidaan laskea, kuinka monta muutosta keskimäärin tulkilla on per tulkkausvuoro. Vuoden 2016 tilaisuudessa Paunilla oli noin 3,6 muutosta/tulkkausvuoro. Vastaava luku vuoden 2017 tilaisuudessa oli 2,8 ja vuoden 2019

tilaisuudessa 3,9 muutosta per tulkkausvuoro. Kokonaisuudessaan Paunilla on yhtä tulketta kohden 3,4 muutosta per tiedotustilaisuus.

Beljajevilla oli vuoden 2016 tilaisuudessa keskimäärin 1,6 muutosta ja vuonna 2017 muutoksia oli keskimäärin 2 per tulkkausvuoro. Tällöin Beljajevilla on kokonaisuudessaan keskimäärin 1,8 muutosta per tulke. Anisimovilla vastaava luku oli 2,4. Yksittäisessä tulkkausvuorossa Paunilla on enemmän muutoksia kuin kummallakaan Venäjän tulkeista.

Ainakin Paunin ja myös Beljajevin tulkkauksesta on mahdollista esittää päätelmä, että tulkeilla todellakin on oma tapansa tulkata: samanlaiset muutokset toistuvat lehdistötilaisuudesta toiseen. Mielenkiintoista olisi päästä vertailemaan, pysyykö tulkin tulkkaustapa samanlaisena myös tulkkaustilanteesta toiseen.

Seuraavaksi tutkin presidenttien alkupuheenvuorojen ja vastausten tulkkauksista. Tarkkailen, onko alkupuheenvuorojen ja vastausten muutoksissa eroavaisuuksia.

4.5 Alkupuheenvuorojen tulkkauksen vertailu vastausten tulkkaukseen

Presidenttien alkupuheenvuorot ovat hyvin ennakkoon valmisteltuja. Todennäköisesti myös tulkit saavat niistä ennakkomateriaalia. Vähimmillään tulkki saa tietoonsa tiedotustilaisuuden ohjelman, johon on merkitty tapaamisen aikataulu ja siihen osallistuvat henkilöt. Tulkki voi saada myös muita aineistoja, kuten asialistoja, puhe-elementtejä, ruokalistoja ja taustamuistioita. Tilaisuuksien valmisteluun tulkit eivät kuitenkaan osallistu. (Paun 2021.) Arvelinkin, että alkupuheenvuorojen tulkkeissa on vähemmän muutoksia kuin presidenttien vastauksissa. Seuraavaksi vertailen alkupuheenvuorojen tulkkeiden muutoksia vastausten tulkkeiden muutoksiin. Molempien tulkkien muutokset on laskettu yhteen.

Presidenttien alkupuheenvuorojen muutokset ovat yhteensä noin 36 prosenttia koko aineistosta. Näin ollen noin 60 prosenttia muutoksista on median puheenvuoroissa ja presidenttien vastauksissa. Loppu neljä prosenttia koostuu ei muutoksia -kategoriasta.

Esittelen seuraavaksi alkupuheenvuorojen muutosten prosenttimääriä. Tutkimuksessani olen ollut erityisen kiinnostunut tulkin ja presidentin välisestä vuorovaikutus- ja luottamussuhteesta. Jotta pääsen tutkimaan tarkemmin nimenomaan presidenttien puheenvuorojen tulkkeissa olevia

muutoksia, olen suodattanut median puheenvuorot kokonaan pois eli jäljellä ovat presidenttien alkupuheenvuorot (yhteensä 377) ja vastaukset median kysymyksiin (yhteensä 486), joita on verrattu niiden yhteismäärään presidenttien puheenvuoroissa (yhteensä 863). Näin vastaukset ovat keskenään vertailukelpoisia. Ei muutoksia -kategoria on laskettu mukaan. Tässä alla olevassa taulukossa 5 esitän vertailun prosentteina. Kunkin vuoden alkupuheenvuorojen muutosten määrää verrataan kunkin vuoden presidenttien puheenvuoroissa olevien muutosten kokonaismäärään.

Taulukko 5. Alkupuheenvuorojen muutokset presidenttien puheenvuoroissa

Vuosi	järjestyksen					
	ei muutoksia	ei tulkkausta	muutos	korvaus	lisäys	poisto
2016K	14 %	14 %	50 %	44 %	54 %	19 %
2017S	73 %	0 %	50 %	40 %	58 %	22 %
2019P	38 %	33 %	53 %	52 %	56 %	20 %

Ei muutoksia -kategorian prosenttimäärät vaihtelevat paljon. Vuoden 2017 tiedotustilaisuuden 73 %:n ei muutoksia -kohtien määrä indikoi, että tulkit ovat tulkanneet jossakin määrin sanatarkasti presidenttien alkupuheenvuorot. Vuoden 2017 tiedotustilaisuudessa oli presidenttien puheenvuoroissa 11 ei muutoksia -kohtaa, joista kahdeksan esiintyy alkupuheenvuoroissa ja kolme muussa tiedotustilaisuudessa. Toisaalta vuonna 2016 alkupuheenvuoroissa on kaksi ei muutoksia -kohtaa ja vastaavasti muussa aineistossa niitä on 14. Ei muutoksia -kohtien määrä on lopulta hyvin pieni, mikä tarkoittaa sitä, että niiden kautta sanatarkkuuden määrittäminen on hieman vaikeaa. Toisaalta tulkit ovat tehneet muutoksia alkupuheenvuoroihin ihan yhtä lailla kuin muihinkin puheenvuoroihin. Liitteessä 4 oleva kuva Pivot-taulukoista havainnollistaa näitä kokonaislukuja.

Ei tulkkausta -kategorian prosentit ovat melko vähäisiä. Tulkkaamatta jääneitä kohtia on ylipäänsä melko vähän koko aineistossa, yhteensä vain 18. Vuoden 2017 tiedotustilaisuudessa ei ole yhtään tulkkaamatonta kohtaa alkupuheenvuoroissa. Vuoden 2019 tilaisuuden alkupuheenvuoroihin niitä osuu kaksi, ja presidenttien puheenvuoroissa sinä vuonna niitä on yhteensä 11. Tulkkaamattomien kohtien vähäinen määrä kertoo siitä, ettei alkupuheenvuoroissa ole tullut esimerkiksi mitään yllättäviä nopeita käännteitä, joissa tulkki ei ehtisi tulkkaamaan.

Presidenttien puheenvuorojen järjestyksen muutoksista puolet tai enemmän on ollut alkupuheenvuoroissa. Se luultavasti kertoo siitä, että tulkilla on ollut vaikeuksia muistaa asioita siinä järjestyksessä, kun ne on mainittu tai hän mahdollisesti on vain muuten ottanut vapauksia

ilmaisussaan. Toisaalta vertailtavat luvut ovat keskenään hyvin pieniä, joten prosenttimäärä on sen vuoksi suuri. Esimerkiksi vuoden 2017 tilaisuuden alkupuheenvuoroissa oli neljä järjestyksen muutosta, jota verrattiin yhteensä kahdeksaan järjestyksen muutokseen. Toinen puolikas järjestyksen muutoksista on kuitenkin ollut vastauksissa.

Korvausten määrä alkupuheenvuoroissa on melko suuri, mutta se ylittää vastausten korvausten määrän vain vuonna 2019. Tässä vuoden 2019 tiedotustilaisuudessa oli 79 korvausta alkupuheenvuorossa ja kokonaisuudessaan korvauksia oli presidenttien puheenvuoroissa 151. Suuri korvausten määrä kertoo todennäköisesti, että alkupuheenvuoroissa on ollut elementtejä, joissa on ollut helppo korvata merkitys toisella ja käyttää omia vapauksia tulkatessa. Varsinkin jos tulkit ovat saaneet alkupuheenvuorosta etukäteismateriaalia. Alkupuheessa pieni merkityksen muutos ei ole ehkä niin merkittävä kuin presidenttien vastauksissa.

Kaikissa tiedotustilaisuuksissa lisäyksiä oli alkupuheenvuoroissa yli puolet, ja vastauksissa niitä oli vain 42–46 prosenttia. Lisäyksiä on todennäköisesti enemmän alkupuheenvuoroissa kuin vastauksissa siksi, että alkupuheenvuoroja voi muotoilla vapaammin. Toisaalta lisäysten vähäisempi määrä vastauksissa kertoo siitä, että tulkit ovat varovaisempia muodostaessaan presidenttien vastauksia medialle. Heidän kuuluukin pyrkiä siihen, etteivät he lisää ainakaan mitään omaa sisältöä tulkkaukseensa.

Viimeisenä taulukossa ovat poistot. Poistoja on alkupuheenvuoroissa merkittävästi vähemmän kuin vastauksissa. Tämä kuvastaa mitä luultavimmin sitä, että tulkit ovat vielä tiedotustilaisuuden alussa täynnä energiaa ja muistavat hyvin puhutun. Samoin presidentit luultavasti puhuvat alkupuheenvuorossaan järjestelmällisemmin ja valmiita lauseita, joiden tulkkaaminen on helpompaa. Tulkki on myös saattanut päästä tutustumaan tulkattavansa alkupuheenvuoroon jo etukäteen.

4.6 Analyysin yhteenveto

Kun useimmissa segmenteissä oli enemmän kuin yksi muutos, analysoitavaa aineistoa oli yhteensä 1021 taulukon riviä, josta 509 oli tulkin roolista kertovia muutoksia. Erottelin nämä kahdeksi eri muutosryhmäkseen ja hyödynsin niitä analyysissä eri tavoin. Tutkin muutoksia

metodiosuudessa esitetyillä kategorioilla. Ensin kertaan tulkin roolista kertovien muutosten analyysiä.

Poistoja oli yhteensä 117, joissa oli erilaisia alakategorioita. Osa poistoista (40 kpl) oli alkuperäistä puheenvuoroa lieventäviä ja osa (50 kpl) taas epäolennaista tietoa tai toistoa poistavia. Muita poistoja olivat alkuperäistä puheenvuoroa tiivistävät poistot (> 10 kpl) ja muut keskenään erilaiset poistot, esimerkiksi tulkki oli poistanut puhuttelun puheenvuorosta.

Lisäyksiä oli yhteensä 154. Lisäykset saattavat korostaa jotakin sanottua (noin 50 kpl) ja täsmentää tai selventää jotakin sanottua (noin puolet tulkin roolista kertovista lisäyksistä). Aineistossa oli myös alkuperäistä puhetta lieventäviä lisäyksiä ja sitä kohteliaammaksi tekeviä lisäyksiä.

Suurin kategoria oli korvaukset (199 kpl). Niistä noin 40 korostaa jotakin sanottua. Osa korvauksista (noin 20 kpl) lieventää alkuperäistä puhetta ja osa (45 kpl) selkeyttää tai täsmentää sitä. Lisäksi mukana on noin 15 korvausta, joiden kohdalla tulkki on tulkannut puheenvuoron alkuperäistä kohteliaammin tai ylätyylisemmin. Muita korvauksia ovat muun muassa alkuperäisen puheen korjaus sekä sen epämääräistäminen.

Järjestyksen muutokset olivat melko harvinaisia muutoksia. Niitä oli aineistossa yhdeksän, joista seitsemän selkeytti alkuperäistä puheenvuoroa.

Ei tulkkausta -kohtia oli yhteensä 30. Enimmäkseen (15) nämä ovat presidenttien esittämiä kiitoksia. Muita ei tulkkausta -kohtia olivat tilanteet, joissa median ja/tai toimittajan nimi jäi tulkkaamatta. Välillä tiedotustilaisuuksissa saattoi olla myös nopeita tilanteita, joissa tulkki ei syystä tai toisesta ehtinyt tulkkaamaan.

Ei muutoksia -rivejä oli aineistossa 36 eli hyvin pieni osa aineistosta. Tulkin roolista kertomattomia muutoksia aineistossa oli 476. Niistä 246 on sellaisia muutoksia, joissa on kyse puhtaista kielten välisistä eroista sanoa jokin asia. Loput noin 230 ovat muutoksia, joissa tulkki ei nouse esiin sanomastaan, vaan pysyy neutraalina ja näkymättömänä.

Jatkoin kaikkien muutosten tarkkailua: vertailin kielisuuntia keskenään eri vuosien tiedotustilaisuuksissa. Pääosin sekä suomi-venäjä tulkkauksessa että venäjä-suomi tulkkauksessa oli kaikkina vuosina eniten korvauksia paitsi vuonna 2017 suomi-venäjä

tulkkauksessa oli eniten lisäyksiä. Vähiten kummassakin kielisuunnassa oli ei muutoksia -kohtia ja järjestyksen muutoksia. Kaikissa tiedotustilaisuuksissa venäjä-suomi tulkkauksessa oli enemmän muutoksia kuin suomi-venäjä tulkkauksessa. Poistoja oli venäjä-suomi tulkkauksessa toiseksi eniten, kun suomi-venäjä tulkkauksessa niitä oli kolmanneksi eniten. Toisaalta tulee huomata, että suomi-venäjä tulkkauksessa oli vähemmän ei muutoksia -kohtia kuin venäjä-suomi tulkkauksessa. Ei muutoksia -kohtia ja järjestyksen muutoksia oli kuitenkin koko aineistoon nähden varsin vähän.

Tulkit olivat keskenään erilaisia, mutta jokaisella tulkilla vaikuttaa olevan oma tapansa tulkata, joka pysyy tiedotustilaisuudesta toiseen. Venäjän tulkeilla oli merkittävästi, jopa kaksi tai kolme kertaa enemmän puheenvuoroja kuin Suomen tulkilla. Tähän on luultavasti syynä se, että toimittajat kohdistivat enemmän kysymyksiä Putinille kuin Niinistölle, sillä olihan hän vieraana Suomessa.

Kun tarkastelin yksittäisten tulkkien toimintaa, huomasin, että Paunilla on yhdessä tulkkausvuorossa keskimäärin selvästi enemmän muutoksia kuin kummallakaan Venäjän tulkeista. Vaikka Venäjän tulkeilla oli enemmän puheenvuoroja ja enemmän muutoksia, niitä oli tulkkausvuoroa kohden vähemmän (1,8 tai 2,4) kuin Paunilla, jolla oli yhtä tulkkausvuoroa kohden 3,4 muutosta. Toisaalta pystyin havainnoimaan myös Beljajevin ja Anisimovin tulkkaustapoja ja vertailemaan niitä keskenään. Beljajevilla oli vuoden 2016 ja 2017 tilaisuuksissa enemmän puheenvuoroja kuin Anisimovilla, mutta Anisimovilla on enemmän muutoksia tulkkeissaan kuin Beljajevilla. Heidän tulkkaustapansa ovat kuitenkin hyvin yhteneväisiä, paitsi Beljajevilla on enemmän ei muutoksia -kohtia ja vähemmän järjestyksen muutoksia kuin Anisimovilla.

Presidenttien alkupuheenvuorojen muutoksia on noin 36 prosenttia koko aineistosta eli noin 60 prosenttia muutoksista on median puheenvuoroissa ja presidenttien vastauksissa. Vertasin kunkin vuoden alkupuheenvuorojen muutosten määrää kunkin vuoden presidenttien puheenvuoroissa olevien muutosten kokonaismäärään. Esimerkiksi järjestyksen muutoksista puolet tai enemmän on ollut alkupuheenvuoroissa. Poistoista noin 20 prosenttia oli alkupuheenvuoroissa. Tällöin myöhemmin tiedotustilaisuuksien aikana oli merkittävästi enemmän poistoja, mikä johtuu mahdollisesti tulkkien väsymisestä loppua kohden. Korvausten prosenttimäärät alkupuheenvuoroissa olivat melko suuria, mutta vastausten korvausten määrä

ylittyi vain vuonna 2019. Lisäyksiä taas oli alkupuheenvuoroissa enemmän kuin presidenttien vastauksissa. Korvausten ja lisäysten suuret määrät kertonevat siitä, että alkupuheenvuoroja on ollut helpompi tulkata vapaammin. Lisäysten vähäisempi määrä vastauksissa taas indikoi sitä, että tulkit pyrkivät olemaan varovaisia eivätkä halua lisätä mitään ylimääräistä presidenttien vastauksiin. Ei muutoksia -kohtien ja ei tulkkausta -muutosten prosenttimäärät alkupuheenvuoroissa vaihtelivat paljon.

5 PÄÄTELMÄT

Tarkastelin pro gradu -tutkielmassani diplomaattitulkin roolia vuorovaikutustilanteessa tavoitteenani tuottaa lisätietoa asiasta. Vaikka diplomaattitulkin status ei ole enää kuninkaasta seuraava, hän kuitenkin on hyvin perillä tulkattavansa ajamasta politiikasta ja tavasta puhua. Tulkin tehtävä on ennen kaikkea tukea presidenttiä mahdollisimman hyvin hänen tehtävässään. Erityisesti tulkki mahdollistaa presidenttien ajatusten vaihdon sujuvalla kielellä, jolloin hänen tulkattavansa voi puhua äidinkieltään ja keskittyä sanoman sisältöön ilman vieraan kielen tuottamista. Tämä säästää puhujan resursseja. (Paun 2021.)

Presidentin tulkkina toimiminen on kuitenkin edelleen aivan erityinen luottamustehtävä, jossa vaaditaan hienovaraisuutta ja oveluutta. Heihin liitettävät uskomukset näkymättömyydestä ja konemaisuudesta eivät kuitenkaan kuvaa kovin hyvin diplomaattitulkin todellista toimintaa tilanteessa. Mediassakin käytetyt lausahdukset puhujan pelastaneesta tulkista kielivät, että tulkin merkitys on suurempi kuin pelkän viestinvälittäjän. Parhaimmillaan tulkki toimiikin virheiden korjaajana, faktojen tarkistajana ja uskottuna varsinkin kokemattomille poliitikoille (Graham 2017).

Tässä luvussa vastaan ensin tutkimuskysymykseeni ja tarkastelen tutkimuksessa saatuja tuloksia. Tämän jälkeen arvioin tutkimustani ja tulosten luotettavuutta. Lopuksi esitän jatkotutkimusehdotuksia.

5.1 Tutkimuskysymykseen vastaaminen

Tutkimuskysymykseni oli: mitä verbaalisen tason muutokset kertovat diplomaattitulkin roolista vuorovaikutustilanteessa? Tutkimuksen tuloksista voidaan päätellä, että diplomaattitulkit vaikuttavat keskeisesti vuorovaikutustilanteeseen.

Kuten esimerkiksi Wadensjö (1998) ja Xin (2018) ovat todenneet, tulkit selvästi vaikuttavat vuorovaikutukseen esimerkiksi saamalla puhujan kuulostamaan esimerkiksi kohteliaammalta tai tämän puheen koherentimmalta. Kun tulkki esimerkiksi korostaa jotakin asiaa, hän voi tehdä alkuperäisestä puheenvuorosta esimerkiksi jämäkämpää tai kohteliaampaa ja toisaalta vähentää joidenkin asioiden painotusta. Tulkki voi myös täsmentää alkuperäisen puhujan puhetta ja tehdä

siitä ymmärrettävämpää. Tulkki voi myös karsia osan puheenvuorosta esimerkiksi poistamalla toistoa tai epäolennaisia osia. Tällöin hän minimoii käyttämänsä ajan ja jättää tilaa puhujalle. Samoin esimerkiksi pelkkää sanaa *kiitos* ei välttämättä tulkata. Tulkki luottaa siihen, että puhujat ymmärtävät tällöin toisiaan eikä halua mahdollisesti ärsyttää toista osapuolta tulkkaamalla niin sanotusti turhia kohtia. Joskus *kiitos* voi olla myös jo valmiiksi kohdekielellä, jolloin sen tulkkaaminen ei ole tarpeellista (Paun 2021). Tulkki vaikuttaa tulkkeellaan vuorovaikutukseen keskeisesti pienilläkin muutoksilla. Aiempi tutkimus ohjaa ajattelua kohti tulkin itsenäistä osallistujaroolia keskustelussa, ja oman tutkimukseni tulos antaa samanlaisia viitteitä.

Välillä diplomaattitulkki nousee vuorovaikutuksesta esiin enemmän ja välillä vähemmän. Esimerkiksi aineistossani oli kohta, jossa presidentti Niinistö kutsui presidentti Putinia *Vladimiriksi*, mutta tulkki piti huolta, että keskustelussa säilytetään neutraalimpi rekisteri luultavasti kohteliaisuussyistä, jolloin hän tulkki Niinistön käyttämän Vladimirin *Venäjän federaation presidentiksi*. Samoin tulkki kutsui Krimin valtaamista *Krimin liittämiseksi Venäjään*. Näin tulkki esti mahdollisen mediakohun syntymisen, mutta hän tuli itse näkyväksi vuorovaikutustilanteessa. Tulkki selvästi ohjaili vuorovaikutustilannetta. Toisaalta välillä tulkkeessa esiintyvät muutokset ovat hyvin pieniä tai tulkit tulkkaavat välillä hyvinkin sananmukaisesti ilman, että tulkkeessa on havaittavissa minkäänlaisia muutoksia. Tällöin tulkki on erittäin näkymätön. Tällaisia muutoksettomia tulkkeita oli kuitenkin aineistossa hyvin vähän, eikä tulkkia voi tällöin pitää vain tulkattavansa puhetta toistavana äänitorvena. Toisaalta aineistosta käy ilmi, että diplomaattitulkitkin tekevät joskus virheitä, mikä myös vie kauemmaksi ajatuksesta, että tulkki olisi jonkinlainen puhetta suoraan välittävä kone tai kanava.

Mielenkiintoista oli huomata, että tulkit olivat keskenään erilaisia, mutta tulkin tapa tulkata vaikuttaisi pysyvän samana tulkkaustilanteesta toiseen. Erityisesti tulkki T1:ru (Paun) teki paljon lisäyksiä ja korvauksia, yleensä selkeyttäen alkuperäistä puhetta. Tulkit T2:fi (Beljajev) ja T3:fi (Anisimov) taas tekivät paljon korvauksia ja poistoja. Toisaalta venäjä-suomi tulkeilla oli enemmän ei muutoksia -kohtia kuin suomi-venäjä tulkilla, mikä kieli heidän olevan tulkkauksessaan mahdollisesti vielä varovaisempia kuin suomesta venäjään tulkannut tulkki. Toisaalta tulkilla T1:ru oli ylipäänsä enemmän muutoksia per segmentti, mikä kertoo hänen olevan vuorovaikutuksessa näkyvämpi kuin Venäjän tulkit ja toisaalta hänen kyvystään soveltaa kieltä.

5.2 Oman tutkimuksen arviointi

Tutkimus on suppea, ja tärkeää onkin huomioida se, että tiettyjen sanavalintojen käyttäminen ei ole välttämättä tietoista. Tutkijana en pääse tulkkien pään sisään enkä voi varmistaa, mitä he kulloisillakin sananvalinnoillaan ovat tarkoittaneet tai miksi he ovat tehneet jonkin tietyn ratkaisun. Paunia (2021) haastatteleamalla selvitin, että esimerkiksi median ja toimittajan nimen tulkkaaminen on voinut jäädä pois siksi, että tulkki ei ole pitänyt sitä olennaisena.

Käyttämäni metodi toimi tutkimuksessa lähtökohtaisesti hyvin, sillä sain sillä selvitettyä vastauksen tutkimuskysymykseeni. Taulukon käsittelyyn meni kuitenkin paljon aikaa ja se oli yksitoikkoista ja työlästä. Toisaalta joka puheenvuoro tulee käytyä tarkasti läpi. Taulukon yhdenmukaistus oli hieman hankalaa, kun välillä tuli mieleen uusia hyödynnettäviä ideoita, jonka jälkeen jouduin käymään kaikki taulukot uudelleen läpi. Litteroinnissa mitä luultavimmin litterointiohjelmasta olisi hyötyä. Fokus on syytä pitää mielessä muutoksia etsiessä, jotta muutosten määrä ei kasva aivan valtavaksi.

Tulosten luotettavuuteen vaikuttaa muutosten häilyvyys. Esimerkiksi korvauksen ja poiston ero on välillä hyvin pieni. Samoin sen arviointi, kertooko muutos tulkin roolista jotakin, oli välillä vaikeaa. Kun muutokset ovat vain pieniä sävyeroja, rajanveto voi olla hankalaa. Muutosten selityksetkään eivät ole kovin yksioikoisia eivätkä täysin yhdenmukaistettavissa, mikä vaikeuttaa johtopäätösten vetämistä.

Presidenttien lehdistötilaisuudet on suunniteltu ennalta hyvin, ja tulkit saavat niistä tavallisesti ennakkomateriaalia (Paun 2021). Tulkit ovat presidenttien omia tulkkeja, jotka ovat perillä valtion ja vierailevan valtion edustajan ajamasta politiikasta, eikä ulkopuolisia oteta. Toisaalta aineistossa näkyy myös diplomaattitulkkauksen kankeus: nopeaan ja yllättävään sananvaihtoon tulkit eivät aina ehdi tai pyri mukaan. Esimerkiksi aineistosta huomasin, että vitsin tulkkaus saattoi tulla viiveellä tai jos tilaisuuden puheenjohtaja sanoi toimittajan nimen väärin, sen korjaamisen sananvaihtoon tulkit eivät osallistuneet.

Samoin se tulee huomata, että esimerkiksi presidenttien tapauksessa lehdistötilaisuudet ovat vain pieni osa valtiovierailua. Tulkkien ja presidenttien kanssakäyminen tapahtuu suurelta osin pois julkisuudesta. Näin ollen vain pieni osa diplomaattitulkkien toiminnasta on arvioitavissa lehdistötilaisuuksien kautta.

5.3 Jatkotutkimusmahdollisuuksia

Tutkielma jättää tilaa lisätutkimukselle. Esimerkiksi puheenvuorojen pituutta voisi tarkkailla siitä näkökulmasta, onko tulkkeessa enemmän muutoksia, kun puheenvuoro on pitempi. Nopealla silmäilyllä näyttäisi siltä. Tällöin voisi myöhempää hyötyä varten miettiä, tulisiko puhujien esimerkiksi pyrkiä puhumaan lyhempiä pätkiä, jotta tulkkauksen tarkkuus säilyisi parempana.

Samoin tulkkeja haastatteleamalla voisi olla mahdollista saada selville tarkempia selityksiä, miksi jokin muutos on tapahtunut. Tällöin voidaan saada selville paremmin yksittäisen tulkin tekemät ratkaisut. Toisaalta sekin on huomioitava, että tulkkaustilanne voi olla hyvin intensiivinen kokemus, josta voi olla vaikea palauttaa mieleen jälkikäteen ainakaan kaikkia yksityiskohtia. Wadensjö muun muassa on tehnyt vastaavaa tutkimusta, jossa hän on kuunteluttanut tulkilla nauhan radiolähetyksestä, jossa tämä oli tulkannut Boris Jelciniä. Tulkki kommentoi tulkkausratkaisujaan tilanteessa. (Wadensjö 2000.) Mutta kuten edellä mainitsin, kaikki sananvalinnat eivät kuitenkaan välttämättä ole tietoisia, joten se vaikeuttaa niiden arviointia.

Myös kielten välistä vertailua voisi tehdä tarkemmin. Huomasin aineistosta esimerkiksi, että suomeen päin tulkatessa tavallisesti lievennetään ilmauksia ja venäjään päin niitä liioitellaan/korostetaan (esim. очень много → paljon; paljon → очень много). Näitä en kuitenkaan tähän tutkielmaan pystynyt mahduttamaan.

Median puheenvuorojen tulkkausta voisi myös tarkastella lähemmin. Vertailin tutkimuksessani presidenttien alkupuheenvuorojen tulkkausta heidän vastaustensa tulkkaukseen, mutta sivuutin tällöin median puheenvuorot. Niistä voisi tutkia, onko heidän puheenvuorojensa tulkkeissa enemmän muutoksia, kun puhuja ei ole välttämättä ennestään tuttu olettaen tietysti, että tulkki on tulkannut maansa presidenttiä aikaisemmin.

Verbaalisen tason ulkopuolisia ilmiöitä ei juuri tässä tutkielmassa tarkasteltu, mutta esimerkiksi puheenvuorojen säätelyä tarkastelemalla tulkin roolista voisi saada lisätietoa. Havaitsin aineistossa esimerkiksi tilanteita, joissa tulkki aikoo jo aloittaa tulkkauksen, mutta odottaakin puhujan saavan puheenvuoronsa valmiiksi. Tulkki saattaa myös välillä keskeyttää puhujan. Tulkki ohjailee näin keskustelua. Toisaalta aineistossa on nähtävissä myös molemminpuolista

vuoron antoa, joka kertoo myös puhujan huomioivan tulkin (mahdollisesti yhtenä keskustelun osallistujana) ja tekevän tämän puheenvuorolle tilaa.

Tutkielma onnistuu kuitenkin kattavasti erittelemään tulkkauksessa tapahtuvia muutoksia ja avaamaan mahdollisia syitä niille. Tutkimus valottaa diplomaattitulkin roolia vuorovaikutuksessa ja nostaa valokeilaan tulkkien yhteiskunnallisen aseman.

LÄHTEET

Aineistolähteet

Kremlin.ru 2019. Sovmestnaâ press-konferenciâ s Prezidentom Finlândii Sauli Niinistö. *Venäjän presidentin* verkkosivut. <http://www.kremlin.ru/events/president/news/61349>. (20.8.2021)

Paun 2021. Maarit Paunin sähköpostihaastattelu 2021. Haastattelijana K. Lehtola.

Presidentti Niinistön ja presidentti Putinin lehdistötilaisuus 1.7.2016. *YouTube*-videopalvelu. <https://www.youtube.com/watch?v=IG1Do2zYkrg>. (20.8.2021)

Presidentti Niinistön ja presidentti Putinin lehdistötilaisuus 27.7.2017. *Suomen tasavallan presidentin* verkkosivut. <https://presidentti.videosync.fi/2017-7-27-russia/>. (20.8.2021)

Presidentti Niinistön ja presidentti Putinin lehdistötilaisuus 21.8.2019. *Tasavallan presidentin* verkkosivut. <https://www.presidentti.fi/uutinen/venajan-presidentti-tyovierailulla-suomessa/>. (20.8.2021)

Tulkkaukset valtiovierailussa 2016. Korpusaineisto. Koonnut M. Leisiö. mustikka.uta.fi/texthammer (rekisteröinti)

Tulkkaukset valtiovierailussa 2017. Korpusaineisto. Koonnut A. Haikka. mustikka.uta.fi/texthammer (rekisteröinti)

Tulkkaukset valtiovierailussa 2019. Korpusaineisto. Koonnut K. Lehtola

Kirjallisuuslähteet

Ahonen, Anneli 2015. Tulkki pelastaa, kun Niinistön tai Putinin kieli ontuu. *Helsingin Sanomat* 18.6.2015. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000002832766.html>. (20.8.2021)

Anderson, R. Bruce W. 2002 [1976]. Perspectives on the Role of Interpreter. Teoksessa Pöchhacker Franz & Shlesinger Miriam (toim.), *The Interpreting Studies Reader*. London: Routledge, 208–217.

- Angelelli, Claudia 2004. *Revisiting the Interpreter's Role: A Study of Conference, Court, and Medical Interpreters in Canada, Mexico, and the United States*. Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 82–85.
- Baigorri-Jalón, Jesús, Mikkelsen, Holly & Olsen, Barry Slaughter 2014. *From Paris to Nuremberg: The Birth of Conference Interpreting*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 211.
- Baigorri-Jalón, Jesús 2015. The history of the interpreting profession. Teoksessa Mikkelsen, Holly & Renée, Jourdenais (toim.), *The Routledge Handbook of Interpreting*. London: Routledge.
- Bandia, Paul 2009. African tradition. Teoksessa Baker Mona & Gabriela Saldanha (toim.), *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. 2. painos. London: Routledge, 313–320.
- Barik, Henri 1971. A Description of Various Types of Omissions, Additions and Errors of Translation Encountered in Simultaneous Interpretation. *Meta (Montréal)* 16:4, 199–210.
- Barik, Henri 2002 [1975]. Simultaneous Interpretation. Qualitative and linguistic data. Teoksessa Pöschhacker Franz & Miriam Shlesinger. *The Interpreting Studies Reader*. London: Routledge, 79–91.
- Bowen, Margareta 2012. Interpreters and the making of history. Teoksessa Delisle Jean & Woodsworth Judith (toim.), *Translators through History*. Laajennettu painos. Amsterdam: John Benjamins, 247–282.
- Buri, Maria Rosaria 2015. Interpreting in diplomatic settings. *aiic.org*.
https://aiic.org/document/963/AIICWebzine_2015_Issue67_9_BURI_Interpreting_in_diplomatic_settings_EN.pdf. (20.8.2021)
- Donovan, Clare 2011. Ethics in the Teaching of Conference Interpreting. *The Interpreter and Translator Trainer* 5:1, 109–128. <https://doi.org/10.1080/13556509.2011.10798814>. (20.8.2021)

- de Fresnes, Tulikukka 2016. Putin ja Niinistö Kultarannassa – Yle seurasi presidentin Suomen vierailua hetki hetkeltä. *Yle uutiset* 1.7.2016. <https://yle.fi/uutiset/3-8997500>. (20.8.2021)
- DW na ruskkom 2020. Merkel govorit po-russki, Putin po-nemecki: počemu oni ne vseгда nahodili obšij âzyk. *YouTube*-videopalvelu. <https://youtu.be/pEvRTsLx1yc> (20.8.2021)
- Euroopan unioni 2020. EU:n kielet. https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-languages_fi. (20.8.2021)
- Gagnon, Chantal 2010. Political translation. Teoksessa Gambier Yves & Doorslaer Luc van (toim.), *Handbook of Translation Studies Online*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 252–256.
- Graham, David A. 2017. The Strange, High-Pressure Work of Presidential Interpreters. *The Atlantic*. <https://www.theatlantic.com/international/archive/2017/07/trump-interpreters/532968/>. (20.8.2021)
- Haikka, Anni 2018. *Niinistöä venäjäksi ja Putinia suomeksi. Mitä poliittiselle retoriikalle tapahtuu tulkkauksessa?* Tampereen yliopisto, pro gradu -tutkielma. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201812072951>.
- Halonen, Antti 2016. Putin puhui 1500 kilometristä – tällaisia joukkoja Venäjällä todellisuudessa on Suomen rajojen lähellä. *Iltasanomat*. <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000001212240.html> (20.8.2021)
- Hietanen, Kaarina 2008. Tulkkausviestintä ammattina. Teoksessa Oittinen Riitta ja Mäkinen Pirjo (toim.), *Alussa oli käännös*. Tampere: Tampere University Press, 286–290.
- Inghilleri, Moira 2003. Habitus, Field and Discourse: Interpreting as a Socially Situated Activity. *Target: International Journal of Translation Studies* 15:2, 243–268.
- Isolahti, Nina 2014. *Tulkkauksen tarkkuus rikosoikeudenkäynnissä – saavuttamaton ihanne*. Tampereen yliopisto, väitöskirja. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-9329-4>.
- Kopczyński, Andrzej 1994. Quality in conference interpreting: Some pragmatic problems. Teoksessa Snell-Hornby Mary, Pöchhacker Franz & Kaindl Klaus (toim.), *Translation Studies an Interdiscipline*. Amsterdam: J. Benjamins, 189–198.

- Kremlin.ru 2001. Vystuplenie v bundestage FRG. Kremlin verkkosivuilla 25.9.2001. Berlin.
<http://www.kremlin.ru/events/president/transcripts/21340>. (20.8.2021)
- Leisiö, Miila 2017. *Analiz ustnogo diplomatičeskogo perevoda - Na materiale press-konferencii prezidentov Finlândii i Rossijskoj Federacii 1.7.2016*. Tampereen yliopisto, kandidaatintutkielma.
- Microsoft 2021a. Filter data in a range or table. *Microsoftin tuki*.
<https://support.microsoft.com/en-us/office/filter-data-in-a-range-or-table-01832226-31b5-4568-8806-38c37dcc180e>. (20.8.2021)
- Microsoft 2021b. Create a PivotTable to analyze worksheet data. *Microsoftin tuki*.
<https://support.microsoft.com/en-us/office/create-a-pivottable-to-analyze-worksheet-data-a9a84538-bfe9-40a9-a8e9-f99134456576>. (20.8.2021)
- Mohammed, Farah 2019. Who Was La Malinche? *JSTOR Daily* 1.3.2019.
<https://daily.jstor.org/who-was-la-malinche/>. (20.8.2021)
- Ortamo, Simo 2016. Putin Kultarannassa: Suostumme Niinistön ehdotukseen pimeiden lentojen lopettamisesta Itämerellä. *Yle uutiset* 1.7.2016. <https://yle.fi/uutiset/3-8999048>. (20.8.2021)
- Ortamo, Simo 2017. Putin ei onnitellut Suomea tiedotustilaisuudessa – Yle seurasi vierailua. *Yle uutiset* 27.7.2017. <https://yle.fi/uutiset/3-9744311>. (20.8.2021)
- Ortamo, Simo & Porttila, Riikka & Heima, Timo-Pekka 2019. Putin: Arkangelin ydinonnettomuus johtui uusien aseiden kokeilusta eikä uhkaa Suomea – Yle seurasi Putinin vierailua Helsingissä. *Yle uutiset* 21.8.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10930279>. (20.8.2021)
- Paananen, Arja 2016. Näkymätön nainen – hän on Sauli Niinistön ääni venäjäksi. *Iltalehti* 19.3.2016. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000001141580.html>. (20.8.2021)
- Palažčenko, Pavel 2020. Professia i vremâ. Zapiski perevodčika-diplomata. Novaâ gazeta.
- Petrov, Jukka 1999. Tornin, Kremlin ja Linnan tulkkina. Petroskoi: Verso.
- Phillips, H. 1960. Problems of Translation and Meaning in Field Work. *Human Organization* 18:4, 184–192.
- Pöchhacker, Franz 2004. *Introducing interpreting studies*. London/New York: Routledge.
- Pöchhacker, Franz 2010a. Media Interpreting. Teoksessa Gambier Yves & Doorslaer Luc van (toim.), *Handbook of Translation Studies Online*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 224–226.

- Pöchhacker, Franz & Zwischenberger, Cornelia 2010b. *Survey on Quality and Role: Conference interpreters' expectations and self-perceptions*.
<https://api.semanticscholar.org/CorpusID:54822652>.
- Pöllabauer, Sonja 2015. Interpreting in Asylum Proceedings. Teoksessa Mikkelsen, Holly & Renée, Jourdenais (toim.), *The Routledge Handbook of Interpreting*. London: Routledge.
- Rossiâ 24, 2004. Interv'û mesâca! Pervodčiki Putina podelilis' sekretami // Moskva. Kreml'. Putin. *YouTube-videopalvelu*. <https://youtu.be/OC1kyleSKLk>. (20.8.2021)
- Roy, Cynthia B. 2002 [1993]. The Problem with Definitions, Descriptions, and the Role Metaphors of Interpreter. Teoksessa Pöchhacker, Franz & Miriam Shlesinger (toim.), *The Interpreting Studies Reader*. London: Routledge, 345-353.
- Roy, Cynthia B. 2000. *Interpreting as a Discourse Process*. New York: Oxford University Press.
- Russell, Debra & Takeda, Kayoko 2015. Consecutive interpreting. Teoksessa Mikkelsen Holly & Renée Jourdenais (toim.), *The Routledge Handbook of Interpreting*. London: Routledge.
- Tasavallan presidentin kanslia 2017. Venäjän presidentti Punkaharjulla ja Savonlinnassa - presidentti Niinistö: Jatkuva dialogi on tarpeen. *Tasavallan presidentin verkkosivut* 28.7.2017. <https://www.presidentti.fi/uutinen/venajan-presidentti-punkaharjulla-ja-savonlinnassa-presidentti-niinisto-jatkuva-dialogi-on-tarpeen/>. (20.8.2021)
- Tasavallan presidentin kanslia 2019. Venäjän presidentti Vladimir Putin vieraili Suomessa. *Tasavallan presidentin verkkosivut* 21.8.2019.
<https://www.presidentti.fi/uutinen/venajan-presidentti-tyovierailulla-suomessa/>. (20.8.2021)
- Thiéry, Christopher 2015. Diplomatic Interpreting. Teoksessa Pöchhacker Franz, Nadja Grbić, Peter Mead & Robin Setton (toim.), *Routledge Encyclopedia of Interpreting Studies*. London: Routledge, 107–108.
- Torikai, Kumiko 2009. *Voices of the Invisible Presence Diplomatic Interpreters in Post-World War II Japan*. Volume 83. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2–3; 147–151; 180.
- Uljas, Riikka 2012. *Näkökulmia näkymättömyyteen. Euroopan komission Euroopan parlamentin suomalaistulkkiin suhtautuminen näkymättömyyden normiin*. Tampereen yliopisto, pro gradu -tutkielma. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-22250>.
- Wadensjö, Cecilia 1998. *Interpreting as Interaction*. London: Longman.
- Wadensjö, Cecilia 2000. Co-constructing Yeltsin – Explorations of an Interpreter-Mediated Political Interview. Teoksessa Olohan, Maeve (toim.), *Intercultural Faultlines: research models in translation studies 1: textual and cognitive aspects*. Manchester: St Jerome, 233–250.

- Vald3on, Roberto A. 2013. Doña Marina/La Malinche. A historiographical approach to the interpreter/traitor. *Target* 25:2, 157. John Benjamins Publishing Company.
- Vehmas-Lehto, Inkeri 1999. *Kopiointia vai kommunikointia?: johdatus k3änn3steoriaan*. Helsinki: Finn Lectura, 99–103.
- Xin, Li 2018. Mediation through Modality Shifts in Chinese-English Government Press Conference Interpreting. *Babel (Frankfurt)* 64:2, 269–293.

LIITTEET

Liite 1: Lehdistötilaisuuksien kuvaukset

Vuoden 2016 lehdistötilaisuus

Vuoden 2016 lehdistötilaisuudessa presidentit kertovat keskustelleensa lähinnä kansainvälisistä puheenaiheista. Niinistön mukaan eletään kierteessä, josta ulospääseminen on vaikeaa. Tällöin Krimin liittämisestä Venäjään oli kulunut verrattain vähän aikaa ja keskustelu Minskissä allekirjoitetun tulitaukosopimuksen pitämisestä Itä-Ukrainassa kävi edelleen kuumana. Sopimuksen täyttämisen on tarkoitus tapahtua kahdessa kokonaisuudessa, jonka osat ovat turvallisuuspaketti ja poliittinen paketti. Niinistön mukaan tilanne on se, että joko toinen paketti ei etene tai kumpikaan paketti ei etene ennen toista. Toinen keskeinen kansainvälinen puheenaihe on Itämeren turvallisuus. Baltian maissa pelätään Venäjää ja toisaalta Venäjä pitää Natoa uhkana. Tähän liittyen presidentit olivat keskustelleet Niinistön ehdotuksesta käyttää transpondereita ilmailuliikenteessä, joita ilman ei saisi lentää. Maiden kahdenkeskinä aiheina olivat Suomen ja Venäjän heikentyneet kauppasuhteet ja niiden kehittäminen sekä jätteiden käsittely, erityisesti Krasnyi Borin kaatopaikka, joka on riski myös muualla Itämeren alueella.

Putin kertoo alkusanoissaan Suomen olevan Venäjän prioriteettikumppani ja maiden suhteiden rakentuvan ystävyuden ja hyvän naapuruuden pohjalle. Hän muistuttaa myös Venäjän edesauttaneen Suomen itsenäistymistä, jonka satavuotisjuhlaa vietetään seuraavana vuonna. Pietarissa pidettiin talousfoorumi, johon osallistui suomalaisia, jotka ovat kiinnostuneita taloudellisesta yhteistyöstä. Suomalaiset yritykset aloittavat tuotannon Venäjällä, jolloin pystytään kiertämään rajoitukset. Kahdenvälisessä yhteistyössä jatketaan suuria hankkeita, kuten ydinvoimalan rakennus Suomessa, johon osallistuu venäläinen Rosatom. Samoin Fortum on tehnyt mittavat investoinnit Venäjälle ja uudistanut Venäjän lämpövoimalaitoksia. Myös Venäjän ja Suomen yhteistyö laivanrakennuksessa ja nestemäistä kaasua polttoaineenaan hyödyntävä jäänmurtaja oli keskustelunaiheena. Putin on ehdottanut kehittää luottamustoimenpiteitä, jotka auttaisivat parantamaan Itämeren turvallisuutta. Naton koneet lentävät kuitenkin hänen mukaansa yli kaksi kertaa useammin Itämeren alueella kuin

venäläiset. Putinin mukaan Venäjä kuitenkin pitää Niinistön ehdotusta hyvänä ja hän pitää huolta, että asia laitetaan Venäjän ja Naton välisen kokouksen agendalle.

Ensimmäisellä kysymyksellä lehdistö tiedustelee Putinilta, mitä ehdotuksia presidenteillä olisi maidenvälisen kaupan elvyttämiseksi tilanteessa, jossa Euroopan unioni kiristää Venäjälle asettamia pakotteita, vai tulisiko odottaa kansainvälisen ilmapiirin paranemista Venäjän ja Euroopan unionin välillä. Niinistöltä kysytään, tajuavatko eurooppalaiset kumppanit, että pidentämällä pakotteita he voivat menettää Venäjän markkinat kokonaan. Putinin mukaan perusteellisia muutoksia Suomen ja Venäjän välisissä suhteissa tapahtuu vain, jos Venäjän suhteet Euroopan unionin kanssa muuttuvat radikaalisti. Putinin mukaan kauppa ei ole vähentynyt aivan niin paljon kuin toimittaja väitti. Kuitenkin kaupankäyntiä on mahdollista jatkaa sääntöjä rikkomatta: Putin esimerkiksi kertoo suomalaisten yritysten tuotteiden valmistuksen siirtämisestä Venäjälle, mitä Valio jo tekeekin. Putinin mukaan sijoitustoiminta on ratkaisun avain. Hän vitsailee myös, että Lontoosta voi myös kysyä neuvoa markkinoiden pyörittämiseen. Niinistö tokaisee, että ilman sitäkin varmaan pärjätään. Niinistö korostaa vastauksessaan kansainvälisten suhdanteiden vaikutusta kaupankäyntiin. Myös öljyn hinta on laskenut ja ruplan kurssi heikentynyt. Sanktiot ovat osaltaan vaikuttaneet kauppaan ja Niinistö haluaa korostaa, että Suomi ei vain lainkuuliaisuuttaan tai tottelevaisuuttaan noudata Euroopan unionissa tehtyjä ratkaisuja, vaan se on ollut tekemässä niitä. Niinistön mukaan Minskin sopimus olisi tärkeä myös taloudessa ja kaupassa.

Seuraavaksi tiedustellaan Venäjän pyrkimyksistä lisätä läsnäoloaan Itämerellä Ukrainan kriisin myötä kiristyneessä ilmapiirissä. Putinin mukaan Venäjä ei ole provosoinut vallankaappausta Ukrainassa, ja Venäjän ja Krimin jälleenyhdistyminen on tapahtunut rauhallisesti ja verettömästi kansainvälisen oikeuden puitteissa. Putinin mukaan vallankaappauksen kannattajissa on ollut samoja tahoja, jotka nyt lisäävät jännitettä muualla maailmassa, kuten Itämerellä. Putinin mukaan Naton sotilaallinen infrastruktuuri lähestyy Venäjän rajoja. Hän mainitsee Naton perustaneen Romaniaan ohjusten tutka-aseman ja vastaohjusten aseman. Näiden ohjusten laukaisualustoja käytetään pääasiassa keskikantomatkan ohjusten laukaisuun. Ohjuksia voi kuitenkin vaihtaa hyvin nopeasti vaihtamalla pelkän tietokoneohjelman. Samanlainen ohjuksen torjuntajärjestelmä aiotaan asentaa Puolaan, joka on jo Itämeren aluetta. Näin Naton lisää joukkoja Baltiaan, minkä Venäjä kokee uhkana. Putin kertoo, että Venäjä torjuu tällaisia uhkia reagoimalla vastaavalla tavalla. Putin vertaa, että kun Venäjän joukot

liikkuvat omalla alueellaan, sitä pidetään uhkaavana toimintana, mutta jos Naton joukot harjoittelevat lähellä Venäjän rajoja, sitä ei pidetä uhkaavana. Putin muistuttaa, että Venäjän joukot pidetään 1 500 kilometrin etäisyydellä Suomen ja Venäjän vastaisesta rajasta. Naton toimintaan Venäjä kuitenkin haluaa vastata. Niinistön ehdotuksen mukaisesti Venäjä aikoo keskustella asiasta Naton kanssa neuvoston kokouksessa Brysselissä.

Seuraava kysymys koskee Venäjän doping-tapauksia, joita myös Venäjä tutkii. Monilta venäläisiltä urheilijoilta on kielletty osallistuminen kansainvälisiin kilpailuihin doping-epäilyn takia. Toimittaja kysyy, onko venäläisiä, ainakin rehellisiä, urheilijoita mahdollista suojella jollakin toimenpiteellä. Putin kiittää maailman antidopingtoimisto WADAA heidän antamistaan tiedoista. Niiden paikkansa pitävyys tutkitaan huolella. Tiedot eivät saa perustua ”sellaisten ihmisten lausuntoihin, jotka itse ovat rikkoneet lakia, itse ovat levittäneet erilaisia doping-aineita”. Putinin mukaan doping-aineiden käyttöä koskevaa lainsäädäntöä ollaan kiristämässä.

Viimeiseksi esitetään kaksi kysymystä. Ensin Putinille: miksi Venäjä käyttäytyy sillä tavoin, että se tuntuu ajavan Suomea liittymään Natoon? Suomessa keskustellaan Natoon liittymisestä vakavasti, kun aikaisemmin ei ole ollut halukkuutta keskustella asiasta. Olisiko Putinilla jokin konkreettinen ehdotus, miten Suomi ”saataisiin tuntemaan olonsa turvallisemmaksi”. Niinistöltä kysytään, mitä pitää sisällään Suomen ja Iso-Britannian ja Suomen ja Yhdysvaltojen suunniteltu puolustusyhteistyösopimus. Putin vastaa, ettei ymmärrä suomalaisten kokemaa turvattomuutta, kun Venäjän joukot ovat niin kaukana Suomen ja Venäjän rajalta eikä Venäjä ole tehnyt mitään, mikä voisi aiheuttaa huolta huolimatta Itämeren alueella nousseesta jännitteestä. Hänen mukaansa Venäjä kunnioittaa Suomen puolueetonta statusta. Mikäli Suomi kuitenkin liittyisi Natoon, se tarkoittaisi myös Naton joukkojen olevan Venäjän rajalla. Tällöin Venäjä ei pitäisi tällä hetkellä voimassa olevaa etäisyyttä yhteisestä rajasta. Joka tapauksessa Venäjä tulee Putinin mukaan kunnioittamaan Suomen valintaa taata oma turvallisuutensa. Hän kuitenkin lainaa suomalaisen ystävänsä lausuntoa ja sanoo, että todennäköisesti Nato taistelisi Venäjän kanssa mielellään viimeiseen suomalaiseen sotilaaseen ja kysyy, tarvitseeko Suomi sellaista. Tätä Venäjä ei halua, mutta päätös on Suomen. Niinistö kuvailee puolustusyhteistyön olevan ”teknisen toteuttamisen sopimista” eikä asiaan liity mitään dramatiikkaa. Lisäksi hän muistutuksena kuvailee Suomen puolustuksen neljä peruspilaria: maanpuolustustahdon, yhteistyön länteen, yhteistyön Venäjään ja kansainvälisten sopimusten ja säännösten tuottaman turvan.

Vuoden 2017 lehdistötilaisuus

Vuonna 2017 lehdistötilaisuudessa presidentit tuovat alkupuheenvuoroissaan esiin Suomen 100-vuotisjuhlan ja 25-vuotisen Suomen ja Venäjän välisen yhteistyön. Suomen ja Venäjän talous voi hieman paremmin ja maidenvälinen kauppavaihto ja molemminpuolisten sijoitusten määrä ovat kasvaneet. Venäjän ja Suomen energiayhteistyöstä mainitaan Pyhäjoelle rakennettava Hanhikivi 1 ja Fortumin ja Rosnanon tuulivoimahanke. Lisäksi matkailijoita on ollut enemmän kummassakin maassa. Edellisen vuoden tilaisuudessakin mainitun Krasnyi Borin jäteongelman yhteistyö on edennyt: sieltä on otettu näytteitä ja konkreettisten toimien aika alkaa olla käsillä. Myös yhteistyön tuloksena Kaliningradiin rakennettu jätevedenpuhdistamo on avattu. Presidentit olivat keskustelleet myös Itämeren turvallisuustilanteesta. Silloisella hetkellä Itämerellä oli käynnissä Aurora- ja Zapad-nimiset sotaharjoitukset. Kansainvälinen siviili-ilmailujärjestö ICAO, jossa on mukana Itämeren alueen valtiot Venäjä mukaan lukien ja Nato, on sopinut hyvistä käytännöistä ilmailuliikenteessä ja kehittää eteenpäin transponderien käyttöön liittyviä asioita. Presidentit olivat keskustelleet myös Suomen puheenjohtajakaudesta Arktisessa neuvostossa. Putin kannattaa Niinistön ajatuksia ympäristönsuojeluyhteistyöstä arktisella alueella, muun muassa ajatuksia mustan hiilen torjunnasta. Lisäksi presidentit olivat puhuneet myös Ukrainan tilanteesta, jossa ei ollut saavutettu aselepoa. Niinistö toivoo heillä olevan aikaa keskustella vielä Syyrian tilanteesta ja aseriisunnasta, mihin Putin vastaa, että Syyriassa olisi tärkeää saada aikaan sovinto ja sen jälkeen syyrialaisien keskustella tilanteestaan YK:n tukemana.

Vuoden 2017 tilaisuudessa ensimmäinen kysymys koskee Venäjän ja Kiinan yhteistä sotaharjoitusta Itämerellä: millaisen viestin Venäjä ja Kiina haluavat lähettää Itämeren valtioille tällä sotaharjoituksella ja miten Niinistö tulkitsee harjoitusta. Putinin mukaan kyse on Kiinan ja Venäjän välisestä yhteistyöstä, tällä kertaa vain sotilaallisella alalla. Maat ovat jo monia vuosia järjestäneet yhteisiä sotaharjoituksia ja sotilaallinen yhteistyö on Putinin sanojen mukaan ”eräs tärkeimmistä tekijöistä, joka takaa turvallisuutta ja vakautta koko maailmassa”. Putin mainitsee Venäjän kunnioittavan Itämeren alueen joidenkin valtioiden (kuten Suomen) neutraalia statusta ja olevan valmis yhteistyöhön puolueettomien maiden kanssa. Lisäksi hän kutsuu alueen valtioita katsomaan Pietariin Venäjän merivoimien paraattia. Niinistö tukee Putinin ajatuksia: Kiinan ja Venäjän yhteinen harjoitus ei ole ensimmäinen lajissaan ja sotilastaitoja tulee kehittää erilaisissa olosuhteissa. Hän kertoo Suomen myös osallistuvan

ruotsalaisten ja yhdysvaltalaisien kanssa Aurora-harjoitukseen Itämerellä ja vakuuttaa, ettei siinä ole tarkoitus kalistella aseita tai muodostaa blokkeja. Seuraavaksi presidenteiltä kysytään, onko maiden taloudellisissa suhteissa ilmennyt pieni kasvu alttiina taloudellisille ja poliittisille riskeille. Putin korostaa vastauksessaan pyrkimystä rajoittaa näitä riskejä ja reagointia eteen tuleviin ongelmiin. Niinistö kuvaa riskeiksi esimerkiksi ilmastonmuutoksen, joka lisää muuttoliikettä, ja senhetkisen sodankäynnin eri osissa maailmaa. Niinistö kertoo uskovansa näissä asioissa avoimeen globaaliin yhteistyöhön ja dialogiin.

Kolmatta kysymystä pohjustetaan ensin kertomalla silloin Yhdysvaltain kongressissa tapahtuneesta tutkinnasta, kun Venäjän epäiltiin sekaantuneen Yhdysvaltain presidentinvaaleihin. Oli mahdollista, että Venäjän vastaiset sanktiot kovenisivat. Kysymys kuului, ajatteleeko presidentti Putin joskus sitä, miten huonosti Yhdysvaltain ja Venäjän suhteet voivat ja katuuko hän sitä päivää, kun presidentti Donald Trump valittiin. Putin vastaa ensin kysymyksen toiseen osaan ja sanoo, ettei ole Venäjän asia valita Yhdysvaltain presidenttiä ja arvioida presidentti Trumpin toimintaa. Rikostutkinnasta hän sanoo, että hänen mielestään se vaikuttaa Venäjän-vastaiselta hysterialta ja sitä käytetään Yhdysvalloissa sisäpoliittisiin tarkoituksiin presidentti Trumpin ja hänen vastustajiensa välillä. Putinin mielestä on valitettavaa, minkälaisella tolalla Venäjän ja Yhdysvaltain väliset suhteet ovat. Hänen mukaansa maat pystyisivät yhdessä tehokkaammin ratkaisemaan monia kumpaakin maata huolestuttavia ongelmia, kuten terrorismi ja kansainvälinen rikollisuus, laitton maahanmuutto sekä ne toimisivat hyvin yhdessä kansainvälisten kriisien rauhoittamisessa, ympäristönsuojelussa ja kehittäisivät taloutta. Putin uskoo tämän tilanteen kuitenkin siirtyvän vielä menneisyyteen ja yhteistyön onnistuvan tulevaisuudessa. Niinistöltä kysytään, tulisiko hänen mielestään Venäjän vastaisia sanktioita lisätä vai kannattaako hän presidentti Trumpin ideaa siitä, että Venäjän kanssa tulisi kehittää yhteistyötä, kun näyttää siltä, että Suomi joutuu tasapainoilemaan maiden välissä. Niinistö vastaa Suomen rakentavan suhteita Venäjään ja Yhdysvaltoihin, mikä on hänen mielestään tarpeellista, että maat ymmärtäisivät toisiaan. Hän kokee dialogin Venäjän kanssa tarpeelliseksi, ja samaa mieltä olivat Nato-maat edellisen kesän Varsovan huippukokouksessa.

Viimeinen kysymys jatkaa Yhdysvaltain lakiesityksestä, joka koskee Venäjän vastaisten sanktioiden kiristämistä. Yhdysvallat haluaisi laajentaa lainsäädäntönsä toimivaltaa muiden valtioiden alueelle, mitä monet keskeiset Euroopan valtiot ovat kritisoineet. Presidenteiltä

kysytään, ovatko he keskustelleet tästä asiasta ja miten he suhtautuvat asiaan, sillä toimittajan mukaan kyseessä on monien maiden taloudellinen turvallisuus. Lisäksi presidentti Putinilta kysytään, että mikäli lakiesitys hyväksytään, vastaako Venäjä siihen jotenkin ja jos vastaa, miten ja ovatko Yhdysvallat ja Venäjä yhteydessä asiasta esimerkiksi puhelinkeskustelulla. Putin kertoo puhuneensa jo vuonna 2007 Münchenin turvallisuuskokouksessa Yhdysvaltain pyrkimyksestä tehdä lainsäädännöstään valtioiden rajat ylittävää. Putinin mukaan Yhdysvaltain tällainen lainsäädäntö rikkoo kansainvälistä suhteita ja kansainvälistä oikeutta. Hän sanoo Yhdysvaltojen yrittävän käyttää hyväkseen geopoliittisia etuja kilpailukykytunaan ja pyrkivän saavuttamaan lailla taloudellisia etuja muiden maiden kustannuksella. Lopullista lakiesitystä ei vielä ole, mutta Venäjää on provosoitu viime aikoina monin tavoin esimerkiksi karkottamalla diplomaatteja. Sanktiot ovat Putinin mukaan kansainvälisen oikeuden vastaisia ja rikkovat WTO:n sääntöjä, mutta Venäjä käyttäytyy pidättyväisesti. Jossakin vaiheessa Venäjä kuitenkin joutuu toimimaan, sillä maan ei tarvitse sietää loputtomasti huonoa käytöstä. Vastaus riippuu kuitenkin lopullisesta lakiesityksestä. Joka tapauksessa Putin on sitä mieltä, että jonkinlaista yhteisymmärrystä tulee saada aikaan lähitulevaisuudessa. Niinistö aloittaa vastauksensa siten, että kertoo olevansa eri mieltä sanktioiden asettamisen syistä. Hänen mukaansa sanktioita ollaan asettamassa niiden epäilyjen takia, että Venäjä sekaantui Yhdysvaltain vaaliprosessiin. Niinistö myös toteaa asian herättäneen vilkasta keskustelua Euroopassa ja sanktioilla olevan välittömiä vaikutuksia muuallakin kuin Venäjällä. Niinistö sanoo loppukaneettina yhtyvänsä Putinin toivomukseen siitä, että maailmassa olisi enemmän yhteisymmärrystä, sillä se olisi kaikkien etu.

Vuoden 2019 lehdistötilaisuus

Alkupuheenvuoroissaan presidentit kertovat keskustelleensa Suomen ja Venäjän välisistä suhteista, jotka voivat hyvin. Kaupankäynti ja turismi ovat kasvaneet. Muun muassa sähköinen viisumi mainitaan. Suomi ja Venäjä aikovat tehdä lisää jätehuoltoyhteistyötä, ja Suomeen on tulossa 30 Venäjän aluejohtajaa tutustumaan suomalaiseen jätteidenkäsittelyjärjestelmään. Niinistön mukaan Venäjä on sitoutunut torjumaan mustaa hiiltä, mistä oli puhe vuoden 2017 lehdistötilaisuudessa Suomen arktisen neuvoston puheenjohtajuuden yhteydessä. Venäjä on myös kiinnostunut osallistumaan täysimittaisesti Euroopan neuvoston työhön, mitä Suomi on tukenut. Krimin valtaamisen seurauksena Euroopan neuvoston yleiskokouksessa poistettiin

Venäjältä äänioikeus, minkä vuoksi taas Venäjä jätti maksamatta Euroopan neuvoston jäsenmaksun. Euroopan neuvoston ministerikokouksessa Helsingissä otettiin kantaa Venäjän asemasta neuvostossa, ja kokous oli yksimielinen siitä, että kaikkien jäsenmaiden tulee osallistua yhtäläisesti neuvoston ministerikomitean ja parlamentaarisen yleiskokouksen työhön ja rahoittaa neuvoston toimintaa. Lopullinen päätösvalta Venäjän asemasta on Euroopan neuvoston parlamentaarisella yleiskokouksella, joka voi palauttaa Venäjän äänioikeuden. Lisäksi Venäjän tulisi maksaa jäsenmaksunsa. Ukraina protestoi Venäjän takaisin ottamista jäämällä pois ministerikokouksesta.

Presidentit ovat keskustelleet myös Itämeren turvallisuustilanteesta, joka on puhututtanut Venäjän pidettyä ilmoittamatta Merikilpi 2019 -sotaharjoituksensa alueella. Presidentit ovat keskustelleet myös Ukrainasta, jossa Niinistö aikoo vieraillla muutaman viikon kuluttua. Hänen mukaansa maassa tehdään käytännön töitä rauhan edistämiseksi, joita hänkin aikoo edesauttaa. Putin kiittää Suomea ”pragmaattisesta suhtautumisesta” Nordstream 2 -hankkeessa. Lehdistötilaisuuden aikaan kaasuputken Suomen alueella sijaitseva osuus on jo valmistunut. Suomi ja Venäjä tekevät myös kulttuuriyhteistyötä ja koulutusyhteistyötä, esimerkiksi Lappeenrannan teknillinen yliopisto ja Pietarin kaivosalan yliopisto tekevät yhteistyötä kaivosalan opinnoissa. Venäjä myös haluaisi täysimittaiset suhteet Euroopan unionin kanssa ja toivoo unionin suhtautuvan rakentavasti asiaan.

Ensimmäinen kysymys koskee Moskovan tapahtumia ja Venäjän jäsenyyttä Euroopan neuvostossa. Moskovassa järjestettiin rauhallinen, joskin luvaton mielenilmaus sen vuoksi, ettei hallinto anna oppositioehdokkaiden osallistua Moskovan kaupunginvaltuuston vaaleihin. Toimittajan mukaan Moskovan mielenilmauksen hoito todistaa, ettei Venäjä kunnioita maan kansalaisten ihmisoikeuksia. Hän kysyy, miksi Venäjä ei noudata Euroopan neuvoston sääntöjä ja vetoaa, ettei ainakaan osa kansalaisista ole tyytyväinen nykyiseen kehitykseen. Lisäksi hän kysyy, missä asemassa Putin näkee itsensä vuonna 2025 ja mitä Niinistö ajattelee Moskovan tapahtumista. Putinin mukaan Venäjä kunnioittaa ihmisoikeuksia ja noudattaa kansalaistensa oikeuksia. Hänen mukaansa Moskovan tapahtumat ovat mittasuhteiltaan pienemmät kuin monissa Euroopan pääkaupungeissa tapahtuneet protestit. Euroopassa mielenilmaukset tapahtuvat ”poliittisten iskulauseiden alla” ja tuhansia mielenosoittajia ja oikeusviranomaisia loukkaantuu tai jopa kuolee. Putinin mukaan mielenilmaukset johtuvat kiristyneestä ilmapiiristä pormestarivaalien alla: vaalilautakunnat ovat estäneet joitakin ehdokkaita

osallistumasta vaaleihin, sillä he ovat rikkoneet lainsäädäntöä. Putinin mukaan ehdokkaiden on esimerkiksi esitettävä lista heitä kannattavista äänestäjistä ja vaalilautakunta on havainnut, että listoilla on jo aikoja sitten menehtyneiden henkilöiden nimiä. Putinin mukaan luvattomaan mielenosoitukseen reagoidaan samoin kuin oikeus- ja valvontaviranomaiset reagoivat muualla maailmassa. Venäjän voimassa olevaa lainsäädäntöä rikkovat joutuvat syytteeseen ja rangaistus on joko hallintolain tai rikoslain puitteissa. Vuodesta 2024 (alun perin 2025) on Putinin mukaan liian aikaista keskustella. Hän sanoo, että mikäli Venäjää ei haluta nähdä Euroopan neuvostossa, maa on valmis poistumaan sieltä. Hänen mielestään se ei ole hyvä keino rakentaa yhteistä Eurooppaa ja ne venäläiset, joista eurooppalaiset ovat huolestuneita, eivät voisi kääntyä ihmisoikeustuomioistuimen puoleen. Niinistön mukaan Suomessa on kansalaisyhteiskunnan ja hallinnon välillä toimiva keskusteluyhteys, ja siksi mahdollisesti Suomessa ei ole tällaisia monissa muissa maissa esiintyviä mielenosoituksia. Hänen mukaansa monet venäläiset kansalaisjärjestöt pitivät tärkeänä sitä, että Venäjä pysyy Euroopan neuvostossa.

Seuraava kysymys koskee maasta laukaistavat lyhyen ja keskipitkän matkan ohjukset kieltävää INF-sopimusta. Yhdysvallat on muutama päivä ennen lehdistötilaisuutta testannut keskipitkän matkan ohjusta. Siihen liittyen toimittaja kysyy, ovatko presidentit keskustelleet INF:stä. Lisäksi hän esittää kysymyksen Niinistölle: Suomi on Euroopan unionin puheenjohtajamaa vuonna 2019. Monille Euroopan maille INF-sopimus on keskeinen turvallisuuskysymys. Jos Yhdysvallat haluaa sijoittaa keskimatkan ohjuksia Eurooppaan, miten Euroopan unioni vastaa siihen? Niinistö vastaa, että hän käsittää Yhdysvaltojen sanoneen, ettei maa aio sijoittaa keskimatkan ohjuksia Eurooppaan. Hänen mukaansa kuitenkin se on ongelmallista erityisesti Euroopalle, ettei sopimus ole voimassa, ja olisi tärkeää, että uudet neuvottelut käynnistettäisiin ja niissä saataisiin aikaan myös tulosta. Putin kertoo Venäjän olevan pettynyt Yhdysvaltojen toimintaan – se on INF-normien vastaista ja turvallisuusuhka koko maailman mittapuulla. Hänen mukaansa Yhdysvallat teki ohjuskokeen aivan liian pian sopimuksesta vetäytymisen jälkeen, mikä antaa aihetta epäillä, että ohjuskoetta valmisteltiin jo kauan ennen kuin Yhdysvallat vetäytyi sopimuksesta. Hän ei ole kuullut, että Yhdysvallat olisi sanonut, ettei maa aio sijoittaa ohjuksia Eurooppaan. Hänen mukaansa Venäjä on luvannut niin Marseillessa tapaamisessa Ranskan presidentti Macronin kanssa, ja hän haluaa vielä tässä lehdistötilaisuudessa erikseen sanoa, että Venäjä ei tule sijoittamaan mitään ohjuksia Eurooppaan, ellei Yhdysvallat tee niin jossakin päin maailmaa. Putin kertoo, ettei Venäjä ole saanut vielä mitään vastareaktiota lausuntoon. Putinia huolestuttaa se, että Yhdysvaltain maasta

laukaisema ohjus oli modernisoitu meriohjus, joita vastaisuudessakin voidaan laukaista Romaniaan ja pian Puolaan sijoitetuilta laukaisualustoilta vain tietokoneohjelmaa muuttamalla. Putin ei usko, että amerikkalaiset tulevat kertomaan Euroopalle, minkälainen ohjelmisto ohjuksissa on. Venäjälle se tarkoittaa uusien uhkien syntyä, mihin maan tulee reagoida vastaavalla tavalla. Putin on samaa mieltä Niinistön kanssa, että uusille sopimusneuvotteluille on tarvetta, muuten Venäjä toistaa samat liikkeet kuin Yhdysvallat. Venäjä on valmis neuvottelemaan asekieltosopimuksesta sekä Yhdysvaltojen että Euroopan kanssa. Putin vakuuttaa lopuksi vielä, että Venäjän turvallisuus tulee olemaan taattu.

Seuraavan kysymyksen aiheena on ohjusräjähdykset Arkangelin alueella Severodvinskissä. Onnettomuudessa kuoli ja loukkaantui joitakin ihmisiä. Räjähdykset nosti alueen säteilytasoa, mikä on herättänyt huolta myös suomalaisissa, sillä Severodvinsk sijaitsee vain noin 400 kilometrin päässä Suomen rajalta. Toimittaja nostaa esiin sen, että suurvallat ovat vastuussa turvallisuudesta, ja kysyy, miten Putin takaa sen, etteivät vastaavat onnettomuustilanteet ole jatkossa vaaraksi suomalaisille. Hän kysyy vielä, tulisiko Suomen ja Venäjän parantaa tiedonkulkua myös siinä tapauksessa, kun ”onnettomuus tapahtuu suljetulla sotilasalueella ja siihen liittyy säteilyvaara”. Putin aloittaa vastauksensa toteamalla tapahtuneen olleen tragedia. Hänen mukaansa Venäjä ei halua salailia sitä, että uhrit olivat valmistelemassa uusia asejärjestelmiä. He tekivät tärkeää työtä isänmaansa hyväksi. Venäjä vastasi tällä amerikkalaisten tekemiin ohjuskokeisiin. Putinin mukaan venäläiset viranomaiset hoitavat jo tiedonkulkua ja kaikki on kunnossa. Naapurimaissakaan ei havaita säteilytason nousua, ja riippumattomat lähteet ovat todistaneet, ettei mitään jyrkkää säteilytason nousua ole ollut. Putinin on samaa mieltä siitä, että informaation vaihtoa kannattaa parantaa, kun on kyse turvallisuudesta, mutta sanoo, että sotilashankkeissa pääsy tietoihin on rajattu.

Seuraava kysymys liittyy Putinin alkusanoihin Nordstream 2 -hankkeen Suomen talousalueen osan valmistumisesta. Hanketta vastustetaan silti edelleen, ja toimittaja haluaakin tiedustella, onko hanke vaarassa peruuntua. Putinin mukaan asia ei riipu pelkästään venäläisistä vaan heidän hankekumppaneistaan, ennen kaikkea eurooppalaisista hankekumppaneista. Hänen mukaansa Yhdysvallat ovat vakuuttaneet eurooppalaisia siitä, että heidän kannattaa käyttää amerikkalaista kaasua, joka on paljon kalliimpaa. Putin sanoo, että tämä on kuitenkin eurooppalaisten oma asia, kuten sekin, että eurooppalaiset varaisivat valtioidensa budjeteista rahaa tähän. Putinin mielestä Yhdysvallat esittää Euroopalle kohtuuttomia vaatimuksia, jonka

Eurooppa ja Yhdysvallat itsekin jo ymmärtävät. Toinen puoli asiasta on kuitenkin se, että Eurooppa on kiinnostunut venäläisestä kaasusta ja Putinkin uskoo, että hanke toteutuu silti. Niinistön mukaan Suomessa ja Ruotsissa Yhdysvaltojen toiminta on ollut kansainvälisen oikeuden ja ympäristövaatimusten vastaista ja kokonaisuutta on arvioitu niillä perusteilla. Suomelle kukaan ei ole esittänyt minkäänlaisia vaatimuksia.

Liite 2: Esimerkkisivut lehdistötilaisuuksien taulukosta

2019P	25b	мы благодарны финляндии за прагматичный подход к одному из крупных международных европейских проектов северному потоку н-два	olemme kiitollisia suomelle ää pragmaattisesta suhtautumisesta suurehkoon euroopan energiahankkeeseen öö nordstriim kakkoseen	P:ru	T3:fi	korvaus	täsmennys	merk		A	
2019P	26a	могу проинформировать вас öö о том что сегодня ö закончена работа на финляндском участке öö в финляндской исключительной экономической зоне по прокладке этой трубопроводной системы	ja haluaisin ö informoida teitä että tänään me olemme jo lopettaneet tämän suomen osuus tätä kaasuputkesta eli sö se osuus joka on suomen talousalueella	P:ru	T3:fi	korvaus	kielten erot			A	
2019P	26b	могу проинформировать вас öö о том что сегодня ö закончена работа на финляндском участке в финляндской исключительной экономической зоне по прокладке этой трубопроводной системы	ja haluaisin ö informoida teitä että tänään me olemme jo lopettaneet tämän suomen osuus tätä kaasuputkesta eli sö se osuus joka on suomen talousalueella	P:ru	T3:fi	korvaus	korostaa tekijään aktiivimuotoine n verbi			A	
2019P	26c	могу проинформировать вас öö о том что сегодня ö закончена работа на финляндском участке в финляндской исключительной экономической зоне по прокладке этой трубопроводной системы	ja haluaisin ö informoida teitä että tänään me olemme jo lopettaneet tämän suomen osuus tätä kaasuputkesta eli sö se osuus joka on suomen talousalueella	P:ru	T3:fi	järjestyksen muutos	selkeyttää	merk		A	
2019P	x	россия и финляндия тесно сотрудничают в области охраны окружающей среды	suomi ja venäjä tekevät tiivistä yhteistyöstä ympäristönsuojelun alalla	P:ru	T3:fi	ei muutoksia				A	
2019P	27a	в сентябре представители порядка тридцати регионов россии приедут в финляндию для обмена опытом в природоохранной сфере	ja s- tämän vuoden syyskuussa yli kolmisenkymmentä alueiden edustajaa vieraillee suomessa tutustuakseen öö suomen kokemukseen öö ympäristönsuojelun alalla	P:ru	T3:fi	lisäys	täsmennys	merk	X	A	
2019P	27b	в сентябре представители порядка тридцати регионов россии приедут в финляндию для обмена опытом в природоохранной сфере	ja s- tämän vuoden syyskuussa yli kolmisenkymmentä alueiden edustajaa vieraillee suomessa tutustuakseen öö suomen kokemukseen öö ympäristönsuojelun alalla	P:ru	T3:fi	korvaus	???			A	
2019P	27c	в сентябре представители порядка тридцати регионов россии приедут в финляндию для обмена опытом в природоохранной сфере	ja s- tämän vuoden syyskuussa yli kolmisenkymmentä alueiden edustajaa vieraillee suomessa tutustuakseen öö suomen kokemukseen öö ympäristönsuojelun alalla	P:ru	T3:fi	korvaus	kielten erot			A	

2017S	105b	жалъ потому что действяя ↑ согласованно вместе мы ↑ гораздо более эффективно могли бы решать очень &uarr; острые (0.5) öö проблемы которые волнуют как народ россии так и народ соединённых штатов.	se on ↑ valitettava koska yhdessä yhteistoiminnassa (1.0) me pystyisimme huomattavasti tehokkaampia ratkaista öö monia aa ongelmia öö jotka huolestuttavat öö sekä venäjän kansaa että yhdysvaltojen [kansaa].	P:ru	T2:fi	korvaus	lieventää	merk	X		
2017S	106a	[это] урегулирование острых международных кризисов борьба с терроризмом забота о öö сохранении природы в решении экологических проблем борьба с незаконной миграции с (0.5) организованной преступности и так далее. развитие экономики в конце * концов. *	öö ↑ se öö koskee öö öö sekä öö öö terrorismin öö öö torjuntaa että öö kansainvälisten öö kriisien ö rauhoittelua öö kansain öö välisen (kansainvälisen) öö öö rikollisuuden öö torjuntaa öö öö siir- öö siir- kansojen &uarr; siirtojen öö hallintaa öö ympäristösuojelua ja loppujen lopuksi öö myöskin &uarr; taloudellista kehitystä.	P:ru	T2:fi	järjestyksen muutos	tulkki vain kertoo asiat eri järjestyksessä				
2017S	106b	[это] урегулирование острых международных кризисов борьба с терроризмом забота о öö сохранении природы в решении экологических проблем борьба с незаконной миграции с (0.5) организованной преступности и так далее. развитие экономики в конце * концов. *	öö ↑ se öö koskee öö öö sekä öö öö terrorismin öö öö torjuntaa että öö kansainvälisten öö kriisien ö rauhoittelua öö kansain öö välisen (kansainvälisen) öö öö rikollisuuden öö torjuntaa öö öö siir- öö siir- kansojen ↑ siirtojen öö hallintaa öö ympäristösuojelua ja loppujen lopuksi öö myöskin ↑ taloudellista kehitystä.	P:ru	T2:fi	korvaus	kielten erot				
2017S	106c	[это] урегулирование острых международных кризисов борьба с терроризмом забота о öö сохранении природы в решении экологических проблем борьба с незаконной миграции с (0.5) организованной преступности и так далее. развитие экономики в конце * концов. *	öö ↑ se öö koskee öö öö sekä öö öö terrorismin öö öö torjuntaa että öö kansainvälisten öö kriisien ö rauhoittelua öö kansain öö välisen (kansainvälisen) öö öö rikollisuuden öö torjuntaa öö öö siir- öö siir- kansojen &uarr; siirtojen öö hallintaa öö ympäristösuojelua ja loppujen lopuksi öö myöskin ↑ taloudellista kehitystä.	P:ru	T2:fi	korvaus	tulkki tulkkaa epäselvästi: laittoman maahanmuuton hallitseminen				
2017S	107a	но мы знаем что у нас (0.5) в сша много ↑ друзей (0.5) мы знаем что там очень много здравомысл-запросто здравомыслящих * людей. *	öö mutta ↑ me tiedämme että yhdysvalloissa meillä on paljon ystäviä että yhdysvalloissa on paljon yksinkertaisesti järkevästi ajattelevia ihmisiä?	P:ru	T2:fi	poisto	ei toisteta asiaa				
		но мы знаем что у нас (0.5) в сша много ↑ друзей (0.5) мы знаем	öö mutta ↑ me tiedämme että yhdysvalloissa meillä on paljon ystäviä								

2016K	x	как нам купировать эти угрозы,	millä tavalla me voimme öö torjua tällaiset uhat.	P:ru	T2:fi	ei muutoksia							
2016K	x	мы должны будем соответствующим образом реагировать,	me joudumme öö vastaavanlaisella tavalla ↑ reagoida.	P:ru	T2:fi	ei muutoksia							
2016K	89	теперь объявляется то что будет (0.5) увеличен ↑ контингент нато в прибалтийских странах.	ilmoitetaan siitä että öö nato naton joukkoja öö ↑ lisätään baltian maissa.	P:ru	T2:fi	poisto	kielten erot	ei oleellista					
2016K	90a	передвижение наших войск на нашей ↑ собственной территории объявляются (1.5) элементами (0.5) агрессивного поведения а военные учения нато у наших ↑ границ (1.0) таковым почему то не считаются.	[kun meidän] kun ↑ meidän joukot liikkuvat meidän omalla alueella sitä julistetaan uhkaavaksi öö toiminnaksi. mutta kun öö nato järjestää öö harjoituksia lähellä venäjän rajoja se jostakin syystä ↑ ei ole uhkaava öö ele.	P:ru	T2:fi	korvaus	???						
2016K	90b	передвижение наших войск на нашей ↑ собственной территории объявляются (1.5) элементами (0.5) агрессивного поведения а военные учения нато у наших ↑ границ (1.0) таковым почему то не считаются.	[kun meidän] kun ↑ meidän joukot liikkuvat meidän omalla alueella sitä julistetaan uhkaavaksi öö toiminnaksi. mutta kun öö nato järjestää öö harjoituksia lähellä venäjän rajoja se jostakin syystä ↑ ei ole uhkaava öö ele.	P:ru	T2:fi	korvaus	kielten erot						
2016K	90c	передвижение наших войск на нашей ↑ собственной территории объявляются (1.5) элементами (0.5) агрессивного поведения а военные учения нато у наших ↑ границ (1.0) таковым почему то не считаются.	[kun meidän] kun ↑ meidän joukot liikkuvat meidän omalla alueella sitä julistetaan uhkaavaksi öö toiminnaksi. mutta kun öö nato järjestää öö harjoituksia lähellä venäjän rajoja se jostakin syystä ↑ ei ole uhkaava öö ele.	P:ru	T2:fi	korvaus	täsmennys		merk		X		
2016K	91	[мы считаем] что это абсолютно ↑ несправедливо и не соответствует реальному.	[kun meidän]	P:ru	T2:fi	poisto	jäi tulkkaamatta, ehkei niin olennainen?	ks. Ajoitus, liittyy edelliseen puheenvuoroon	merk				
2016K	92a	что мы должны делать в ответ на ↑ увеличение (1.0) присутствия нато у наших границ.	öö mitä meidän olisi pakko tehdä vastauksena kun öö naton läsnäolo meidän rajojen öö läheisyydessä öö on nousemassa.	P:ru	T2:fi	korvaus	korostaa pakkoa						
2016K	92b	что мы должны делать в ответ на ↑ увеличение (1.0) присутствия нато у наших границ.	öö mitä meidän olisi pakko tehdä vastauksena kun öö naton läsnäolo meidän rajojen öö läheisyydessä öö on nousemassa.	P:ru	T2:fi	korvaus	kielten erot; tarvitaan verbi						
		↑ напомяну вам что россия приняла решение и реализовала его мы от	öö minä ↑ muistutan öö teitä siitä että me olemme tehneet ratkaisun, ja										

Liite 3: Kysymyksiä Maarit Paunille

Presidenttien tiedotustilaisuuksista, diplomaattitulkkauksesta, tulkin roolista

1. Kun presidenteillä on tiedotustilaisuus, saavatko tulkit ennakkomateriaalia? Jos saavat, niin mitä?
2. Kuinka ennakkoon suunniteltuja tiedotustilaisuudet ovat?
3. Osallistuuko tulkki tilaisuuksien valmisteluun vai vain saa valmiit materiaalit?
4. Ovatko Suomen tulkit aina valtioneuvoston kanslian virkamiehiä? Tekevätkö he työkseen jotain muutakin kuin tulkkavat? Mitä muuta?
5. Ovatko Venäjän tulkit aina Venäjän ulkoministeriön virkamiehiä? Tekevätkö he työkseen jotain muutakin kuin tulkkavat? Mitä muuta?
6. Varmistatko seuraavien tilaisuuksien Venäjän puolen tulkit?
  - a. Presidentti Niinistön ja presidentti Putinin lehdistötilaisuus 1.7.2016 Saatavilla:
<https://www.youtube.com/watch?v=IG1Do2zYkrq>
Tulkkina Sergei Beljajev, kuvassa kohdassa 40:08
  - b. Presidentti Niinistön ja presidentti Putinin lehdistötilaisuus 27.7.2017. Saatavilla:
<https://presidentti.videosync.fi/2017-7-27-russia/>
Tulkkina Sergei Beljajev, kuvassa heti videon alussa 00:04
  - c. Presidentti Niinistön ja presidentti Putinin lehdistötilaisuus 21.8.2019. Saatavilla:
<https://www.presidentti.fi/uutinen/venajan-presidentti-tyovierailulla-suomessa/>
Tulkkina Sergei Anisimov, toinen, kolmas ja neljäs kuva
7. Tulkkatteko aina vieraaseen kieleen päin myös suljettujen ovien takana/illallisilla tms.?
8. Tulkkatteko aina konsekutiivisesti?
9. Onko tarkoitus, että tiedotustilaisuuksissa ei aina tulkata toimittajan ja uutistoimiston nimeä?

10. Kun presidentit kiittävät tiedotustilaisuuksissa toisiaan omalla tai toisen kielellä, miksi se välillä tulkitaan ja välillä ei?
11. Jos presidentti puhuu liian kauan esimerkiksi tiedotustilaisuudessa tai neuvotteluissa, saako tulkki keskeyttää?
12. Voiko tulkki vaikuttaa tiedotustilaisuuden kulkuun? Jos voi, miten?
13. Joskus tulkkauksessa voi tulla äkillisiä aiheenvaihtoja ja niissä hankalaa sanastoa. Tapahtuuko näin usein diplomaattitulkkauksessa/neuvotteluissa? Entä tuleeko muita yllätyksiä?
14. Ovatko Putinin ja Niinistön neuvottelut kahdenkeskisiä (+ tulkit) vai onko neuvojia koko ajan mukana?
15. Onko presidenteillä yleensä jotakin epäformaalia ohjelmaa? Jos on, minkälaista? Tai onko joskus ollut?
16. Voiko tulkin virhe sekoittaa koko neuvotteluprosessin?
17. Tuntevatko tulkit presidentin henkilökohtaisesti?
18. Miten tulkki mielestäsi vaikuttaa presidenttien väliseen vuorovaikutukseen?
19. Mikä mielestäsi on presidentin tulkin rooli?

Liite 4: Presidenttien alkupuheenvuorojen ja vastausten muutosten määrät Pivot-taulukoissa

Alkupuhe	A	-Y							
Puhuja	(Useita kohteita)	-Y	vain presidenttien tulkkkaus: alkupuheet						
Määrä / Muutos (millainen)									
	ei muutoksia		ei tulkkkausta	järjestyksen muutos	korvaus	lisäys	poisto	Kaikki yhteensä	
2016K		2		1	6	56	39	8	112
2017S		8			4	54	56	12	134
2019P		3		2	9	79	29	9	131
Kaikki yhteensä		13		3	19	189	124	29	377
Alkupuhe	(tyhjä)	-Y							
Puhuja	(Useita kohteita)	-Y	vain presidenttien tulkkkaus: vastaukset						
Määrä / Muutos (millainen)									
	ei muutoksia		ei tulkkkausta	järjestyksen muutos	korvaus	lisäys	poisto	Kaikki yhteensä	
2016K		12		6	6	71	33	34	162
2017S		3		5	4	80	41	42	175
2019P		5		4	8	72	23	37	149
Kaikki yhteensä		20		15	18	223	97	113	486
Puhuja	(Useita kohteita)	-Y	vain presidenttien tulkkkaus: kaikki yhteensä (pois median puheenvuorot) / koko aineisto						
koko aineisto									
Määrä / Muutos (millainen)									
	ei muutoksia		ei tulkkkausta	järjestyksen muutos	korvaus	lisäys	poisto	Kaikki yhteensä	
2016K		14		7	12	127	72	42	274
2017S		11		5	8	134	97	54	309
2019P		8		6	17	151	52	46	280
Kaikki yhteensä		33		18	37	412	221	142	863

РЕФЕРАТ НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ

Роль дипломатического переводчика в процессе коммуникации: анализ переводов на совместных пресс-конференциях президента Ниинистё и президента Путина

1 Введение

Мы живём в чрезвычайно глобализованном мире, в котором международные отношения играют центральную роль. Политика Финляндии тесно связана с международной ситуацией, в основном в контексте Европейского Союза. Если представители стран не говорят на языке другой стороны, цели коммуникации между разными странами достигаются с помощью переводчика.

Настоящая дипломная работа посвящена роли дипломатического переводчика. В данной работе мы сравниваем речь президентов с переводом и ищем, какие изменения содержатся на вербальном уровне, не принимая во внимание жесты, интонацию и голос переводчика. Нашим исследовательским вопросом является: что изменения на вербальном уровне сообщают о роли дипломатического переводчика в процессе коммуникации?

Задачей данной работы является, во-первых, начало общественной дискуссии по поводу роли переводчика. Дипломатический переводчик несёт особую ответственность в обеспечении коммуникации лидеров разных стран. Во-вторых, мы хотим показать, что дипломатические переводчики — люди. Им, как всем людям, свойственно ошибаться.

Особый статус дипломатического переводчика в качестве надёжного помощника президента в целом ясен, но на этих переводчиков распространяются те же стереотипы, которые применяются к любым переводчикам. Считается, что переводчики невидимы как призраки, которые переводят с одного языка на другой, как машины. Однако, это представление уже давно подвергается сомнению многими исследователями.

2 Роль дипломатического переводчика

По словам Тьерри, дипломатический перевод позволяет преодолевать языковые барьеры на встречах лидеров стран или других авторитетных лиц. На государственном уровне переводчики переводят на многих дипломатических переговорах, и поэтому их можно называть дипломатическими переводчиками. Дипломатия – один из самых старых видов деятельности, в котором практикуется перевод. (Thiéry 2015, 107–108.)

2.1 Международная деятельность и устный перевод в политике

Значительную часть политики составляет внешняя политика. Своей внешней политикой страны определяют свой статус по отношению к другим государствам. Некоторые страны, как США и Россия, являются великими державами. Такие страны могут оказывать влияние на политику других стран.

С одной стороны, политики могут разговаривать друг с другом на общем языке. Таким языком может являться общий родной язык или варианты одного и того же языка. Например, российский политик и руководитель одной из стран бывшего СССР могут говорить друг с другом на русском языке.

С другой стороны, когда используются переводчики, политики могут понять то, что говорит переводчик и вмешаться в процесс. Например, на «Ютубе» есть видео о переводчиках Путина. Там, в частности, упоминается о интервью во время встречи Путина с Лёвеном, где Путин пошутил и назвал переводчика «бандитом». Путин в ходе переговоров сказал, что шведы – друзья, а переводчик в шведском переводе назвал их партнерами.

Базовая идея дипломатического перевода остаётся без изменений. В дипломатических отношениях по-прежнему нужен перевод, несмотря на чрезвычайную распространённость английского языка.

2.1.1 Типичные ситуации перевода для дипломатических переводчиков

С помощью переводчика переводимые лица, например президенты, могут представлять свои аргументы на языке другой стороны, а ответственность за передачу содержания речи лежит на переводчике. Обычно у президента есть личный переводчик. «Личный» означает то, что его переводчик хорошо знаком со взглядами президента и в курсе его

текущих дел. Переводчики обычно являются сотрудниками МИД, которые разбираются во внешнеполитической ситуации своей страны. Статус переводчика президента отличается от статуса социальных переводчиков. Отношение между президентом и переводчиком является надёжным.

Дипломатические переводчики переводят, например на переговорах, конференциях и пресс-конференциях. Переговоры часто ведутся за закрытыми дверями и в очень узких кругах. У президентов есть и неофициальные встречи (Thiéry 2015, 108). По информации, полученной нами от Паун (Paun 2021), пресс-конференции обычно являются частями других встреч, причем самыми короткими.

2.1.2 Практики перевода дипломатических переводчиков

На встречах двух лидеров довольно часто только у одной стороны есть переводчик, который переводит последовательным переводом, поочередно с говорящим, или синхронным переводом. При синхронном переводе переводчик говорит почти одновременно с переводимым лицом, не останавливая его речь. (Thiéry 2015, 108.) Другой способ организации перевода состоит в том, что работает два переводчика, которые передают речь своего лидера на язык другой стороны. Таким необычным способом производится и перевод на пресс-конференциях президентов (Russell & Takeda 2015, 104).

2.2 Взгляды на роль переводчика

Базовая идея о роли переводчика состоит в обеспечении коммуникации между людьми, у которых нет общего языка. Переводчик передает речь одной стороны на языке другой. Практически работа переводчика находится в центре процесса коммуникации. Процесс кажется простым, но он содержит многие маленькие непростые процессы, как слушать, запоминать и принимать во внимание слушателей, и все эти процессы очень важны с точки зрения коммуникации. Роль переводчика не заключается в том, чтобы повторять речь говорящего. В ситуации перевода все участники поддерживают процесс коммуникации со своей стороны, а кажется, что переводчик держит и регулирует его. Из-за маленького объёма исследовательской литературы о роли дипломатического переводчика, в работе рассматривается и литература более общего плана о роли любого устного переводчика.

2.2.1 С точки зрения исследователей и переводимых лиц

Первый исследователь, который исследовал роль переводчика, был социолог Брюз В. Андерсон, по мнению которого переводчик существенно влияет на структуру коммуникативной группы и результат взаимодействия участников коммуникации. В работах Андерсона представлена проблема ролевого конфликта переводчика. Переводчик должен быть эхом, советником или союзником говорящего? (Anderson 1976, 208–217.) Типичным примером переводчика-союзника считается переводчица Кортеса Малинче (см. например, Valdéon 2013, 157). По мнению Андерсона, переводчик, играющий роль “эха” говорящего, является независимым субъектом. Когда переводчик сотрудничает только с одной из сторон, он меньше страдает от ролевого конфликта. (Anderson 1976, 208–217.)

Рой считает, что переводчик является активной третьей стороной, которая может влиять на сторону и результат процесса коммуникации. Когда переводчик является единственным человеком, говорящим на языках обеих сторон, он и заботится о механизмах лингвистических стратегий и организации разговора. (Roy 1993, 345–353.) По мнению Ваденшё и у переводчика есть своя роль в переводческой ситуации. Переводчик не является «нейтральным каналом», он, как и любая третья сторона, например на переговорах, влияет на процесс. Ваденшё указывает, что переводчик 1) переводит и 2) передает мессидж двух сторон. Он является ответственным за переговоры. Переводчик работает в ситуациях, в которых только он понимает всё, что сказано, и в которых у него единственная позиция, с помощью чего он может контролировать разговор. (Wadensjö 1998, 62, 64, 105–106.)

2.2.2 С точки зрения переводчиков

Анжелелли исследовала то, что переводчики на конференциях, судебные переводчики и медицинские переводчики думают о роли переводчика и считают ли они себя «невидимыми» людьми, которые только передают слова говорящего и являются иммунными к влиянию социальных факторов. Все принимавшие участие в исследовании переводчики придерживаются мнения, что они в той или иной степени «видимы» при выполнении своей работы. Однако медицинские переводчики видимы в большей степени, чем судебные переводчики или переводчики на конференциях. Условия работы переводчиков определяют их поведение и образ, как они может самовыражаться в своей

профессии. (Angelelli 2004, 82–85.) Ульяс исследовала отношение к норме невидимости переводчиков, работающих в ЕС. Их работу тоже определяет условия работы, в данном случае политический контекст, который требует, чтобы они были нейтральными и невидимыми. (Uljas 2012.)

Торикай рассматривал нарративы карьеры пяти дипломатических переводчиков и их опыт в роли переводчика. Нарративы пояснили то, что переводчик является координатором и экспертом коммуникации между культурами. Хотя переводчики считают важным соблюдение ролевых норм и этики, фактически целостность процесса коммуникации влияет на обычай его действия. В Японии переводчики сравниваются с *курого*, людьми в черной одежде, которые помогают актерам на сцене, например, передвигая декорации. Но существо переводчиков не является таким невидимым или анонимным, они находчивые, творческие и в их роли видно их взгляд на вещи, цели, страсть и сочувствие. (Toriakai 2009, 147–151, 180.)

2.2.3 С точки зрения журналистов

Журналисты газет «Илталеhti» (Raananen 2016) и «Хелсингин Саномат» (Ahonen 2015) описывают переводчиков в роли тени президента. Но при этом они рассказывают, как переводчик может спасти президента от скандала. Например, в 2015 году Маарит Паун переводила речь Ниинистё, который хотел представить озабоченность Финляндии и Европы об Украинской войне. Ниинистё по ошибке сказал только о Крыме, но Паун при переводе исправила его, и сказала, что Финляндия и Европа беспокоятся об Украине и ситуации в Крыму. (Raananen 2016.) Эти статьи поясняют, что переводчиков можно представлять в виде теней, но их переводы нельзя.

2.3 Важность одного слова

Базовая идея в исследовании вербального уровня является такой образ, в котором к оригинальной речи и ее переводу относятся как к текстам (напр. Wadensjö 1998). Записи выступлений транскрибируются и затем анализируются как письменные тексты. Особенно на высоком уровне, одно слово может повлиять на все переговоры. Как в моем материале видно, это не всё равно, называется ли присоединение Крыма к России «присоединением» или «захватом».

2.3.1 Лексические изменения при переводе

Одним из первых исследователей, исследовавшей удаления, дополнения и замены в синхронном переводе был Анри Барик. По мнению Барика, переводчик может удалить что-либо при переводе, добавить что-либо в перевод или заменить что-либо, и это может изменить содержание оригинального сообщения. Если после замены появится значительное изменение, по сравнению с оригинальным текстом, данное изменение называется ошибкой при переводе. (Barik 1971, 199.) Похожий на применяемый Бариком подход встречается в работах Инкери Вехмас-Лехто по письменному переводу (Vehmas-Lehto 1999).

2.3.2 Перевод – процесс коммуникации

Ваденшё исследует перевод как процесс коммуникации. Она обратила внимание на то, что переводчики влияют на процесс коммуникации таким образом как и его переводимых лиц. В её исследовании являются примеры по переводческим ситуациям у врача и в полицейском участке. Она сравнивает исходный текст (оригинальную речь) с переводом и ищет задачи переводов в процессе коммуникации. По словам Ваденшё, ситуации, переводящиеся переводчиками, содержит два равных аспекта: устный перевод и координация речи других сторон, и балансирование между ними. (Wadensjö 1998, 105–146.) Однако, координация, по-видимому, является особенностью социального перевода, а дипломатическая переводческая ситуация планируется заранее и ей не нужна координация.

Ваденшё разделяет переводческие тексты на две основные группы: 1) близкие интерпретации и 2) несходные интерпретации. Близкая интерпретация содержит всю информацию оригинальной речи и её стиль является почти таким же. Несходная интерпретация отличается заметно от оригинальной речи. Различия являются лексическими, синтаксическими, грамматическими и другими несходствами, которые можно анализировать лингвистическими методами. (Wadensjö 1998, 106–108.)

Ваденшё заметила, например, такие задачи в переводах. 1) Интерпретация, заменяющая элементы оригинального текста, может соответствовать ожиданиям другой стороны, когда говорящий говорит (сознательно или незнательно) невежливо. 2) Переводчики могут сосредотачиваться на известных частях речи, и считать другие части ненужными. Они могут удалить, добавить или заменить типичные аспекты в процессе коммуникации

как повторение или эллиптический стиль. Тогда речь станет яснее. 3) В интерпретации может удаляться что-нибудь, чтобы сократить время речи переводчика и дать больше времени говорящему. (Wadensjö 1998, 146–147.)

2.3.3 Модальность меняется при переводе

Синь (Xin 2018) исследует роль переводчика с точки зрения модальности в китайско-английском дипломатическом переводе. Модальность означает материалами языка, которыми говорящий представляет, «является ли состояние дела верным вообще или по-своему, обязательным, вероятным, возможным, неуверенным или невозможным, позвольительным, желательным или нежелательным или зависимым от внутренних или внешних условий» (Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, 2008). Синь сравнивал исходные выступления и их переводы, материалами были выступления на пресс-конференциях пленарных заседаний Всекитайского собрания народных представителей и Народного политического консультативного совета Китая. Переводчики, работающие в Министерстве иностранных дел Китая, переводили речи премьер-министров, министров иностранных дел и журналистов (Xin 2018, 269–293).

По Синю, 44 процентов из пар текст содержали изменения по модальности. В основном изменениями были ослабление китайской речи, добавление субъективной точки зрения и сокращение обязательного характера речи которые представляют цели переводчиков, старающихся сделать образ китайских органов власти позитивным для слушателей и активным и адаптировать перевод к нормам английской коммуникации. (Xin 2018, 269–293.)

Изменения модальности, добавляющие усиления и объективности, были представлены в пунктах текста, в которые коснулись ответственности или способности правительства Китая. Так переводчики активно принимают участие в представлении китайского правительства ответственной, сильной и уверенной в себе стороной. Синь считает, что активная роль переводчиков как посредник информации вытекает из идентичности представителей китайской дипломатии и китайского правительства. (Xin 2018, 269–293.)

3 Пресс-конференции президентов Путина и Ниинистё

Материал данного исследования состоит из трёх пресс-конференций Владимира Путина и Саули Ниинистё. Он был доступен в интернете в формате видео. Все пресс-конференции проводились в рамках официальных визитов президента Путина в Финляндию. Первая пресс-конференция проводилась в 2016 году в Култаранте, вторая в Савонлинне в 2017 году, а третья в Президентском дворце в Хельсинки в 2019 году.

Кроме того, мы проинтервьюировали переводчицу Маарит Паун через электронную почту. Она ответила на вопросы о роли дипломатического перевода и организации пресс-конференций президентов. Всего было 19 вопросов. Они в приложении 3 данной работы (Liite 3).

График пресс-конференций является следующим: первая часть пресс-конференции составляют речи президентов. Ниинистё приветствует Путина и других участников встречи. Он представляет взаимодействие Финляндии с Россией. Путин отвечает на приветствие Ниинистё и излагает свою точку зрения о сотрудничестве Финляндии и России. Вторая часть формулируется вопросами журналистов и ответами президентов. Темы данных пресс-конференций представлены в таблице 1 (Taulukko 1) в порядке возникших на пресс-конференции.

Транскрипты пресс-конференций делались в рамках разных проектов. Часть пресс-конференции 2016 г. транскрибировала Лейсиё (Leisiö 2017) для своей бакалаврской работы и полностью ее сделала Хайкка (Haikka 2018) для своей магистерской работы. Кроме того, Хайкка транскрибировала и пресс-конференцию 2017 года. Мы делали транскрипт пресс-конференции 2019 года.

Все речи и их переводы свели в таблицу Excel, в котором использовали функции «Фильтрация» и «Сводной таблицы» (Microsoft 2021a; 2021b). В таблице (фигура 1) основные столбцы представляют время и место пресс-конференции, код сегмента, оригинальную речь, ее перевод, говорящего, переводчика, изменение (какое) и объяснение, почему что-то было изменено (Kuva 1). Оригинальная речь и ее перевод образуют целое, которое называется сегментом. В одном сегменте содержится одна реплика. Каждая строка таблицы содержит только одно изменение. Если в том же сегменте имеется несколько изменений (напр. замена, удаление и дополнение), делается несколько копий сегмента, и каждой копии присваивается отдельный код (напр. 1a, 1b,

1с). Для непереуведенных реплик в столбце перевода ставится xxx, а в столбец переводчика – *без перевода (ei tulkkausta)*.

Категорий изменений шесть. Барик (Barik 1971; 1975) использовал три понятия: *удаление, дополнение и замена*. Удаление означает то, что слово или слова были удалены из оригинальной речи и изменение не связано с различиями между русским и финским языком. Вслед за Бариком (Barik 1971, 200), мы рассматриваем удаления с точки зрения оригинальной речи. Дополнение рассматриваем по отношению к переводу. Дополнение означает то, что к тексту перевода добавлены слово или слова, и дополнение не связано с грамматикой переводящего языка (предлог, артикль). Замены указывает на то, что слово или слова в оригинальном тексте заменятся словом или словами. Как и Барик (Barik 1971, 200), рассматриваем замены с точки зрения оригинального и переводного текста. Значение замененного слова изменяется по сравнению с исходным текстом.

Изменение порядка является ближе к понятию письменного перевода Инкери Вехмас-Лехто (Vehmas-Lehto 1999). Оно означает то, что переводчик изменяет порядок следования элементов сообщения по сравнению с оригинальным сообщением. Категория «нет изменений» означает, что да, реплика переведена, и в тексте не зафиксировано изменений в содержании. Последняя категория «нет перевода» указывает на то, что оригинальная реплика не переводится.

4 Анализ перевода

Поскольку во многих сегментах было больше одного изменения, в материале, анализированном нами, была таблица с 1021 строкой, из которых 509 изменений было такими, которые поясняют роль переводчика. Эти изменения делятся на две группы и анализировали их, используя категории, ранее представленные в главе 3.

В ходе анализа определяли, сколько раз выполнялось данное изменение и как. Например, в материале было 117 удалений, из которых 40 было такими, которые смягчали оригинальную речь и 50 удалений содержало несущественную информацию или повторы. Остальные удаления были, например такими, которые укорачивают оригинальную речь или другими, в которых, например, переводчик удалил обращение.

Сегментов без изменений было только 36 во всем материале. Изменений, которые не поясняют роль переводчика, были 476. Из них 246 были такими изменениями, которые

связаны с различиями между двумя языками. В остальных 230 изменениях переводчик не проявляется и остаётся нейтральным и невидимым.

Рассматривали и сколько и есть ли различия в изменениях между двумя языками. Например, во всех пресс-конференциях было больше изменений в переводе на стороне с русского на финский язык. В переводе с финского на русский язык было меньше пунктов «нет изменений» чем в переводе с русского на финский.

Переводчики различаются друг от друга, но кажется, что у каждого из них есть свой стиль перевода, который остаётся от одной пресс-конференции на другую. На пресс-конференциях русские переводчики говорили даже в три раза больше, чем финский переводчик. Это, наверное, следует из того, что журналисты задавали больше вопросов Путину, чем Ниинистё, потому что президент Российской Федерации был в Финляндии в роли гостя. Однако, у Маарит Паун было в среднем больше изменений в своём переводе, чем у русских переводчиков.

Во вступительных выступлениях президента изменениями было около 36 процентов из всего материала, которое означает, что около 60 процентов из изменений было в выступлениях журналистов и в ответах президентов. Во вступительных выступлениях президентов было много замен и дополнений, что может означать, что переводы выступлений были более свободными. В переводе ответов президентов было мало дополнений, что означает, что переводчики стремятся к осторожности и избегают внесения несогласованных дополнений.

5 Заключение

В данной работе рассматривали роль дипломатического переводчика в ситуациях процесса коммуникации. Целью работы было приносить больше информации о данной теме. Задача переводчика президента является специальной и конфиденциальной, для работы нужна чуткость и находчивость. Представление об их невидимости не отражают их реальные действия в переводческих ситуациях.

По результатам исследования, дипломатические переводчики значительно влияют на ситуацию процесса коммуникации. Уже ранее исследование (например Wadensjö 1998; Xin 2018) руководит размышлением к автономной роли участника и результаты нашего исследования указывает на ту же сторону. Когда переводчик, например, подчёркивает

что-либо, его перевод может стать вежливее или напористее оригинальной речи или он может сократить подчёркивание какое-нибудь дело. Переводчик может и уточнить речь оригинального говорящего и пояснять его. Переводчик может и убрать часть речи, например удаляя повторы или неважные детали. Так он сводит своё время к минимуму и остаётся больше место для речи говорящего.

Проявление дипломатических переводчиков в процессе коммуникации варьируется. Например, в материале президент Ниинистё назвал президента Путина Владимиром, но переводчик обеспечил, что регистр разговора остался нейтральным и вежливым и перевел Владимира *президентом Российской Федерации*. Так переводчик предотвратил то, чтобы в СМИ не шуметь, что переводчик назвал президента России только по имени. Но он стал видимым, когда видно руководил процессом коммуникации. С одной стороны, переводчики может переводить очень точно по словам, так как в переводе не замечается никаких изменений. Или изменения в переводе являются небольшими. Таким образом переводчик является невидимым. Таких переводов без изменений было очень мало, и в данных случаях переводчики не могут считаться только звуковыми сигналами, которые повторяют всё, что говорят переводимые лица. С другой стороны, в материалах видно, что дипломатические переводчики и ошибаются, которое тоже сопротивляется таким утверждением, что переводчик является каким-то каналом или какой-то машиной, передающей речь говорящего.

В данной работе нужно обратить внимание на то, что выбор слов не является всегда сознательным. Мы исследователи не можем читать мысли переводчиков и не можем подтвердить, имели ли в виду они именно то, что мы думали и почему они выбрали данное решение.

Методом работы ответили на исследовательский вопрос, но, например использование таблицы было очень монотонным и трудоёмким. С другой стороны, было легко рассмотреть каждый сегмент чётко. На надёжность результатов влияет неопределённость изменений. Например, различие между замены и удаления является иногда очень небольшим. Трудно было и иногда давать оценку на то, что поясняет ли изменение что-нибудь о роли переводчика. Ограничение может быть трудное, если изменения являются только небольшими различиями тона. Объяснения изменений не были и в полностью унифицированными, которое тоже затруднял определение выводов.

Данную тему можно исследовать и далее. Например, можно было бы изучать длительность речи с точки зрения того, есть ли в более длинном переводе больше изменений, чем в коротком переводе. Переводчиков можно и интервьюировать, и выяснять, почему данное изменение появилось и какие переводческие решения переводчик обычно принимает. Сравнение между языками можно продолжать. Например, заметили, что в материале переводы с русского на финский были часто ослабленными, когда как с финского на русский их «преувеличивали» или подчёркивали (напри. очень много → paljon; paljon → очень много). Вопросы журналистов тоже можно и рассматривать внимательно и изучать, есть ли в переводе вопросов журналистов больше изменений чем в оригинальной речи, потому что журналисты могут быть незнакомыми переводимыми лицами для переводчиков.

Однако, в данной работа удалось выполнить анализ изменений в переводе и объяснить их причины. Исследование проливает свет на роль переводчика в процессе коммуникации и представляет общественное положение переводчиков.